

www.turkishstudies.net/religion

Turkish Studies - Comparative Religious Studies

eISSN: 2667-5544

Research Article / Araştırma Makalesi

ANKARA SCIENCE
UNIVERSITY

The Role of Parents in a Child's Religious Development: The Case of the Diyanet Family Magazine (2019–2022)*

Çocuğun Dinî Gelişiminde Ebeveynin Rolü: Diyanet Aile Dergisi Örneği (2019-2022)

Kübra Dal** - Sabahattin Bala***

Abstract: The family is the first and most influential environment in which children's character, religious identity, values, and moral orientation are shaped. In this context, parents play a decisive role in their children's religious development through their communication styles, their role modeling, and daily religious practices. Parents' important position in relation to their children has led to the development of an extensive body of literature on their duties and responsibilities. One such source is the Diyanet Family Magazine. However, research examining the parenting model the magazine presents regarding children's religious development is quite limited. Therefore, this study aims to analyze the parental discourse on children's religious development in the Diyanet Family Magazine, based on issues published between 2019 and 2022. The main research question is what kind of religious parenting model the Diyanet Family Magazine constructs. Methodologically, the study employs a qualitative design and utilizes the inductive content analysis technique. The data source consists of 48 issues published during the specified four-year period. A total of 360 relevant texts including articles, interviews, opinion pieces, and other materials featured in these issues were systematically examined, coded, and analyzed and interpreted under themes and categories reflecting the journal's approaches to religious parenting. The findings reveal that the journal presents an ideal model of religious parenting based on love, trust, compassion, effective family communication, and parents serving as role models. Furthermore, the findings show that the magazine has developed a parenting approach that combines Islamic references such as verses, hadiths, and the example of the Hz. Muhammad with modern child psychology and pedagogical methods. The magazine particularly emphasizes themes such as serving as a role model, love-based

* This article is derived from Kübra Dal's master's thesis entitled "Analysis of the Diyanet Family Magazine in Terms of Religious Education in the Family," completed at the Department of Philosophy and Religious Studies, Graduate Institute, Mardin Artuklu University, under the supervision of Dr. Sabahattin Bala.

Bu makale, Kübra Dal'ın Mardin Artuklu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı'nda ve Dr. Öğr. Üyesi Sabahattin Bala danışmanlığında tamamladığı "Diyanet Aile Dergisinin Ailede Din Eğitimi Açısından Analizi" başlıklı yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

** Doctoral Student, Department of Philosophy and Religious Studies, Graduate Institute, Yalova University
Doktora Öğrencisi, Yalova Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-8669-8654>
kubradl@outlook.com

*** Corresponding Author: Asst. Prof. Dr., Mardin Artuklu University, Faculty of Theology, Department of Philosophy and Religious Studies, Division of Religious Education

Sorumlu Yazar: Dr. Öğr. Üyesi, Mardin Artuklu Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü, Din Eğitimi Ana Bilim Dalı

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-3928-7075>
sabahattinbala@gmail.com

Cite as/ Atıf: Dal, K. & Bala, S. (2026). The role of parents in a child's religious development: the case of the Diyanet Family Magazine (2019–2022) / Çocuğun dinî gelişiminde ebeveynin rolü: Diyanet Aile Dergisi örneği (2019-2022). *Turkish Studies-Comparative Religious Studies*, 21(3), 5151-5217. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.95296>

Received/Geliş: 06 July/ Temmuz 2026

Accepted/Kabul: 20 September/Eylül 2026

Published/Yayın: 25 September/Eylül 2026

Checked by plagiarism software

communication, God-centered religious education, and digital parenting. In conclusion, the study demonstrates that this publication promotes a model based on love and trust that guides parents in their children's emotional development while effectively addressing contemporary challenges such as digitalization. By revealing how the magazine constructs an ideal religious parenting discourse, this study makes a significant contribution to the literature on religious education.

Keywords: Religious Education, Diyanet Family Magazine, Religious Parenting Model, Children's Religious Development, Content Analysis.

Öz: Aile, çocukların karakter, dini kimlik, değer ve ahlaki yönelim açısından şekillendiği ilk ve en etkili ortamdır. Bu bağlamda ebeveynler iletişim biçimleri, rol model olma ve gündelik dini uygulamalar yoluyla onların dini gelişiminde belirleyici bir rol oynamaktadır. Ebeveynlerin çocuklarla ilgili bu önemli pozisyonu, onların görev ve sorumluluklarıyla ilgili geniş bir literatürün oluşmasını sağlamıştır. Bunlardan biri de Diyanet Aile Dergisi'dir. Ancak derginin, çocukların dini gelişimi konusunda nasıl bir ebeveynlik modeli ortaya koyduğunu inceleyen araştırmalar oldukça sınırlıdır. Bu araştırma Diyanet Aile Dergisi'nde, çocukların dini gelişimine ilişkin ebeveyn söylemini, derginin 2019 ile 2022 yıllarında yayımlanmış sayıları üzerinden analiz etmeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın ana sorusu, Diyanet Aile Dergisi'nin ne tür bir dini ebeveynlik modeli inşa ettiğidir. Metodolojik olarak araştırma, nitel bir tasarıma sahip olup, tümevarımsal içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Veri kaynağı, belirtilen dört yıllık dönemde yayınlanan 48 sayıdır. Bu sayılarda yer alan makale, röportaj, köşe yazısı vb. materyaller dahil olmak üzere 360 ilgili metin, sistematik olarak incelenmiş, kodlanmış ve derginin dini ebeveynlik konusundaki yaklaşımlarını yansıtan tema ve kategoriler halinde analiz ve yoruma tabi tutulmuştur. Bulgular, derginin sevgi, güven, şefkat, etkili aile içi iletişim ve ebeveynlerin rol model olması üzerine temellenen ideal bir dini ebeveynlik modeli oluşturduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca bulgular, derginin ayet, hadis ve Hz. Peygamber'in örnekliği gibi İslami referanslar ile modern çocuk psikolojisi ve pedagojik yöntemleri birleştiren bir ebeveynlik yaklaşımı geliştirdiğini göstermektedir. Dergide özellikle rol model olmak, sevgiye dayalı iletişim, Allah merkezli dinî eğitim, rol model olmak ve dijital ebeveynlik temaları öne çıkmaktadır. Sonuç olarak çalışma, söz konusu yayının, çocukların duygusal gelişimine konusunda ebeveynlere rehberlik eden ve aynı zamanda dijitalleşme gibi güncel zorlukları etkili bir şekilde ele alan, sevgi ve güvene dayalı bir modeli teşvik ettiğini göstermektedir. Bu çalışma, derginin ideal bir dini ebeveynlik söylemini nasıl kurguladığını ortaya koyarak din eğitimi literatürüne önemli bir katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Din Eğitimi, Diyanet Aile Dergisi, Dini Ebeveynlik Modeli, Çocukların Dini Gelişimi, İçerik Analizi.

Structured Abstract:

The family constitutes the primary environment in which children's religious identities, moral values, and worldviews begin to develop. Religious development is shaped not only through formal religious education but also through family relationships, parental attitudes, daily interactions, and the observation of parents' behaviour. Parents therefore occupy a central position in children's religious socialization by transmitting religious beliefs, values, and practices through both explicit instruction and implicit modelling.

Rapid social change, digitalization, and the growing influence of media have significantly transformed contemporary family life and children's developmental environments. These developments have increased the need for reliable sources of family-oriented religious guidance. Within this context, the periodicals published by the Presidency of Religious Affairs constitute an important component of non-formal religious education in Türkiye. Among these publications, *Diyanet Family Magazine* occupies a distinctive position by focusing particularly on family life, parenting, child development, communication, and religious education.

Although previous studies have examined the magazine from different perspectives, little attention has been paid to how it constructs parental responsibilities concerning children's religious development. This study seeks to address this gap by examining the model of religious parenting emphasized in *Diyanet Family Magazine*.

The primary purpose of this study is to examine how *Diyanet Family Magazine* conceptualized parental roles in children's religious development between 2019 and 2022. More specifically, the study examines how the magazine addresses the family's educational function, parental attitudes, intrafamily communication, role modelling, worship education, privacy education, digital parenting, and other supportive factors that contribute to children's religious development.

Rather than merely identifying recurring themes, the study aims to reveal the pedagogical discourse underlying the magazine's understanding of religious parenting and to explain how traditional Islamic references are integrated with contemporary approaches in child development and educational psychology.

This study employs a qualitative research design based on inductive content analysis. The dataset consists of all 48 issues of *Diyanet Family Magazine* published between 2019 and 2022, representing the first complete period following the magazine's transformation into an independent monthly publication.

The analysis covers articles, interviews, advisory texts, editorials, and other sections directly related to children's religious development and parenting. A total of 360 texts were systematically examined and coded. Through an inductive coding process, similar concepts were grouped under categories and broader themes, thereby enabling the identification of the dominant patterns underlying the magazine's discourse on religious parenting.

The findings demonstrate that *Diyanet Family Magazine* presents the family as the fundamental institution responsible for children's religious and moral development. The family is consistently portrayed as the child's first educational environment, in which religious identity, moral character, and social values are gradually internalized through everyday experiences.

The study also reveals that the magazine promotes a democratic and child-centred parenting approach that emphasizes love, compassion, trust, effective communication, and mutual respect. The magazine advocates supportive parental guidance that takes children's developmental characteristics and individual differences into consideration.

Among all the themes identified, parental role modelling emerges as the most frequently emphasized element. Parents are portrayed as the primary examples from whom children learn religious beliefs, moral values, interpersonal behaviour, and patterns of everyday life. Accordingly, authentic religious practice and consistency between belief and behaviour are regarded as indispensable components of effective religious education.

The findings further demonstrate that the magazine extends religious education beyond doctrinal instruction. Worship education, privacy education, emotional development, family counselling, discipline, children's questions concerning religion, and age-appropriate communication are presented as integral dimensions of religious upbringing.

Another noteworthy finding concerns digital parenting. The magazine regards digital media both as an educational opportunity and as a potential source of moral and religious challenges. Parents are therefore encouraged to guide their children's digital experiences consciously while maintaining strong family communication and serving as positive digital role models.

Throughout the issues analyzed, Qur'anic verses and the hadiths of the Prophet Muhammad constitute the principal religious references. However, these sources are generally interpreted alongside contemporary findings from developmental psychology, educational sciences, and communication studies.

The magazine's discourse demonstrates a noteworthy balance between traditional Islamic teachings and contemporary educational approaches. Rather than presenting these perspectives as competing paradigms, it combines them within a coherent framework that addresses the challenges faced by contemporary families.

By revealing how a major religious magazine conceptualizes children's religious development, this study contributes to the literature on family-based religious education, non-formal religious education, and religious communication. It also provides an analytical framework for understanding how institutional religious publications adapt pedagogical discourse to changing social realities. Future studies may compare *Diyanet Family Magazine* with other religious or family-oriented publications or examine how parents perceive and implement the educational recommendations presented in the magazine.

Keywords: Religious Education, Diyanet Family Magazine, Religious Parenting Model, Children's Religious Development, Content Analysis.

ملخص منظم:

تشكل الأسرة البيئة الأساسية التي تبدأ فيها الهويات الدينية للأطفال وقيمهم الأخلاقية ونظرتهم إلى العالم في التكوّن. ولا يتشكل النمو الديني من خلال التعليم الديني الرسمي فحسب، بل أيضاً من خلال العلاقات الأسرية، ومواقف الوالدين، والتفاعلات اليومية، ومراقبة سلوك الوالدين. ولذلك، يحتل الوالدان مكانة مركزية في التنشئة الاجتماعية الدينية للأطفال من خلال نقل المعتقدات والقيم والممارسات الدينية، سواء عن طريق التعليم الصريح أو القدوة الضمنية.

وقد أحدث التغيير الاجتماعي السريع، والرقمنة، والتأثير المتزايد لوسائل الإعلام تحولاً كبيراً في الحياة الأسرية المعاصرة وبيئات نمو الأطفال. وقد زادت هذه التطورات من الحاجة إلى مصادر موثوقة للتوجيه الديني الموجه للأسرة. وفي هذا السياق، تشكل المجلات الدورية التي تنشرها رئاسة الشؤون الدينية مكوناً مهماً من مكونات التعليم الديني غير النظامي في تركيا. ومن بين هذه المنشورات، تحتل *مجلة ديانيت العائلية* مكانة مميزة من خلال تركيزها بشكل خاص على الحياة الأسرية، وتربية الأبناء، ونمو الطفل، والتواصل، والتربية الدينية.

على الرغم من أن الدراسات السابقة قد تناولت المجلة من زوايا مختلفة، إلا أنه لم يُولَ اهتمام كبير لكيفية تصويرها لمسؤوليات الوالدين فيما يتعلق بالنمو الديني للأطفال. وتسعى هذه الدراسة إلى سد هذه الفجوة من خلال دراسة نموذج التربية الدينية الذي تركز عليه *مجلة ديانيت العائلية*.

الغرض الأساسي من هذه الدراسة هو دراسة الكيفية التي صاغت بها *مجلة ديانيت العائلية* مفاهيم أدوار الوالدين في النمو الديني للأطفال بين عامي 2019 و2022. وبشكل أكثر تحديداً، تبحث الدراسة في كيفية تعامل المجلة مع الوظيفة التربوية للأسرة، ومواقف الوالدين، والتواصل داخل الأسرة، وتقديم النماذج الحياتية، والتربية على العبادة، والتربية على الخصوصية، والتربية الرقمية، والعوامل الداعمة الأخرى التي تسهم في النمو الديني للأطفال.

وبدلاً من الاكتفاء بتحديد الموضوعات المتكررة، تهدف الدراسة إلى الكشف عن الخطاب التربوي الكامن وراء فهم المجلة للتربية الدينية، وشرح كيفية دمج المراجع الإسلامية التقليدية مع المناهج المعاصرة في مجال تنمية الطفل وعلم النفس التربوي.

تستخدم هذه الدراسة تصميمًا بحثيًا نوعيًا يعتمد على التحليل الاستقرائي للمحتوى. تتألف مجموعة البيانات من جميع الأعداد الـ 48 لمجلة «*ديانيت فاميلي*» التي نُشرت بين عامي 2019 و2022، والتي تمثل أول فترة كاملة بعد تحول المجلة إلى مطبوعة شهرية مستقلة.

يشمل التحليل المقالات، والمقابلات، والنصوص الاستشارية، والمقالات الافتتاحية، والأقسام الأخرى المرتبطة مباشرة بالنمو الديني للأطفال وتربية الأبناء. تم فحص وترميز ما مجموعه 360 نصاً بشكل منهجي. من خلال عملية الترميز الاستقرائي، تم تجميع المفاهيم المتشابهة ضمن فئات ومواضيع أوسع نطاقاً، مما مكن من تحديد الأنماط السائدة الكامنة وراء خطاب المجلة بشأن التربية الدينية.

تُظهر النتائج أن *مجلة «ديانيت فاميلي»* تُقدّم الأسرة باعتبارها المؤسسة الأساسية المسؤولة عن النمو الديني والأخلاقي للأطفال. ويتم تصوير الأسرة باستمرار على أنها البيئة التربوية الأولى للطفل، حيث يتم استيعاب الهوية الدينية والشخصية الأخلاقية والقيم الاجتماعية تدريجياً من خلال التجارب اليومية.

كما تكشف الدراسة أن المجلة تروج لنهج تربية ديمقراطي يركز على الطفل ويشدد على الحب والرحمة والثقة والتواصل الفعال والاحترام المتبادل. وتدعو المجلة إلى توجيه أبوي داعم يأخذ في الاعتبار خصائص نمو الأطفال والاختلافات الفردية بينهم.

من بين جميع الموضوعات التي تم تحديدها، يبرز دور الوالدين كقدوة باعتبارها العنصر الذي يتم التأكيد عليه بشكل متكرر. يُصوّر الوالدان على أنهما النموذجان الأساسيان اللذان يتعلم منهما الأطفال المعتقدات الدينية والقيم الأخلاقية والسلوك بين الأفراد وأنماط الحياة اليومية وبناءً على ذلك، ينظر إلى الممارسة الدينية الأصيلة والاتساق بين المعتقد والسلوك على أنهما مكونان لا غنى عنهما في التربية الدينية الفعالة.

وتُظهر النتائج أيضاً أن المجلة توسع نطاق التربية الدينية ليتجاوز التعليم العقائدي. حيث يتم تقديم التربية العبادية، والتربية المتعلقة بالخصوصية، والتنمية العاطفية، والاستشارة الأسرية، والانضباط، وأسئلة الأطفال المتعلقة بالدين، والتواصل المناسب للعمر، باعتبارها أبعاداً لا غنى عنها في التربية الدينية.

وهناك نتيجة أخرى جديرة بالملاحظة تتعلق بالتربية الرقمية. فالمجلة تنظر إلى الوسائط الرقمية باعتبارها فرصة تعليمية ومصدراً محتملاً للتحديات الأخلاقية والدينية في آن واحد. ولذلك، يتم تشجيع الآباء على توجيه تجارب أطفالهم الرقمية بوعي، مع الحفاظ على تواصل أسري قوي والقيام بدور نماذج رقمية إيجابية يُحتذى بها.

وفي جميع الأعداد التي تم تحليلها، تشكل آيات القرآن الكريم وأحاديث النبي محمد المراجع الدينية الرئيسية. ومع ذلك، يتم تفسير هذه المصادر عمومًا جنباً إلى جنب مع النتائج المعاصرة المستمدة من علم النفس التنموي وعلوم التربية ودراسات الاتصال.

يُظهر خطاب المجلة توازناً جديراً بالملاحظة بين التعاليم الإسلامية التقليدية والنهج التربوية المعاصرة. فبدلاً من تقديم هذه المنظورات كنماذج متنافسة، تجمعها المجلة ضمن إطار متماسك يعالج التحديات التي تواجهها الأسر المعاصرة.

من خلال الكشف عن الكيفية التي تصور بها مجلة دينية كبرى النمو الديني للأطفال، تساهم هذه الدراسة في الأدبيات المتعلقة بالتربية الدينية الأسرية، والتربية الدينية غير النظامية، والاتصال الديني. كما توفر إطاراً تحليلياً لفهم كيفية قيام المنشورات الدينية المؤسسية بتكييف الخطاب التربوي مع الواقع الاجتماعي المتغير. ويمكن للدراسات المستقبلية مقارنة *مجلة ديانة العائلية* مع منشورات دينية أخرى أو منشورات موجهة للأسرة، أو دراسة كيفية إدراك الآباء للتوصيات التربوية المقدمة في المجلة وكيفية تطبيقهم لها.

الكلمات المفتاحية: التربية الدينية، مجلة ديانة العائلية، نموذج التربية الدينية، النمو الديني للأطفال، تحليل المحتوى

Résumé Structuré:

La famille constitue le premier environnement dans lequel l'identité religieuse, les valeurs morales et la vision du monde des enfants commencent à se développer. Le développement religieux est façonné non seulement par l'éducation religieuse formelle, mais aussi par les relations familiales, les attitudes parentales, les interactions quotidiennes et l'observation du comportement des parents. Les parents occupent donc une place centrale dans la socialisation religieuse des enfants en leur transmettant des croyances, des valeurs et des pratiques religieuses, tant par un enseignement explicite que par un exemple implicite.

Les mutations sociales rapides, la numérisation et l'influence croissante des médias ont profondément transformé la vie familiale contemporaine et les environnements de développement des enfants. Ces évolutions ont accru le besoin de sources fiables d'accompagnement religieux axé sur la famille. Dans ce contexte, les périodiques publiés par la Présidence des affaires religieuses constituent un élément important de l'éducation religieuse non formelle en Turquie. Parmi ces publications, le *Magazine Diyanet Family* occupe une place à part en se concentrant tout particulièrement sur la vie familiale, l'éducation des enfants, le développement de l'enfant, la communication et l'éducation religieuse.

Bien que des études antérieures aient examiné ce magazine sous différents angles, peu d'attention a été accordée à la manière dont il définit les responsabilités parentales concernant le développement religieux des enfants. La présente étude vise à combler cette lacune en examinant le modèle d'éducation religieuse des enfants mis en avant dans le *Magazine Diyanet Family*.

L'objectif principal de cette étude est d'examiner comment le *Magazine familial Diyanet* a conceptualisé les rôles parentaux dans le développement religieux des enfants entre 2019 et 2022. Plus précisément, l'étude examine la manière dont le magazine aborde la fonction éducative de la famille, les attitudes parentales, la communication au sein de la famille, l'exemple donné par les parents, l'éducation au culte, l'éducation à la vie privée, la parentalité numérique et d'autres facteurs favorables contribuant au développement religieux des enfants.

Plutôt que de se contenter d'identifier des thèmes récurrents, cette étude vise à mettre en lumière le discours pédagogique qui sous-tend la conception de l'éducation religieuse des enfants telle que la conçoit le

magazine, et à expliquer comment les références islamiques traditionnelles s'intègrent aux approches contemporaines du développement de l'enfant et de la psychologie de l'éducation.

Cette étude utilise une méthodologie qualitative fondée sur une analyse de contenu inductive. L'ensemble de données comprend les 48 numéros du *Diyanet Family Magazine* publiés entre 2019 et 2022, représentant la première période complète suivant la transformation du magazine en une publication mensuelle indépendante.

L'analyse porte sur les articles, les entretiens, les textes de conseil, les éditoriaux et d'autres rubriques directement liées au développement religieux des enfants et à l'éducation parentale. Au total, 360 textes ont été systématiquement examinés et codés. Grâce à un processus de codage inductif, des concepts similaires ont été regroupés en catégories et en thèmes plus larges, permettant ainsi d'identifier les schémas dominants qui sous-tendent le discours du magazine sur l'éducation religieuse des enfants.

Les résultats montrent que le *Diyanet Family Magazine* présente la famille comme l'institution fondamentale responsable du développement religieux et moral des enfants. La famille est systématiquement décrite comme le premier environnement éducatif de l'enfant, au sein duquel l'identité religieuse, le caractère moral et les valeurs sociales sont progressivement intériorisés à travers les expériences quotidiennes.

L'étude révèle également que le magazine promeut une approche parentale démocratique et centrée sur l'enfant, qui met l'accent sur l'amour, la compassion, la confiance, une communication efficace et le respect mutuel. Le magazine prône un accompagnement parental bienveillant qui tient compte des caractéristiques de développement et des différences individuelles des enfants.

Parmi tous les thèmes identifiés, le rôle de modèle des parents apparaît comme l'élément le plus fréquemment mis en avant. Les parents sont présentés comme les principaux modèles auprès desquels les enfants apprennent les croyances religieuses, les valeurs morales, les comportements interpersonnels et les habitudes de la vie quotidienne. En conséquence, une pratique religieuse authentique et la cohérence entre les croyances et le comportement sont considérées comme des composantes indispensables d'une éducation religieuse efficace.

Les résultats démontrent en outre que le magazine étend l'éducation religieuse au-delà de l'enseignement doctrinal. L'éducation au culte, l'éducation à la vie privée, le développement émotionnel, le conseil familial, la discipline, les questions des enfants concernant la religion et une communication adaptée à l'âge sont présentés comme des dimensions à part entière de l'éducation religieuse.

Une autre conclusion notable concerne la parentalité numérique. Le magazine considère les médias numériques à la fois comme une opportunité éducative et comme une source potentielle de défis moraux et religieux. Les parents sont donc encouragés à guider consciemment les expériences numériques de leurs enfants tout en maintenant une communication familiale solide et en servant de modèles numériques positifs.

Dans l'ensemble des numéros analysés, les versets coraniques et les hadiths du prophète Mahomet constituent les principales références religieuses. Cependant, ces sources sont généralement interprétées à la lumière des acquis contemporains de la psychologie du développement, des sciences de l'éducation et des sciences de la communication.

Le discours du magazine témoigne d'un équilibre remarquable entre les enseignements islamiques traditionnels et les approches éducatives contemporaines. Plutôt que de présenter ces perspectives comme des paradigmes concurrents, il les combine au sein d'un cadre cohérent qui aborde les défis auxquels sont confrontées les familles contemporaines.

En révélant comment un grand magazine religieux conceptualise le développement religieux des enfants, cette étude contribue à la littérature sur l'éducation religieuse familiale, l'éducation religieuse non formelle et la communication religieuse. Elle fournit également un cadre analytique permettant de comprendre comment les publications religieuses institutionnelles adaptent leur discours pédagogique à l'évolution des réalités sociales. De futures études pourraient comparer le *Diyanet Family Magazine* à d'autres publications religieuses ou axées sur la famille, ou examiner comment les parents perçoivent et mettent en œuvre les recommandations éducatives présentées dans le magazine.

Mots-clés: Éducation religieuse, Diyanet Family Magazine, Modèle parental religieux, Développement religieux des enfants, Analyse de contenu.

Resumen Estructurado:

La familia constituye el entorno principal en el que comienzan a desarrollarse las identidades religiosas, los valores morales y las visiones del mundo de los niños. El desarrollo religioso se configura no solo a través de la educación religiosa formal, sino también mediante las relaciones familiares, las actitudes de los padres, las interacciones cotidianas y la observación del comportamiento de los padres. Por lo tanto, los padres ocupan un lugar central en la socialización religiosa de los niños, al transmitirles creencias, valores y prácticas religiosas tanto a través de la enseñanza explícita como del ejemplo implícito.

Los rápidos cambios sociales, la digitalización y la creciente influencia de los medios de comunicación han transformado significativamente la vida familiar contemporánea y los entornos de desarrollo de los niños. Estos cambios han aumentado la necesidad de fuentes fiables de orientación religiosa orientadas a la familia. En este contexto, las publicaciones periódicas editadas por la Presidencia de Asuntos Religiosos constituyen un componente importante de la educación religiosa no formal en Turquía. Entre estas publicaciones, la *Revista Diyanet Family* ocupa una posición destacada al centrarse especialmente en la vida familiar, la crianza de los hijos, el desarrollo infantil, la comunicación y la educación religiosa.

Aunque estudios anteriores han analizado la revista desde diferentes perspectivas, se ha prestado poca atención a cómo construye las responsabilidades de los padres en relación con el desarrollo religioso de los niños. Este estudio pretende abordar esta laguna examinando el modelo de crianza religiosa que se destaca en la *Revista Diyanet Family*.

El objetivo principal de este estudio es examinar cómo la revista *Diyanet Family* conceptualizó los roles parentales en el desarrollo religioso de los niños entre 2019 y 2022. Más concretamente, el estudio analiza cómo la revista aborda la función educativa de la familia, las actitudes de los padres, la comunicación intrafamiliar, el ejemplo a seguir, la educación en el culto, la educación en materia de privacidad, la crianza en la era digital y otros factores de apoyo que contribuyen al desarrollo religioso de los niños.

Más allá de limitarse a identificar temas recurrentes, el estudio pretende revelar el discurso pedagógico que subyace a la concepción que tiene la revista de la crianza religiosa y explicar cómo se integran las referencias islámicas tradicionales con los enfoques contemporáneos del desarrollo infantil y la psicología educativa.

Este estudio emplea un diseño de investigación cualitativo basado en el análisis inductivo de contenido. El conjunto de datos está compuesto por los 48 números de la *Revista Diyanet Family* publicados entre 2019 y 2022, lo que representa el primer periodo completo tras la transformación de la revista en una publicación mensual independiente.

El análisis abarca artículos, entrevistas, textos de asesoramiento, editoriales y otras secciones directamente relacionadas con el desarrollo religioso de los niños y la crianza. Se examinaron y codificaron sistemáticamente un total de 360 textos. Mediante un proceso de codificación inductivo, se agruparon conceptos similares en categorías y temas más amplios, lo que permitió identificar los patrones dominantes que subyacen al discurso de la revista sobre la crianza religiosa.

Los resultados demuestran que la revista *Diyanet Family* presenta a la familia como la institución fundamental responsable del desarrollo religioso y moral de los niños. La familia se describe sistemáticamente como el primer entorno educativo del niño, en el que la identidad religiosa, el carácter moral y los valores sociales se interiorizan gradualmente a través de las experiencias cotidianas.

El estudio revela asimismo que la revista promueve un enfoque de crianza democrático y centrado en el niño que hace hincapié en el amor, la compasión, la confianza, la comunicación eficaz y el respeto mutuo. La revista aboga por una orientación parental de apoyo que tenga en cuenta las características de desarrollo y las diferencias individuales de los niños.

Entre todos los temas identificados, el ejemplo que dan los padres surge como el elemento más frecuentemente destacado. Se presenta a los padres como los principales modelos de los que los niños aprenden

las creencias religiosas, los valores morales, el comportamiento interpersonal y los patrones de la vida cotidiana. En consecuencia, la práctica religiosa auténtica y la coherencia entre creencias y comportamiento se consideran componentes indispensables de una educación religiosa eficaz.

Los resultados demuestran además que la revista amplía la educación religiosa más allá de la instrucción doctrinal. La educación en el culto, la educación sobre la intimidad, el desarrollo emocional, el asesoramiento familiar, la disciplina, las preguntas de los niños sobre la religión y la comunicación adecuada a la edad se presentan como dimensiones integrales de la educación religiosa.

Otro hallazgo digno de mención se refiere a la crianza digital. La revista considera los medios digitales tanto una oportunidad educativa como una fuente potencial de retos morales y religiosos. Por lo tanto, se anima a los padres a orientar conscientemente las experiencias digitales de sus hijos, al tiempo que mantienen una sólida comunicación familiar y actúan como modelos digitales positivos.

A lo largo de los números analizados, los versículos coránicos y los hadices del profeta Mahoma constituyen las principales referencias religiosas. Sin embargo, estas fuentes se interpretan generalmente junto con los hallazgos contemporáneos de la psicología del desarrollo, las ciencias de la educación y los estudios de la comunicación.

El discurso de la revista muestra un equilibrio notable entre las enseñanzas islámicas tradicionales y los enfoques educativos contemporáneos. En lugar de presentar estas perspectivas como paradigmas contrapuestos, las combina dentro de un marco coherente que aborda los retos a los que se enfrentan las familias contemporáneas.

Al revelar cómo una importante revista religiosa conceptualiza el desarrollo religioso de los niños, este estudio contribuye a la literatura sobre la educación religiosa en el ámbito familiar, la educación religiosa no formal y la comunicación religiosa. Asimismo, proporciona un marco analítico para comprender cómo las publicaciones religiosas institucionales adaptan el discurso pedagógico a las realidades sociales cambiantes. Estudios futuros podrían comparar la *Revista Familiar Diyanet* con otras publicaciones religiosas u orientadas a la familia, o examinar cómo los padres perciben y ponen en práctica las recomendaciones educativas presentadas en la revista.

Palabras clave: Educación religiosa, Revista Familiar Diyanet, Modelo de crianza religiosa, Desarrollo religioso de los niños, Análisis de contenido.

结构化摘要:

家庭是儿童宗教认同、道德价值观和世界观开始形成的主要环境。宗教发展不仅通过正式的宗教教育来塑造，还通过家庭关系、父母的态度、日常互动以及对父母行为的观察而形成。因此，父母在儿童的宗教社会化过程中占据着核心地位，他们既通过明确的指导，也通过隐性的榜样作用，向儿童传递宗教信仰、价值观和实践。

快速的社会变革、数字化进程以及媒体影响力的日益增强，已显著改变了当代家庭生活和儿童的发展环境。这些变化加剧了对可靠家庭导向型宗教指导资源的需求。在此背景下，土耳其宗教事务局出版的期刊构成了该国非正式宗教教育的重要组成部分。在这些出版物中，《迪亚内特家庭杂志》因特别关注家庭生活、育儿、儿童发展、沟通及宗教教育而占据独特地位。

尽管先前研究曾从不同角度探讨过该杂志，但对其如何构建父母在儿童宗教发展中的责任却鲜有关注。本研究旨在通过考察《迪亚内特家庭杂志》所强调的宗教育儿模式，填补这一研究空白。

本研究的主要目的是考察《迪亚内特家庭杂志》在2019年至2022年间如何界定父母在儿童宗教发展中的角色。更具体地说，本研究将探讨该杂志如何阐述家庭的教育功能、父母态度、家庭内部沟通、榜样示范、礼拜教育、隐私教育、数字育儿，以及其他有助于儿童宗教发展的支持性因素。

本研究不仅旨在识别反复出现的主题，更致力于揭示该杂志对宗教教育理解背后所蕴含的教育话语，并阐明传统伊斯兰教义如何与儿童发展及教育心理学的当代方法相融合。

本研究采用基于归纳式内容分析的定性研究设计。数据集包含2019年至2022年间出版的全部48期《迪亚内特家庭杂志》，这代表了该杂志转型为独立月刊后的首个完整出版周期。

分析范围涵盖与儿童宗教发展及育儿直接相关的文章、访谈、指导性文本、社论及其他栏目。共对360篇文本进行了系统审查和编码。通过归纳式编码过程，将相似的概念归类到特定范畴和更广泛的主题之下，从而识别出该杂志关于宗教教育话语背后的主导模式。

研究结果表明，《迪亚内特家庭杂志》将家庭视为负责儿童宗教和道德发展的基本机构。该杂志始终将家庭描绘为儿童的第一个教育环境，儿童在此通过日常体验逐渐内化宗教认同、道德品格和社会价值观。

研究还揭示，该杂志提倡一种民主且以儿童为中心的育儿方式，强调爱、同情、信任、有效沟通和相互尊重。杂志倡导支持性的家长指导，这种指导会充分考虑儿童的发展特点和个体差异。

在所有识别出的主题中，父母的榜样作用成为最常被强调的要素。父母被描绘为孩子学习宗教信仰、道德价值观、人际行为及日常生活模式的主要榜样。因此，真实的宗教实践以及信仰与行为的一致性，被视为有效宗教教育不可或缺的组成部分。

研究结果进一步表明，该杂志将宗教教育延伸到了教义指导之外。礼拜教育、隐私教育、情感发展、家庭咨询、纪律教育、儿童关于宗教的疑问以及适合年龄的沟通，都被视为宗教养育不可或缺的维度。

另一项值得注意的发现涉及数字化育儿。该杂志既将数字媒体视为教育机遇，也视其为道德与宗教挑战的潜在来源。因此，杂志鼓励父母在保持良好家庭沟通并充当积极的数字榜样同时，有意识地引导子女的数字体验。

在所分析的各期内容中，《古兰经》经文和先知穆罕默德的圣训构成了主要的宗教参考依据。然而，这些来源通常会结合发展心理学、教育科学和传播学领域的当代研究成果进行解读。

该杂志的论述在传统伊斯兰教义与当代教育方法之间展现了值得关注的平衡。它并未将这些观点视为相互竞争的范式，而是将其整合在一个连贯的框架内，以应对当代家庭面临的挑战。

通过揭示一份主要宗教杂志如何构想儿童的宗教发展，本研究为以家庭为基础的宗教教育、非正规宗教教育以及宗教传播领域的文献做出了贡献。此外，本研究还提供了一个分析框架，用于理解机构性宗教出版物如何根据不断变化的社会现实调整其教育话语。未来研究可将《迪亚内特家庭杂志》与其他宗教或家庭类出版物进行比较，或考察父母如何理解并落实该杂志中提出的教育建议。

关键词：宗教教育，《迪亚内特家庭杂志》，宗教育儿模式，儿童宗教发展，内容分析。

Структурированное Резюме:

Семья представляет собой основную среду, в которой начинают формироваться религиозная идентичность, нравственные ценности и мировоззрение детей. Религиозное развитие формируется не только посредством формального религиозного образования, но и через семейные отношения, отношение родителей, повседневное взаимодействие, а также наблюдение за поведением родителей. Таким образом, родители занимают центральное место в религиозной социализации детей, передавая им религиозные убеждения, ценности и обряды как посредством явного обучения, так и через неявный пример собственного поведения.

Быстрые социальные изменения, цифровизация и растущее влияние средств массовой информации значительно преобразовали современную семейную жизнь и среду развития детей. Эти процессы усилили потребность в надежных источниках религиозного руководства, ориентированного

на семью. В этом контексте периодические издания, выпускаемые Управлением по делам религии, представляют собой важную составляющую неформального религиозного образования в Турции. Среди этих изданий журнал «*Diyanet Family Magazine*» занимает особое место, уделяя особое внимание семейной жизни, воспитанию детей, детскому развитию, общению и религиозному образованию.

Хотя в предыдущих исследованиях журнал рассматривался с различных точек зрения, мало внимания уделялось тому, как в нём конструируются родительские обязанности в отношении религиозного развития детей. Настоящее исследование направлено на устранение этого пробела путем анализа модели религиозного воспитания, которой уделяется особое внимание в журнале «*Diyanet Family Magazine*».

Основная цель данного исследования — проанализировать, как журнал «*Diyanet Family Magazine*» концептуализировал родительские роли в религиозном развитии детей в период с 2019 по 2022 год. В частности, в исследовании рассматривается, как журнал освещает воспитательную функцию семьи, отношение родителей, внутрисемейное общение, демонстрацию ролевых моделей, обучение богослужению, воспитание в духе уважения частной жизни, цифровое воспитание и другие факторы, способствующие религиозному развитию детей.

Цель исследования заключается не просто в выявлении повторяющихся тем, а в раскрытии педагогического дискурса, лежащего в основе понимания журналом религиозного воспитания, а также в объяснении того, как традиционные исламские источники интегрируются с современными подходами в области развития ребенка и педагогической психологии.

В данном исследовании используется качественный исследовательский дизайн, основанный на индуктивном контент-анализе. Набор данных состоит из всех 48 выпусков журнала «*Diyanet Family Magazine*», опубликованных в период с 2019 по 2022 год, что представляет собой первый полный период после преобразования журнала в независимое ежемесячное издание.

Анализ охватывает статьи, интервью, консультативные материалы, редакционные статьи и другие рубрики, непосредственно связанные с религиозным развитием детей и воспитанием. Всего было систематически изучено и прокодировано 360 текстов. В ходе индуктивного процесса кодирования схожие концепции были сгруппированы по категориям и более широким темам, что позволило выявить доминирующие модели, лежащие в основе дискурса журнала о религиозном воспитании детей.

Результаты показывают, что журнал «*Diyanet Family Magazine*» представляет семью как основополагающий институт, ответственный за религиозное и нравственное развитие детей. Семья последовательно изображается как первая образовательная среда ребенка, в которой религиозная идентичность, нравственный характер и социальные ценности постепенно усваиваются через повседневный опыт.

Исследование также показывает, что журнал пропагандирует демократический и ориентированный на ребенка подход к воспитанию, в котором особое внимание уделяется любви, состраданию, доверию, эффективному общению и взаимному уважению. Журнал выступает за поддерживающее родительское руководство, учитывающее особенности развития детей и их индивидуальные различия.

Среди всех выявленных тем в качестве наиболее часто подчеркиваемого элемента выделяется ролевая модель поведения родителей. Родители изображаются как главные образцы, у которых дети усваивают религиозные убеждения, нравственные ценности, межличностное поведение и модели повседневной жизни. Соответственно, подлинная религиозная практика и соответствие между верованиями и поведением рассматриваются как неотъемлемые компоненты эффективного религиозного воспитания.

Результаты исследования также показывают, что журнал выходит за рамки доктринального обучения в религиозном воспитании. Обучение богослужению, воспитание в духе уважения к личной жизни, эмоциональное развитие, семейное консультирование, дисциплина, детские вопросы о религии

и общение, соответствующее возрасту, представлены как неотъемлемые аспекты религиозного воспитания.

Еще один заслуживающий внимания вывод касается цифрового воспитания. Журнал рассматривает цифровые медиа как возможность для обучения, так и как потенциальный источник моральных и религиозных вызовов. Поэтому родителям рекомендуется сознательно направлять цифровой опыт своих детей, поддерживая при этом тесную семейную коммуникацию и служа положительными образцами для подражания в цифровой среде.

Во всех проанализированных номерах основными религиозными источниками являются аяты Корана и хадисы пророка Мухаммеда. Однако эти источники, как правило, интерпретируются в совокупности с современными данными из области психологии развития, педагогики и коммуникационных исследований.

Дискурс журнала демонстрирует примечательный баланс между традиционными исламскими учениями и современными педагогическими подходами. Вместо того чтобы представлять эти точки зрения как конкурирующие парадигмы, он объединяет их в целостную концепцию, направленную на решение проблем, с которыми сталкиваются современные семьи.

Раскрывая, как крупный религиозный журнал концептуализирует религиозное развитие детей, данное исследование вносит вклад в литературу по семейному религиозному образованию, неформальному религиозному образованию и религиозной коммуникации. Оно также предоставляет аналитическую основу для понимания того, как институциональные религиозные издания адаптируют педагогический дискурс к меняющимся социальным реалиям. В будущих исследованиях можно сравнить «*Diyanet Family Magazine*» с другими религиозными или ориентированными на семью изданиями либо изучить, как родители воспринимают и реализуют представленные в журнале рекомендации по воспитанию.

Ключевые слова: религиозное образование, «*Diyanet Family Magazine*», модель религиозного воспитания, религиозное развитие детей, контент-анализ.

संरचित सारांशः

परिवार वह प्राथमिक वातावरण है जिसमें बच्चों की धार्मिक पहचान, नैतिक मूल्य और विश्वदृष्टिकोण विकसित होने लगते हैं। धार्मिक विकास केवल औपचारिक धार्मिक शिक्षा के माध्यम से ही नहीं, बल्कि पारिवारिक संबंधों, माता-पिता के दृष्टिकोण, दैनिक बातचीत और माता-पिता के व्यवहार के अवलोकन के माध्यम से भी आकार लेता है। इसलिए माता-पिता, स्पष्ट निर्देश और निहित आदर्श दोनों के माध्यम से धार्मिक विश्वासों, मूल्यों और प्रथाओं को संप्रेषित करके बच्चों के धार्मिक सामाजिकीकरण में एक केंद्रीय स्थान रखते हैं।

तेजी से सामाजिक परिवर्तन, डिजिटलीकरण, और मीडिया के बढ़ते प्रभाव ने समकालीन पारिवारिक जीवन और बच्चों के विकासात्मक वातावरण को महत्वपूर्ण रूप से बदल दिया है। इन विकासों ने पारिवारिक-उन्मुख धार्मिक मार्गदर्शन के विश्वसनीय स्रोतों की आवश्यकता को बढ़ा दिया है। इस संदर्भ में, धार्मिक मामलों के अध्यक्षता द्वारा प्रकाशित पत्रिकाएं तुर्की में अनौपचारिक धार्मिक शिक्षा का एक महत्वपूर्ण घटक हैं।

इन प्रकाशनों में, दियनेत फैमिली मैगज़ीन विशेष रूप से पारिवारिक जीवन, पालन-पोषण, बच्चों के विकास, संचार और धार्मिक शिक्षा पर ध्यान केंद्रित करके एक विशिष्ट स्थान रखता है।

हालांकि पिछले अध्ययनों ने पत्रिका की विभिन्न दृष्टिकोणों से जांच की है, लेकिन इस बात पर बहुत कम ध्यान दिया गया है कि यह बच्चों के धार्मिक विकास के संबंध में माता-पिता की जिम्मेदारियों का निर्माण कैसे करती है। यह अध्ययन दियनेत फैमिली मैगज़ीन में जोर दिए गए धार्मिक पालन-पोषण के मॉडल की जांच करके इस कमी को दूर करने का प्रयास करता है।

इस अध्ययन का प्राथमिक उद्देश्य यह जांचना है कि दियनेत फैमिली मैगज़ीन ने 2019 और 2022 के बीच बच्चों के धार्मिक विकास में माता-पिता की भूमिकाओं को कैसे अवधारित किया। अधिक विशेष रूप से, यह अध्ययन जांचता है कि पत्रिका परिवार के शैक्षिक कार्य, माता-पिता के रवैये, पारिवारिक संचार, रोल मॉडलिंग, पूजा शिक्षा, गोपनीयता शिक्षा,

डिजिटल पालन-पोषण और अन्य सहायक कारकों को कैसे संबोधित करती है जो बच्चों के धार्मिक विकास में योगदान करते हैं।

केवल बार-बार आने वाले विषयों की पहचान करने के बजाय, इस अध्ययन का उद्देश्य धार्मिक पालन-पोषण के बारे में पत्रिका की समझ के अंतर्निहित शैक्षिक विमर्श को प्रकट करना और यह समझाना है कि पारंपरिक इस्लामी संदर्भों को बाल विकास और शिक्षा मनोविज्ञान के समकालीन दृष्टिकोणों के साथ कैसे एकीकृत किया गया है।

यह अध्ययन अनुमानी सामग्री विश्लेषण पर आधारित एक गुणात्मक अनुसंधान डिजाइन का उपयोग करता है। डेटासेट में 2019 और 2022 के बीच प्रकाशित दियानेत फैमिली मैगज़ीन के सभी 48 अंक शामिल हैं, जो पत्रिका के एक स्वतंत्र मासिक प्रकाशन में बदलने के बाद की पहली पूरी अवधि का प्रतिनिधित्व करते हैं।

इस विश्लेषण में बच्चों के धार्मिक विकास और पालन-पोषण से सीधे संबंधित लेख, साक्षात्कार, सलाहकार पाठ, संपादकीय और अन्य अनुभाग शामिल हैं। कुल 360 पाठों की व्यवस्थित रूप से जांच की गई और उन्हें कोडित किया गया। एक अनुमिति कोडिंग प्रक्रिया के माध्यम से, समान अवधारणाओं को श्रेणियों और व्यापक विषयों के अंतर्गत समूहित किया गया, जिससे धार्मिक पालन-पोषण पर पत्रिका के विमर्श के अंतर्निहित प्रमुख पैटर्न की पहचान करना संभव हुआ।

निष्कर्ष दर्शाते हैं कि दियानेत फैमिली मैगज़ीन परिवार को बच्चों के धार्मिक और नैतिक विकास के लिए जिम्मेदार एक मौलिक संस्था के रूप में प्रस्तुत करती है। परिवार को लगातार बच्चे के पहले शैक्षिक वातावरण के रूप में चित्रित किया गया है, जिसमें धार्मिक पहचान, नैतिक चरित्र और सामाजिक मूल्यों को दैनिक अनुभवों के माध्यम से धीरे-धीरे आत्मसात किया जाता है। अध्ययन यह भी प्रकट करता है कि पत्रिका एक लोकतांत्रिक और बाल-केंद्रित पालन-पोषण के दृष्टिकोण को बढ़ावा देती है जो प्रेम, करुणा, विश्वास, प्रभावी संचार और पारस्परिक सम्मान पर जोर देती है। पत्रिका सहायक अभिभावकीय मार्गदर्शन की वकालत करती है जो बच्चों की विकासात्मक विशेषताओं और व्यक्तिगत मतभेदों पर विचार करती है।

पहचाने गए सभी विषयों में, अभिभावकों द्वारा रोल मॉडलिंग सबसे अधिक जोर दिए जाने वाले तत्व के रूप में उभरती है। माता-पिता को प्राथमिक उदाहरणों के रूप में चित्रित किया गया है जिनसे बच्चे धार्मिक विश्वास, नैतिक मूल्य, पारस्परिक व्यवहार और दैनिक जीवन के पैटर्न सीखते हैं। तदनुसार, प्रामाणिक धार्मिक अभ्यास और विश्वास और व्यवहार के बीच सुसंगतता को प्रभावी धार्मिक शिक्षा के अपरिहार्य घटकों के रूप में माना जाता है।

निष्कर्ष आगे यह दर्शाते हैं कि पत्रिका धार्मिक शिक्षा को सैद्धांतिक निर्देश से आगे बढ़ाती है। पूजा शिक्षा, गोपनीयता शिक्षा, भावनात्मक विकास, पारिवारिक परामर्श, अनुशासन, धर्म के बारे में बच्चों के प्रश्न और आयु-उपयुक्त संचार को धार्मिक पालन-पोषण के अभिन्न आयामों के रूप में प्रस्तुत किया गया है। एक और उल्लेखनीय निष्कर्ष डिजिटल पालन-पोषण से संबंधित है। पत्रिका डिजिटल मीडिया को एक शैक्षिक अवसर और नैतिक तथा धार्मिक चुनौतियों के एक संभावित स्रोत, दोनों के रूप में देखती है। इसलिए माता-पिता को प्रोत्साहित किया जाता है कि वे मजबूत पारिवारिक संचार बनाए रखते हुए और सकारात्मक डिजिटल रोल मॉडल के रूप में कार्य करते हुए, अपने बच्चों के डिजिटल अनुभवों का सचेत रूप से मार्गदर्शन करें।

विश्लेषित सभी अंकों में, कुरान की आयतें और पैगंबर मुहम्मद की हदीसें प्रमुख धार्मिक संदर्भों का गठन करती हैं। हालाँकि, इन स्रोतों की व्याख्या आम तौर पर विकासात्मक मनोविज्ञान, शैक्षिक विज्ञान और संचार अध्ययन के समकालीन निष्कर्षों के साथ की जाती है।

पत्रिका का विमर्श पारंपरिक इस्लामी शिक्षाओं और समकालीन शैक्षिक दृष्टिकोणों के बीच एक उल्लेखनीय संतुलन प्रदर्शित करता है। इन दृष्टिकोणों को प्रतिस्पर्धी प्रतिमानों के रूप में प्रस्तुत करने के बजाय, यह उन्हें एक सुसंगत ढांचे के भीतर जोड़ता है जो समकालीन परिवारों द्वारा सामना की जाने वाली चुनौतियों का समाधान करता है।

यह प्रकट करके कि एक प्रमुख धार्मिक पत्रिका बच्चों के धार्मिक विकास की अवधारणा कैसे बनाती है, यह अध्ययन पारिवारिक-आधारित धार्मिक शिक्षा, अनौपचारिक धार्मिक शिक्षा और धार्मिक संचार पर साहित्य में योगदान देता है।

यह यह समझने के लिए एक विश्लेषणात्मक ढांचा भी प्रदान करता है कि संस्थागत धार्मिक प्रकाशन बदलती सामाजिक वास्तविकताओं के अनुसार शैक्षिक विमर्श को कैसे अनुकूलित करते हैं। भविष्य के अध्ययन दियानेत फैमिली

मैगज़ीन की तुलना अन्य धार्मिक या परिवार-उन्मुख प्रकाशनों से कर सकते हैं या यह जांच सकते हैं कि माता-पिता पत्रिका में प्रस्तुत शैक्षिक सिफारिशों को कैसे समझते हैं और लागू करते हैं।

कीवर्ड: धार्मिक शिक्षा, दियानेत फैमिली मैगज़ीन, धार्मिक पालन-पोषण मॉडल, बच्चों का धार्मिक विकास, सामग्री विश्लेषण।

Yapılandırılmış Özet:

Aile, çocukların dini kimliklerinin, ahlaki değerlerinin ve dünya görüşlerinin gelişmeye başladığı birincil ortamı oluşturur. Dini gelişim, yalnızca resmi din eğitimi yoluyla değil, aynı zamanda aile ilişkileri, ebeveyn tutumları, günlük etkileşimler ve ebeveynlerin davranışlarının gözlemlenmesi yoluyla da şekillenir. Dolayısıyla ebeveynler hem açık öğretim hem de örtük örnekleme yoluyla dini inançları, değerleri ve uygulamaları aktararak çocukların dini sosyalleşmesinde merkezi bir konumda yer alırlar.

Hızlı toplumsal değişim, dijitalleşme ve medyanın artan etkisi, günümüz aile yaşamını ve çocukların gelişim ortamlarını önemli ölçüde dönüştürmüştür. Bu gelişmeler, aile odaklı dini rehberlik için güvenilir kaynaklara olan ihtiyacı artırmıştır. Bu bağlamda, Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yayınlanan süreli yayınlar, Türkiye'deki yaygın din eğitiminin önemli bir bileşenini oluşturmaktadır. Bu yayınlar arasında Diyanet Aile Dergisi, özellikle aile yaşamı, ebeveynlik, çocuk gelişimi, iletişim ve din eğitimi odaklanarak kendine özgü bir konuma sahiptir.

Daha önceki çalışmalar dergiyi farklı bakış açılarından incelemiş olsa da derginin çocukların dini gelişimi ile ilgili ebeveyn sorumluluklarını nasıl kurguladığına çok az dikkat edilmiştir. Bu çalışma, Diyanet Aile Dergisi'nde öne çıkarılan dini ebeveynlik modelini inceleyerek bu boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır.

Bu çalışmanın temel amacı, 2019 ile 2022 yılları arasında Diyanet Aile Dergisi'nin çocukların dini gelişiminde ebeveyn rollerini nasıl kavramsallaştırdığını incelemektir. Daha spesifik olarak, araştırma derginin ailenin eğitim işlevini, ebeveyn tutumlarını, aile içi iletişimi, rol model olmayı, ibadet eğitimini, mahremiyet eğitimini, dijital ebeveynliği ve çocukların dini gelişimine katkıda bulunan diğer destekleyici faktörleri nasıl ele aldığını incelemektedir.

Çalışma, yalnızca tekrarlanan temaları belirlemekle kalmayıp, derginin dini ebeveynlik anlayışının altında yatan pedagojik söylemi ortaya çıkarmayı ve geleneksel İslami referansların çocuk gelişimi ve eğitim psikolojisindeki çağdaş yaklaşımlarla nasıl bütünleştirildiğini açıklamayı amaçlamaktadır.

Bu araştırma, tümevarımsal içerik analizine dayalı nitel bir araştırma tasarımı kullanmaktadır. Veri seti, derginin bağımsız bir aylık yayına dönüşmesinden sonraki ilk tam dönemi temsil eden, 2019 ile 2022 yılları arasında yayınlanan Diyanet Aile Dergisi'nin kırk sekiz sayısının tamamından oluşmaktadır.

Analiz, çocukların dini gelişimi ve ebeveynlikle doğrudan ilgili makaleleri, röportajları, tavsiye metinlerini, başyazıları ve diğer bölümleri kapsamaktadır. Toplam 360 metin sistematik olarak incelenmiş ve kodlanmıştır. Tümevarımsal bir kodlama süreciyle benzer kavramlar kategoriler ve daha geniş temalar altında gruplandırılmış, böylece derginin dini ebeveynlik söyleminin altında yatan baskın kalıpların belirlenmesi mümkün kılınmıştır.

Araştırma bulguları, Diyanet Aile Dergisi'nin aileyi, çocukların dini ve ahlaki gelişiminden sorumlu temel kurum olarak sunduğunu göstermektedir. Aile, çocuğun ilk eğitim ortamı olarak tutarlı bir şekilde tasvir edilmekte; bu ortamda dini kimlik, ahlaki karakter ve sosyal değerler, günlük deneyimler yoluyla kademeli olarak içselleştirilmektedir.

Çalışma ayrıca, derginin sevgi, şefkat, güven, etkili iletişim ve karşılıklı saygıyı ön plana çıkaran demokratik ve çocuk merkezli bir ebeveynlik yaklaşımını teşvik ettiğini ortaya koymaktadır. Dergi, çocukların gelişimsel özelliklerini ve bireysel farklılıklarını dikkate alan destekleyici bir ebeveyn rehberliği önermektedir.

Tespit edilen tüm temalar arasında, ebeveynlerin rol modeli olması en sık vurgulanan unsur olarak öne çıkmaktadır. Ebeveynler, çocukların dini inançları, ahlaki değerleri, kişilerarası davranışları ve günlük yaşam kalıplarını öğrendikleri başlıca örnekler olarak tasvir edilmektedir. Buna göre, samimi dini uygulama ile inanç ve davranış arasındaki tutarlılık, etkili dini eğitimin vazgeçilmez bileşenleri olarak kabul edilmektedir.

Bulgular ayrıca, derginin din eğitimi doktrinsel öğretimin ötesine taşıdığını göstermektedir. İbadet eğitimi, mahremiyet eğitimi, duygusal gelişim, aile danışmanlığı, disiplin, çocukların dinle ilgili soruları ve yaşa uygun iletişim, dini yetiştirmenin ayrılmaz boyutları olarak sunulmaktadır.

Bir diğer dikkat çekici bulgu ise dijital ebeveynlikle ilgilidir. Dergi, dijital medyayı hem bir eğitim fırsatı hem de ahlaki ve dini zorlukların potansiyel bir kaynağı olarak kabul etmektedir. Bu nedenle ebeveynler, güçlü bir aile iletişimi sürdürürken ve olumlu dijital rol modelleri olarak hareket ederken, çocuklarının dijital deneyimlerini bilinçli bir şekilde yönlendirmeleri için teşvik edilmektedir.

Analiz edilen sayılar boyunca, Kuran ayetleri ve Peygamberimizin hadisleri başlıca dini referansları oluşturmaktadır. Ancak bu kaynaklar genellikle gelişim psikolojisi, eğitim bilimleri ve iletişim çalışmalarından elde edilen güncel bulgularla birlikte yorumlanmaktadır.

Derginin söylemi, geleneksel İslami öğretiler ile çağdaş eğitim yaklaşımları arasında dikkate değer bir denge sergilemektedir. Bu bakış açılarını birbiriyle rekabet eden paradigmlar olarak sunmak yerine, günümüz ailelerinin karşılaştığı zorlukları ele alan tutarlı bir çerçeve içinde bir araya getirmektedir.

Önemli bir dini derginin çocukların dini gelişimini nasıl kavramsallaştırdığını ortaya koyarak bu çalışma, aile temelli dini eğitim, yaygın dini eğitim ve dini iletişim alanlarındaki literatüre katkıda bulunmaktadır. Ayrıca, kurumsal dini yayınların pedagojik söylemi değişen toplumsal gerçekliklere nasıl uyarladığını anlamak için analitik bir çerçeve sunmaktadır. Gelecekteki araştırmalar, Diyanet Aile Dergisi'ni diğer dini veya aile odaklı yayınlarla karşılaştırabilir ya da ebeveynlerin dergide sunulan eğitim önerilerini nasıl algıladıklarını ve uyguladıklarını inceleyebilir.

Anahtar Kelimeler: Din Eğitimi, Diyanet Aile Dergisi, Dini Ebeveynlik Modeli, Çocukların Dini Gelişimi, İçerik Analizi.

www.turkishstudies.net/religion**Turkish Studies - Comparative Religious Studies**

eISSN: 2667-5544

**ANKARA SCIENCE
UNIVERSITY**

The Role of Parents in a Child's Religious Development: The Case of the Diyanet Family Magazine (2019–2022)

Introduction

The family is the first and most influential sphere of socialization in which an individual's personality, religious identity, and system of values are shaped. A child's religious development is shaped not only through formal educational processes but also through patterns of communication within the family, parental attitudes, everyday religious practices, and parental role modelling. Parents therefore assume a decisive guiding role in children's religious socialization and in their interpretation and internalization of religious values (Köylü, 2020, p. 312). In the modern era, the transformations brought about by digitalization and media culture have made family-centred religious education even more important for children's upbringing (Haberli, 2023). Indeed, as digitalization has become an inescapable reality in contemporary life, new and diverse areas of responsibility and new roles have emerged for parents (Nimet, 2023).

Amid the process of digital transformation, the periodicals published by the Presidency of Religious Affairs have emerged as important instruments of religious guidance for society. In particular, through its editorial policy centred on the institution of the family, *Diyanet Family Magazine* constitutes a significant publication that seeks to guide parents on matters such as child education, intrafamily communication, religious development, psychology, privacy, digitalization, and values education. It is particularly noteworthy that the magazine includes the views of experts from various disciplines, considers religious references alongside modern pedagogical approaches, and produces a family-centred discourse on religious education.

Although the literature contains various studies on Diyanet publishing, research examining the type of parenting model constructed by *Diyanet Family Magazine* in the context of children's religious development remains limited (Aybey, 2022; Genç, 2024; Hacıömeroğlu, 2022). In particular, insufficient attention has been paid to the pedagogical principles through which the magazine shapes its understanding of religious parenting, the roles and responsibilities it assigns to parents, and the ways in which it synthesizes modern approaches to child education with traditional religious references. This gap constitutes the central research problem of the present study.

This study aims to examine the parenting discourse concerning children's religious development in the issues of *Diyanet Family Magazine* published between 2019 and 2022. The primary research question was formulated as follows: "What kind of ideal religious parenting model is constructed in *Diyanet Family Magazine* within the context of children's religious development between 2019 and 2022?" Within this framework, the study analyzes how the magazine addresses the family's position in religious education, parental attitudes, patterns of intrafamily communication, role modelling, love-based religious education, worship education, digital parenting, privacy education, and factors that support children's religious development.

The study was conducted using content analysis, a qualitative research technique. The data source consists of a total of 48 issues of *Diyanet Family Magazine* published between 2019 and 2022. Articles, interviews, columns, and other relevant content published in these issues were systematically examined; the resulting data were coded and evaluated under themes and categories. The analysis focused on themes such as parental attitudes, intrafamily communication, areas of religious education, digitalization, and supportive pedagogical elements.

The findings demonstrate that *Diyanet Family Magazine* positions parents as individuals who guide their children's religious development on the basis of principles such as love, trust, compassion, communication, and role modelling. The findings further reveal that the magazine has developed an understanding of parenting that synthesizes traditional religious references with modern child psychology and pedagogical approaches, with particular emphasis on the themes of "role modelling," "love-based communication," and "digital parenting." In this respect, the study seeks to contribute to the literature on religious education by revealing how *Diyanet Family Magazine* constructs a discourse of ideal religious parenting in the modern era.

General Information on *Diyanet Family Magazine*

Within the framework of its duty to "enlighten society about religion," the Presidency of Religious Affairs produces numerous print and digital publications with the aim of making the religious services it provides more effective and efficient, continuously generating new knowledge, enhancing its body of knowledge, and sharing information with society in the appropriate place and at the appropriate time. In conveying religious knowledge to society, it has adopted the principle of making the best possible use of the opportunities offered by contemporary information, computing, and communication technologies. Its periodical publications include *Diyanet Monthly Magazine*, *Diyanet Family Magazine*, *Diyanet Children's Magazine*, *Preschool Cim Magazine*, and *Geçerken Magazine*. Among these magazines, which address different segments of society, *Diyanet Family Magazine* stands out as a publication that places the family at its centre and seeks to address all family members.

Diyanet Family Magazine began publication in January 2013 as a bimonthly supplement to *Diyanet Monthly Magazine*. It began to be published monthly in January 2014 and became an independent publication in January 2019. Initially consisting of 32 pages, the magazine increased its number of pages over the years and has continued to be published in an 80-page format since 2019.

Diyanet Family Magazine contains numerous sections and columns in each issue. Some of these have continued throughout the magazine's publication history, whereas others have gradually been replaced by different columns, and some have merely undergone changes in name. The sections and columns appearing in the issues are as follows: *Front Cover*, *Back Cover*, *Editorial*, *Window*, *A Verse*, *A Commentary*, *Hadiths and the Family*, *Coffee Break*, *Among Ourselves*, *As a Family*, *Stories That Touch the Heart*, *Raising My Child*, *Interview*, *A Few Good Ideas*—which continued until issue 24—*Unexpected Angle*—which continued until issue 13—*Hallmark*—which began appearing with issue 13—*Journal*—which continued until issue 36—*Perspective*—which continued until issue 22—*From Everyday Life*, *Portrait/Let Us Talk About Him*, *Miscellany*, *Traveller's Notes/Travel Notes*—which appeared in only 12 issues—*Words Fly Away*—which ceased to appear from issue 12 onwards—*Bookshelf*, *Culture and Arts*, *A Breath of Health*, *In Times Gone By*, *What Do Our Ancestors Say?*—which continued until issue 37—*From the Chest*—which began appearing with issue 25—*Green Space*—which began appearing with issue 25—*Lives of the Companions/Companions of the Suffa/Households of the Prophets*, *Mirror of Existence*—which began appearing with issue 37—*From Abroad*—which began appearing with issue 37—*Matters of Reason*, and *Puzzle*.

Among the aforementioned columns of *Diyanet Family Magazine*, articles concerning “the role of parents in children’s religious development,” which constitutes the focus of this study, appear primarily in the *Raising My Child* column. This column, which has maintained its place throughout the magazine’s publication history, focuses on subjects such as children’s developmental processes and critical periods, child psychology, communication with children, and matters requiring attention when educating children, with contributions written by experts in their respective fields. By addressing various issues related to religious education within the family, the *Raising My Child* column provides rich content from which parents may benefit while raising their children.

Articles concerning “the role of parents in children’s religious development” also appear in columns of *Diyanet Family Magazine* such as *Window*, *Hadiths and the Family*, *Among Ourselves*, *A Verse*, *A Commentary*, and *As a Family*. In addition to articles related to the theme selected for each issue, the *Window* column includes interviews on the same subject under titles such as *We Asked an Expert*, *We Asked Our Teachers*, and *We Asked Our Parents*. It addresses contemporary issues likely to attract the interest of families and their members. The *Hadiths and the Family* column, while focusing on the family and its members, contains articles interpreting one or several hadiths related to the theme of the issue. These articles are written by faculty members and/or experts in their fields who work at the Presidency of Religious Affairs. The *Among Ourselves* column contains two or three articles and generally addresses various subjects independent of the issue’s theme, such as “Mercy,” “Ramadan,” “Ego,” “Virus,” “Exploitation of Religion,” “Trust in God,” “Family,” and “Breast Milk.” The *A Verse*, *A Commentary* column generally contains an article related to the issue’s theme, although it occasionally addresses independent subjects. These articles are usually written by experts in their fields, such as faculty members or board experts at the Presidency of Religious Affairs. The *As a Family* column, meanwhile, frequently addresses human psychology and psychological problems, along with numerous other issues concerning the family, and includes articles written by family counsellors, specialist/clinical psychologists, and communication experts.

Method

Research Design

This qualitative study aims to examine the parenting discourse constructed in *Diyanet Family Magazine* within the context of children’s religious development. The study employed content analysis, which enables the systematic identification of patterns of meaning in written texts. Content analysis is a qualitative analytical technique based on identifying and interpreting recurring themes, concepts, and structures of meaning within a particular body of texts (Bal, 2013, p. 258). Through this method, the parenting discourses, approaches to religious education, and pedagogical emphases presented in the magazine were systematically analyzed.

The primary reason for selecting content analysis was that it enabled the parenting model presented by *Diyanet Family Magazine* concerning children’s religious development to be analyzed not only at a descriptive level but also in its thematic, pedagogical, and discursive dimensions (Yıldırım & Şimşek, 2016, pp. 242–244).

Population and Sample

The population of the study consists of all published issues of *Diyanet Family Magazine*. The sample consists of a total of 48 issues published between 2019 and 2022. The 2019–2022 period was selected because it represents the first comprehensive period in which the continuity of the magazine’s institutional discourse can be traced following its establishment as an independent publication. Limiting the study to a specific period is also related to the nature of qualitative content analysis, which requires an in-depth examination of data (Yıldırım & Şimşek, 2016, p. 116). Within this framework, the study aims to analyze the religious parenting model constructed by the magazine during the initial phase of its independent publication period.

The articles, interviews, columns, and guidance materials related to the themes of child education, intrafamily communication, religious education, digitalization, privacy education, and parenting in the issues examined within the scope of the study were included in the analysis. It was determined that content appearing particularly in columns such as *Raising My Child*, *Window*, *Hadiths and the Family*, *A Verse*, *A Commentary*, *Among Ourselves*, and *As a Family* addressed the research problem extensively.

Data Collection and Analysis

The research data were obtained by accessing the print and digital issues of *Diyanet Family Magazine* published in the relevant years. During the data collection process, all issues were first subjected to a comprehensive reading, after which content that could be evaluated within the context of children's religious development and parenting was identified. A total of 360 items of content were evaluated and analyzed within the scope of the study.

The data obtained in the study were analyzed using an inductive content analysis approach. Qualitative content analysis is an exploratory process. During this process, the researcher organizes, classifies, synthesizes, and codes the data and reports them under the identified categories (Gürbüz & Şahin, 2016, p. 425). Codes are meaningful units found within the content that are also regarded as units of analysis; they may consist of a word or a sentence. Categories, on the other hand, are general descriptions that express the codes identified in the content at a higher level (Bal, 2013, p. 182). Yıldırım and Şimşek state that codes and categories may be constructed in two ways: "The researcher may construct these categories by reviewing the literature related to the research problem, or these codes or categories may be constructed by the researcher during the analysis of the data" (2016, p. 259). Prior to the analysis stage of this study, certain categories that emerged from the literature review and enabled the analysis were identified. However, new categories indicated by the concepts coded in the content were also constructed during the analysis process. Taking the identified categories into consideration, the codes searched for within the content consisted of concepts and expressions indicating parental responsibilities in children's religious development. In summary, the analysis and reporting process of the study was conducted in four stages. In the first stage, the issues of the magazine were read in detail, and content related to the research problem was identified. In the second stage, open coding was conducted on the basis of the identified categories, and recurring concepts, emphases on parenting, forms of communication, and approaches to religious education were coded. In the third stage, similar codes were brought together and placed under the relevant categories and themes, and the findings were identified. In the final stage, the findings were interpreted within the framework of the literature on religious education.

During the analysis process, direct quotations from the content were included to substantiate the themes and categories, thereby strengthening the interpretive quality and reliability of the study. Furthermore, the coding process was continuously reviewed in line with the research problem to ensure the systematic classification of the data and maintain thematic coherence.

The themes and categories identified during the analysis process are presented in Table 1.

Table 1: Themes and Categories Relating to the Religious Parenting Model of Diyanet Family Magazine

Theme/Category	Title	f	%
Theme 1	Definition of the family and its function/importance in religious education	27	7,5
Theme 2	Ideal parental attitudes and intrafamily communication	139	38,6
Category 1	The importance of parental attitudes and intrafamily communication	46	12,8
Category 2	Knowing one's child	12	3,3
Category 3	The language of love and the need for love	13	3,6
Category 4	Consultation	5	1,4
Category 5	Questions	5	1,4
Category 6	Discipline	7	1,9
Category 7	Parents as role models	51	14,2
Theme 3	Parents' duties and responsibilities toward their children within the context of religious education	111	30,8
Category 1	Parents' duties and responsibilities within the context of religious education	34	9,5
Category 2	Religious references in religious education	40	11,1
Category 3	The priority of love of God in education	7	1,9
Category 4	Worship education	24	6,6
Category 5	Privacy education	6	1,6
Theme 4	Environment and digital environments in children's religious education	36	10
Theme 5	Supportive elements in children's religious education	47	13
Category 1	Children and play	16	4,5
Category 2	Fairy tales and cartoons	7	1,9
Category 3	Book recommendations	24	6,6
Total		360	100

Limitations of the Study

This study is limited exclusively to the issues of *Diyanet Family Magazine* published between 2019 and 2022. Issues of the magazine published in other years, other Diyanet periodicals, and other institutional religious publications were not included within the scope of the study. Furthermore, the study focused on the discursive and thematic analysis of the content published in the magazine; its impact on readers, the social reception of the content, and its practical effects on parents were not evaluated. The findings should therefore be interpreted within the framework of the ideal parenting discourse presented by the magazine.

Findings

This section presents the findings obtained from the analysis of the articles published in the relevant issues of the magazine within the framework of the identified themes and categories.

Theme 1: Definition of the Family and Its Function/Importance in Religious Education

The target audience of *Diyanet Family Magazine* consists of families and family members. Therefore, family-related issues are addressed from different perspectives in almost every issue of the magazine. Within the scope of the study, however, 27 articles were identified that directly addressed the definition, importance, and fundamental functions of the family.

In the relevant articles, the concept of family is generally treated as a fundamental institution at the centre of an individual's religious, moral, and social development. Within this framework, the family is sometimes described as the "stem cell" of society (Bayraktar Karahan, 2019) and at other times as a "fortified stronghold" (Çelem, 2019a); it is emphasized as a safe refuge for individuals in the face of the social changes and transformations experienced in the modern era (Bayraktar Karahan,

2019). The family is also regarded as the fundamental basis for becoming a good Muslim and the most influential institution in the transmission of religious values (Martı, 2019). Indeed, one article defines the family as follows: “*The family is a laboratory, a school, a madrasa, a fortress, a centre, and a mosque. It is therefore the most important institution that educates, equips, and shapes individuals and generations in the best possible manner and imbues them with an Islamic identity*” (Kırmışlıoğlu, 2021).

The articles published in the magazine also place considerable emphasis on the social function of the family. In this context, the family is regarded as the first social environment in which individuals learn how to behave in society, satisfy fundamental needs such as loving and being loved, and develop a sense of belonging and an awareness of values (Atalay, 2019). The family is also described as the fundamental institution that transmits society’s cultural and moral values to new generations (Güner, 2019b). In this regard, one article offers the following assessment of the family: “*The family raises individuals, integrates them into society, and ensures their happiness. The family is the strongest fortress, the foundation and nucleus of society, and a vital and fundamental institution*” (Akbaş, 2022).

The findings demonstrate that the magazine particularly emphasizes the educational function of the family. In this context, the family is defined as the primary formative influence in a child’s upbringing (Türkmen, 2019), the first educational environment (Tuncel, 2022), and the fundamental educational centre in which faith, worship, and patterns of behaviour are transmitted through lived examples (S. Akbulut, 2020). Particular emphasis is placed on the decisive role of emotional interaction, role modelling, and everyday life in children’s religious development. Within this framework, one article states: “*The family is the greatest school in the world. This is because the family environment is an atmosphere in which, alongside the transmission of knowledge, intense emotional interaction also takes place; in other words, it contains the conditions regarded as indispensable to an educational process*” (Süleymanoğlu, 2021). Similarly, another article defines the family as follows: “*The family is a school, the most influential educational centre. It is there that the child begins to learn about life, love, sharing, virtue, and the purpose of existence...*” (Akbaş, 2019).

The magazine also emphasizes the importance of becoming a foster family and offers various assessments of the religious, moral, and humanitarian dimensions of touching a child’s life (Kılınç, 2022; M. Yazıcı, 2020; Yılmaz Eminsoy, 2022). In this context, foster parenting is emphasized not only as a social responsibility but also as a reflection of social solidarity and an awareness of compassion.

The findings indicate that Diyanet Family Magazine regards the family as a multidimensional educational institution in which an individual’s religious identity, moral character, and social sense of belonging are shaped. This approach corresponds with the fundamental assumptions in the literature. Indeed, the literature considers the family to be the first and most important environment in which children encounter religious values, learn patterns of belief and behaviour through observation and imitation, and become socialized by learning social values (Arıcı, 2023, p. 22; M. Z. Aydın, 2022, pp. 25–30; Cebeci, 2015, p. 227; Gün, 2022, pp. 187–188; Köylü, 2020, p. 312).

Theme 2: Ideal Parental Attitudes and Intrafamily Communication

A total of 139 articles related to the theme of ideal parental attitudes and intrafamily communication were identified in the magazine. This theme was evaluated under seven categories.

The Importance of Parental Attitudes and Intrafamily Communication

One of the issues strongly emphasized by Diyanet Family Magazine within the context of children's religious development is parental attitudes and intrafamily communication. Among the issues examined within the scope of the study, 25 articles relating to parental attitudes and 21 articles relating to intrafamily communication were identified. The articles address parental attitudes in terms of their effects on children's personality development, self-confidence, emotional world, and religious development.

While some of the relevant articles evaluate several parental attitudes together, others focus in detail on specific forms of parental attitude. Particular attention is drawn to the adverse effects of critical, indifferent, and overprotective parental attitudes on children (Taşdan, 2019). One article states the following:

“Under an overprotective parental attitude, the family prevents the child from trying and discovering new things by intervening on the child's behalf. Encouraging the child by assigning responsibilities in areas that the child can manage will support the child's initiative. If the child is not given sufficient opportunities to gain experience within certain boundaries, the child cannot satisfy their curiosity or explore. When a child learns a skill through experimentation and struggle, a family that enthusiastically congratulates the child will have demonstrated its appreciation for this aspect of the child” (Düzgün, 2022).

The magazine also criticizes the parenting style described as the “child-dominated” or “helicopter family” model. It is stated that, in this model, boundaries disappear, the child is placed at the centre, and parental authority is weakened. In an assessment beginning with the statement, “*There are no rules in this family model; after a while, the child learns how to control their parents...*” it is noted that children raised without boundaries or rules may experience various problems in later periods in terms of social adjustment and personality development (Irmak, 2020b).

By contrast, the magazine defines the ideal parenting approach through a family environment based on love, respect, and trust (Taşdan, 2019). The articles emphasize that a healthy parental attitude involves understanding children's emotions, listening to them, considering their individual differences, and supporting their developmental processes (Düzgün, 2019). Recommendations are also provided regarding the type of language parents should use when communicating with children in specific situations, such as anger management (Kurt, 2021), test anxiety (Annak, 2019) and emotional problems. Within this framework, it is stated that children should be given opportunities to gain experience, encouraged to assume responsibility, and allowed to retain their sense of exploration.

Overall, the ideal parenting approach presented in the magazine appears to be constructed around an understanding based on love, trust, communication, and guidance rather than authoritarian and oppressive attitudes. This approach is largely consistent with the literature. For example, while criticizing authoritarian and oppressive family attitudes (2023, pp. 68–71), Arıcı emphasizes that the healthiest and most successful attitude is the democratic one, in which children are accepted as they are, shown unconditional love, and have their opinions taken into consideration (2023, pp. 66–68; for similar approaches, see M. Z. Aydın, 2022, p. 48; Çın, 2020; Ş. Özdemir, 2002). According to the literature, another ideal parental attitude is being able to serve as a role model for the child (Ö. Özdemir, 2019). Indeed, parents' personal observance of religious values enables children to copy these values “like carbon paper” (Aybey, 2018).

The findings also demonstrate that the magazine addresses the subject of intrafamily communication. A total of 21 articles on intrafamily communication were identified in the issues examined. These articles were published primarily in the Window and Raising My Child columns. The articles regard intrafamily communication as a fundamental element of a strong and healthy

family structure (Bayraktar Karahan, 2019), the most important means of supporting children's emotional development (Ayaz, 2020), and a fundamental mechanism that protects children from various social risks (Uluç, 2019). In one interview, intrafamily communication is defined as follows:

"Intrafamily communication means the exchange of messages among individuals. Family members must first regard their relationships as highly valuable and, despite differences of opinion, disagreements, and tensions, view these relationships as 'a blessing that must be cherished'... What makes healthy communication possible is a healthy process of interaction within which relationships are shaped" (Kılınç, 2019).

The magazine also emphasizes that children's emotional development begins in their mother's embrace and continues through intrafamily communication (Ayaz, 2020), ways of establishing healthy communication with children (E. Yaman, 2020), the harmful effects of using negative language (Düzgün, 2021d), the effects of comparative statements on children (Düzgün, 2021c), and the importance of style in intrafamily communication (Büyük, 2019). In this context, intrafamily communication is regarded as a fundamental educational process that shapes children's religious and moral development. Indeed, one article draws attention to the importance of strong and healthy communication in being a "family" and emphasizes the principles *"Speak well, listen carefully, understand correctly, and act on principle"* (Bayraktar Karahan, 2019).

The importance of intrafamily communication, which is strongly emphasized in the magazine, also finds support in the literature. In this context, it is emphasized that an open and continuous channel of communication should be established with children (Aktaş, 2025; Gün, 2022, pp. 193–195; Köylü, 2020, pp. 323–324); that attitudes such as giving orders, offering advice, judging, using language involving warnings or threats, and changing the subject make communication more difficult (M. Z. Aydın, 2022, pp. 99–109); and that deficiencies in such communication skills hinder intrafamily communication (Alpaydın et al., 2015).

Diyanet Family Magazine does not limit its treatment of intrafamily communication to the framework outlined above. According to the findings, this subject is also addressed through the researcher-constructed categories presented below: "Knowing One's Child," "Language of Communication," "Meeting the Need for Love and Attention," "Consultation," "Responding to Questions," "Appreciation and Approval," "Discipline," and "Serving as a Role Model."

Knowing One's Child

One of the fundamental issues emphasized by Diyanet Family Magazine within the context of intrafamily communication is the necessity for parents to know their children. According to the findings, this subject was addressed in 12 articles published in the issues examined.

The articles emphasize that every child possesses unique characteristics and that it is important for parents to consider their children's individual differences (İnal Karapınar, 2019b). Within this framework, it is stated that correctly understanding children's interests, abilities, emotional worlds, and developmental characteristics is decisive for both the educational process and personality development. The magazine states that knowing the child is the first requirement for a "perfect education" and emphasizes the importance of developing an approach suited to children's individual characteristics (Coşkun, 2022).

The relevant articles also state that girls and boys may differ in terms of their developmental characteristics and that parents should therefore develop individualized approaches that take their children's mental, emotional, and social levels of development into consideration (K. Yazıcı, 2019). It is also noted that recognizing children's abilities is important for developing their self-confidence and preparing them for life (Düzgün, 2020c). Particular attention is drawn to the fact that children whose parents assume all of their responsibilities and whose interests and abilities are disregarded

may experience various difficulties in acting independently and making sound decisions later in life (Kalpakçı, 2022).

One article addressing the effects of knowing one's child on intrafamily communication and educational processes includes the following statement: *"Being unaware of their children's world and what they are going through not knowing them is actually one of the most serious dangers awaiting families"* (Gürdaş, 2019).

The assessments presented in the magazine demonstrate that knowing one's child is regarded as one of the fundamental requirements for establishing healthy communication, providing religious education appropriate to the child's developmental characteristics, and supporting the child's personality development. In this respect, parents' knowledge of their children emerges as one of the important characteristics of the ideal parenting model presented in the magazine. Indeed, the literature also emphasizes that education begins with knowing children (Alpaydın et al., 2015); that parents must know their children in terms of all their developmental characteristics to meet not only their biological needs but also their psychological, social, and religious needs (Aybey, 2018; Çın, 2020; Gün, 2022, p. 191; Yiğit, 2006); and that knowing a child's level of development facilitates the explanation of abstract religious concepts such as God, angels, and the afterlife in concrete and simple language appropriate to the child's cognitive structure (Ş. Özdemir, 2002). It is also stated that knowing children's developmental stages makes it possible to recognize their individual differences and ensures that the family's expectations of them remain at a realistic level (Arıcı, 2023, p. 24).

Using the Language of Love

Another subject emphasized by Diyanet Family Magazine within the context of intrafamily communication is children's need for love and attention. According to the findings, 13 articles relating to this subject were identified.

The relevant articles emphasize that parental attention and love constitute one of a child's most fundamental needs (Sarıyıldız, 2019). Within this framework, it is stated that children raised in an environment of love and attention develop a healthier sense of trust, feel more valued, and become stronger individuals in their social relationships (Akbaş, 2019). The magazine also notes that neglecting the bonds of love and communication between parents and children may adversely affect children's emotional development (K. Yazıcı, 2019) and that children raised without love and attention may experience various negative emotions, such as worthlessness, loneliness, and insecurity (Tekin, 2020).

The articles emphasize that the need for love is important not only for psychological development but also for educational processes (E. Yaman, 2020). In this context, it is stated that children who do not receive love and attention cannot remain receptive to education and that children, particularly at an early age, need to feel that they are loved.

The magazine addresses the decisive role of the language of love in intrafamily communication through various examples. One article includes the following statements:

"The cornerstone of a strong family structure and a healthy society is undoubtedly love. Love is a blessing bestowed upon us by Allah that increases as it is given and requires no payment in return. To raise children whose compass is guided by sound values, who understand their age through these values, who possess a well-developed psychological immune system, and who can establish healthy communication with themselves and others, we must benefit from the educational power of love. In our communication with our children through the language of love, it is important to show them and make them feel, without attaching any conditions, the happiness we experience

simply because they are our children. All parents love their children very much, but what matters here is that the child feels loved” (Düzgün, 2020a).

The findings demonstrate that the magazine regards love as an important factor that directly influences children’s personality development, intrafamily communication, and religious education processes. The language of love in children’s education is also emphasized in the literature. Arıcı states that the love and warmth shown to children enable them to develop both psychological well-being and the fundamental sense of trust that forms the basis of belief in God (2023, p. 83). Aybey similarly emphasizes that children can develop a healthy religious sentiment primarily through their family’s way of life, behaviour, and love (2018).

Engaging in Consultation

One of the subjects addressed by Diyanet Family Magazine within the context of intrafamily communication is consultation among family members. According to the findings, five articles concerning consultation appeared in the issues examined. In this context, intrafamily consultation appears to have been addressed more narrowly than the magazine’s other parenting themes.

The relevant articles regard consultation as one of the fundamental elements of healthy communication, peace, and a culture of living together within the family (Koç Hancı, 2019a). In this context, it is stated that the participation of family members in joint decision-making processes both strengthens family bonds and contributes positively to children’s personality development. Particular emphasis is placed on the fact that asking children for their opinions on family matters helps them feel valued as individuals (Yılmaz Eminsoy, 2020a).

The articles also emphasize subjects such as the importance of family meetings, the collective consideration of intrafamily problems, and the inclusion of children in decision-making processes (Annak, 2020b). It is stated that this approach contributes to the development of a sense of responsibility, self-confidence, and belonging in children. One article includes the following statements:

“The family should consult its children between the ages of 12 and 19 even on matters concerning the family’s future. If there is a problem that needs to be resolved, if a change is to be made to the decoration of the home, or if any family member is experiencing a difficulty, the child’s opinion should also be sought in the family council, and the child should be shown that their opinions are valued. In this way, the child will gradually internalize the idea that they are an individual. Just as there is a bond between a seed and water, the same bond exists between consultation and healthy communication in intrafamily relationships” (Özkan, 2019b).

The findings demonstrate that the magazine regards consultation as an important pedagogical approach that supports children’s socialization processes, strengthens their sense of belonging, and fosters healthy family relationships. In this respect, intrafamily consultation stands out as one of the important elements of the participatory and communication-based understanding of parenting emphasized in the magazine. In the literature, consultation is generally evaluated within the context of a democratic family attitude. Within this framework, it is emphasized that consultation helps children feel valued, increases their self-confidence, enables them to adopt and internalize religious and moral rules, and allows them to experience genuine identity development to the extent that their opinions are valued (Arıcı, 2023, p. 66; Çın, 2020).

Taking Questions Seriously

In Diyanet Family Magazine, the way in which parents approach children’s questions is also addressed as an important aspect of intrafamily communication. According to the findings, five articles concerning this subject were identified in the issues examined.

The relevant articles emphasize that children's questioning is a natural consequence of their curiosity, desire to learn, and processes of cognitive development (Düzgün, 2021a; 2022). It is therefore stated that children's questions should not be dismissed or belittled and should be answered in a manner appropriate to their age. It is also noted that children ask questions of people with whom they feel safe, thereby emphasizing the importance of parents establishing trust-based communication with their children (Karataş, 2021).

The articles also state that parents should be honest when answering children's questions, avoid complex explanations, and use simple language that children can understand (Irmak, 2021). Within this framework, it is stated that the answers provided may give rise to new questions and that parents should therefore be patient with and prepared for children's processes of curiosity.

The magazine places particular emphasis on questions concerning faith, worship, and abstract religious concepts (Kalpakçı, 2022). In this context, it is emphasized that children's questions about subjects such as God, angels, heaven, hell, predestination, and the afterlife should be answered with love, tolerance, and understanding. One article includes the following statements:

"It is considered best not to introduce subjects such as angels, heaven, hell, death, predestination, divine decree, and the afterlife unless a question is asked about them. Questions concerning such concepts should be answered clearly, straightforwardly, and accurately by thinking like a child" (Çayırpınar, 2019).

The findings demonstrate that the magazine regards the approach taken toward children's questions not merely as a process of providing information but as an important form of communication that supports children's cognitive, emotional, and religious development. In this respect, question-and-answer processes may be regarded as one of the important elements of a child-centred and communication-based understanding of parenting. Arıcı similarly states that children's questions are important, that they should be listened to patiently without being dismissed, that the answers children receive to these questions form the foundation of their religious orientation in later years, and that their religiosity develops largely upon this foundation (Arici, 2023, p. 58; for similar emphases, see M. Z. Aydın, 2022, pp. 332–338; Ş. Özdemir, 2002). Gümrükçüoğlu emphasizes that children's religious questions should be addressed through concrete examples that appeal to the child's world and through simple, logical answers (2017).

Maintaining Discipline

Another subject addressed by Diyanet Family Magazine within the context of intrafamily communication is the understanding of discipline within the family. According to the findings, seven articles concerning discipline were identified in the issues examined.

The relevant articles treat discipline not as a control mechanism based on exerting pressure on children but as an educational process that takes their developmental characteristics into consideration and is based on setting boundaries and providing guidance. Within this framework, it is emphasized that frightening, threatening, and punishing children are not healthy disciplinary methods (Şencan, 2019). It is particularly stated that frightening children with God in the context of religious education is incompatible with the Prophetic understanding of education and may adversely affect children's religious development (Karataş, 2021).

The articles also state that certain rules are necessary within the family but that the reasons for these rules should be explained to children using appropriate language (Düzgün, 2019). It is further stated that the understanding of discipline should be adjusted according to the child's age and level of development and that boundaries may change as the child grows (Annak, 2020a). The magazine also emphasizes the necessity of setting boundaries regarding screen use and digital media (Karataş, 2021).

One article explains the understanding of discipline in the following terms:

“Yes, while raising our children, we should establish rules and boundaries and eliminate uncertainty. However, in doing so, we should also teach our children that, just as they must respect other people, it is their most natural right to expect others to respect them” (Annak, 2021).

The findings demonstrate that the magazine addresses discipline within the framework of an understanding based on setting boundaries, providing guidance, instilling trust, and considering the child’s developmental characteristics. Similarly, the literature presents discipline as an element of balance, not as suppressing or punishing children, but as guiding them, helping them develop self-control, and assisting them in establishing their boundaries (M. Z. Aydın, 2022, pp. 125–128; Köylü, 2020, pp. 332–334). Within this framework, it is emphasized that discipline should not be confused with punishment (Arıcı, 2023, p. 103); that rewards may be regarded as a means of encouragement, whereas punishment may be regarded solely as a means of preventing undesirable behaviour (Aybey, 2018); that discipline should be structured in a way that establishes a balance between responsibility and freedom in the child (Çın, 2020); and that the ultimate aim of discipline is the development of internal control—that is, conscience—in the child (Yiğit, 2006).

Serving as a Role Model

One of the subjects most strongly emphasized by Diyanet Family Magazine within the context of children’s religious development is parents serving as role models for their children. According to the findings, this theme was addressed in 51 articles across the 48 issues examined. This number demonstrates that the magazine places role modelling at the centre of its understanding of ideal parenting.

The relevant articles emphasize that observation and imitation are decisive in children’s processes of developing behaviour (Sağlam, 2021a). In this context, it is stated that merely providing children with verbal guidance is insufficient and that the values intended to be instilled in them must first become visible in the everyday lives of their parents (Özkan, 2019b). The magazine draws particular attention to the importance of parents setting an example in numerous areas, including religious practices, moral conduct, forms of communication, and the use of technology (Yılmaz Eminsoy, 2020b).

The articles state that a parent who smokes will experience difficulty in keeping their child away from this habit or that it would be inconsistent for a parent who does not perform the daily prayers to expect their child to worship regularly (Çelem, 2019b). Within this framework, it is emphasized that children model the behaviour displayed by their parents more than what they are told. It is also stated that values education can be achieved not merely through verbal advice but through the “language of conduct” (Yaykan, 2019b).

The magazine states that children are more inclined to internalize the behaviour they observe than behaviour imposed upon them (Yüksel Uysal, 2019) and emphasizes that parents must first embody the behaviour they expect from their children (Türkmen, 2019). This approach is not limited to religious practices but extends to numerous areas, such as media use, communication style, anger management, and everyday habits.

One article includes the following statements:

“If mothers and fathers set a good example through their behaviour within the family, children acquire proper conduct more easily and quickly. For a child, the family environment is the place where positive or negative patterns of behaviour and principles of life are acquired. Parents must live in accordance with how they want their child to be

and what they expect from their child. Children learn and practise not what they hear, but what they see” (Türkmen, 2019).

The findings demonstrate that the magazine regards parental role modelling as a fundamental determining factor in children's religious and moral development. In this respect, religious education in the magazine is understood not merely as the transmission of theoretical knowledge but as a process shaped through representation and example in everyday life. The necessity for the family to provide a good example in children's religious education is also strongly emphasized in the literature. Within this framework, it is stated that educating children through lived experience and personally providing examples of good behaviour is indisputably effective in education and that children's tendencies toward imitation and identification should be taken into consideration (Arıcı, 2023, p. 92; M. Z. Aydın, 2022, pp. 147–151; Köylü, 2020, p. 331); that children copy all their parents' positive and negative behaviour like carbon paper (Aybey, 2018); that role modelling has positive effects on children, particularly during the pre-adolescent years (Gün, 2022, p. 191); and that personally performing the behaviour expected of children is considerably more effective than giving them lengthy advice (Özdemir, 2019).

Theme 3: Parents' Duties and Responsibilities toward Their Children within the Context of Religious Education

This theme of the study addresses parents' duties and responsibilities toward their children within the context of religious education, the frequency with which the magazine uses religious references when discussing the fulfilment of these responsibilities, and subjects that may be evaluated within the framework of religious education, such as instilling the love of God in children, worship education, and privacy education. In this section, 111 articles identified as relevant to the theme were evaluated and interpreted under five categories.

Parents' Duties and Responsibilities within the Context of Religious Education

According to the findings, one of the fundamental subjects emphasized by Diyanet Family Magazine within the context of children's religious development is parents' duties and responsibilities toward their children. Among the issues examined, 34 articles related to this theme were identified.

The relevant articles regard parenting not merely as a responsibility to meet children's physical needs but as a comprehensive duty of guidance that directs their religious, moral, and personality development (Demil, 2019). In this context, it is emphasized that parents should serve as a source of security for their children, raise them in a healthy religious and moral environment, and assume active responsibility for their developmental processes.

The articles also draw attention to the importance of parents improving themselves in relation to child-rearing and state that children's education is a conscious and responsibility-based process (E. Yaman, 2021). It is further stated that parents have not only worldly but also otherworldly responsibilities toward their children (Türkmen, 2019). The articles state that children should be raised with the love of God (H. Aydın, 2022), that parents' greatest responsibility toward their children is to raise them in accordance with Islamic principles and with good moral character (Ayaz, 2020; K. Yazıcı, 2019), and that the first thing a father should teach his child is the principle of tawhid (Büyük, 2019). Similarly, enabling children to acquire good moral character and develop an awareness of their religious and social responsibilities is regarded as one of the fundamental duties of parents (Bayar, 2019).

When addressing parents' duties and responsibilities, the magazine also frequently refers to the Prophet Muhammad's practices concerning children. Within this framework, practices such as giving a child a good name, reciting the call to prayer into the child's ear, offering an aqiqah sacrifice, and instilling good moral character are presented as aspects of parental responsibility (Çelem, 2020).

It is also stated that children should be raised in accordance with the conditions of the age in which they live and that it is important for parents to consider their children's psychological and social developmental processes (Keseli Ustabaşı, 2020).

The articles also emphasize that no distinction should be made between children and that girls and boys, in particular, should be treated fairly (Altıntaş, 2020). It is further stated that establishing healthy communication with adolescents and taking their emotional and social needs into consideration constitute an important dimension of parental responsibility (Oras, 2020).

One article explains parental responsibility in the following terms:

"The family's most fundamental duty is to equip and enrich this little child entrusted to them in accordance with the child's innate nature and within the framework of values accepted since the first human being. Bringing out the essence of goodness within the child and elevating the child toward sublime values are the shared duty of the mother and father, in accordance with the principle that 'Each of you is responsible for those under your authority'" (Yüksel Uysal, 2019).

The findings demonstrate that the magazine regards parenting as a multidimensional area of responsibility that shapes children's religious identity, moral development, and personality structure. This approach is addressed frequently and extensively in the literature within the context of parents' fundamental responsibilities. Within this framework, it is emphasized that healthy development encompasses all of children's physiological, psychological, and social needs (Yiğit, 2006); that parents' most important duty is to foster their children's spiritual, physical, mental, social, and religious development and ensure their adaptation to society (Çın, 2020); and that the family is the most important and influential factor in children's religious development (Özdemir, 2002; Yavuz, 1987, p. 46). Özdemir states that the family, which occupies an important place in preparing children for life, has a very broad range of duties, including biological, economic, protective, psychological, educational, and religious responsibilities (2002). Bilgin further emphasizes that parents should make no distinction between girls and boys in fulfilling this duty and that children of both sexes are of equal value (Bilgin, 2004, pp. 49–52).

The Use of Religious References in Religious Education

According to the findings, verses from the Qur'an and hadiths are used extensively in *Diyanet Family Magazine* when parental responsibilities are addressed within the context of children's religious development. Among the principal religious references frequently used in the magazine are the verse, "O you who believe! Protect yourselves and your families from a Fire whose fuel is people and stones..." (Surat al-Tahrim, 66:6); the hadith, "Every child is born upon the fitrah..." (Bukhārī, "Janā'iz," 79; Muslim, "Qadar," 22–25); and the hadith, "No father has left his child a legacy more valuable than good moral character" (Tirmidhī, "Birr," 33; Ibn Hanbal, IV, 77).

Among the issues examined within the scope of the study, 18 articles were identified in which these verses and hadiths were explicitly included, together with 22 articles addressing the example of the Prophet Muhammad. While some articles evaluate verses and hadiths together, others are constructed around a specific hadith or verse.

Through verse 6 of Surat al-Tahrim in particular, the magazine emphasizes that parents are responsible for their children's religious development. In this context, it is stated that family members bear religious and moral responsibilities toward one another. One article includes the following statement: "...O you who believe! Protect yourselves and your families from the fire of Hell, whose fuel is people and stones!" (Al-Tahrim, 66:6). This divine command demonstrates that individuals must show the same concern not only for themselves but also for their families" (Çelem, 2021).

Another reference frequently included in the magazine is the “hadith of fitrah.” The relevant articles state that children are born with a pure natural disposition and a tendency to believe and that the family environment is decisive in shaping this innate structure (Ayaz, 2021; Tuncel, 2022). Accordingly, it is emphasized that parents bear the primary responsibility for children's religious development. One assessment of the subject includes the following statements:

“For a person to be born upon the fitrah means that every child comes into the world with a perfect creation and is created, by virtue of their innate nature, ready and willing to accept the truth. In this context, every child is born sinless and completely pure and possesses a tendency toward goodness. Unless directed otherwise, the child is always prepared for tawhid and for belief in the sublime Creator, who has no equal or likeness. This pure fitrah, together with proper education, good upbringing, and a wholesome environment, will guide the individual toward the horizon of divine pleasure” (Demil, 2020).

The articles also address parental responsibility through the hadith stating that the most valuable legacy that can be left to children is good moral character and upbringing (Kalpakçı, 2022). Within this framework, it is stated that children's religious, moral, and social development is possible through their parents' conscious guidance. One article offers the following assessment:

“As the Messenger of Allah (pbuh) stated, the finest legacy a parent can leave to a child is a good upbringing. Preparing the child for life, enabling the child to acquire the human and moral virtues that they need or will need, and teaching the child to understand and fulfil religious and social responsibilities are possible only through the efforts made by the mother and father in this regard” (Türkmen, 2019).

According to the findings, alongside the use of specific verses and hadiths, the example of the Prophet Muhammad is also emphasized in the articles published in Diyanet Family Magazine. In this context, 22 articles address the Prophet Muhammad's relationships with children and his example regarding the healthy provision of religious education within the family. These articles appear primarily in the *Hadiths and the Family* column.

Many of the relevant articles state that the Prophet Muhammad provides the finest example for children's education (for examples, see Adıyaman, 2021; Irmak, 2020c; Sağlam, 2021a). Within this framework, they address subjects such as what the Prophet Muhammad did and which practices he performed when a child was born (Erdoğan Marsak, 2022a), his recommendation that the first words taught to children should be “Lā ilāha illā Allāh,” and the first steps to be taken in children's education (Türkmen, 2019). The articles also address how the Prophet Muhammad treated children (Demir, 2019; Sağlam, 2020), how compassionate he was toward Anas and how parents should treat their children on the basis of this example (Sağlam, 2021b), the importance he attached to play when communicating with children (Erdoğan Marsak, 2022b), and his physical contact with children (Düzgün, 2020a). Numerous other subjects are also addressed, including the Prophet Muhammad's conscious guidance, which avoided overprotective attitudes and rigid directions while enabling children to assume responsibility (Kalpakçı, 2022); the value he accorded to girls during an era in which girls were buried alive (K. Yazıcı, 2019); the necessity of treating children fairly (Adıyaman, 2021); and, most importantly, the need to approach children with love and compassion. One statement emphasizing the necessity of approaching children with love and compassion reads as follows:

“The Prophet Muhammad (pbuh) did not overlook children. He engaged with them and showed them affection in the most loving manner, sometimes joking with them, sometimes sharing their sadness, and sometimes kissing and embracing them. He provided us with the finest example of the principles upon which we should communicate with children and left this as a legacy to be put into practice. Our responsibility should be to establish relationships with our children and with other children around us who

interact with us that are surrounded by love, affection, compassion, and tolerance, thereby ensuring that they achieve healthy emotional development and following in the footsteps of the Messenger of Allah” (Ayaz, 2022).

The findings demonstrate that the parenting discourse relating to religious education in the magazine is grounded largely in Qur’anic verses, hadiths, and the Prophetic example. In this respect, religious references are used as a fundamental framework that legitimizes and guides parental responsibilities.

The Priority of the Love of God in Education

According to the findings, one of the fundamental issues emphasized by Diyanet Family Magazine within the context of children’s religious development is an understanding of religious education centred on the love of God. Seven articles concerning this subject were identified in the issues examined.

The relevant articles emphasize that love should form the foundation of religious education (Bilgiç, 2019). In this context, attention is drawn to the importance of children establishing a relationship with God based not on fear but on love, compassion, and trust (S. Akbulut, 2020). It is particularly stated that children’s emotional worlds are prominent during early childhood and that religious education should therefore be conducted through an approach aimed primarily at fostering love and acceptance.

The magazine also emphasizes that children must first be instilled with the love of God in order to develop an awareness of worship (Aktaş, 2022). Within this framework, emphasis is placed on the importance of parents introducing God as a Creator who loves, protects, shows mercy, and inspires trust. The articles state that developing a positive conception of God during children’s religious development is decisive in determining the nature of the relationship they will establish with religion in later periods.

One article includes the following assessments:

“The preschool period should be regarded as a period of fostering love and acceptance, whereas the period from the age of seven until adolescence should be regarded as a process of habituation to acts of worship. Religious education provided during the preschool period should appeal primarily to the child’s emotions and heart, and religious elements should be incorporated into manual activities and play. When laying the foundation for belief in God, God’s loving, merciful, and protective attributes should be discussed; a positive image of God should be developed through accurate and enduring knowledge; and the child should be enabled to form a loving attachment to Him and trust Him” (Türkmen, 2019).

The findings demonstrate that the magazine adopts a love-based approach to children’s religious development. In this respect, the understanding of religious education emphasized in the magazine appears to take children’s emotional development into consideration and to be centred on trust and love. In the literature, the subject of the love of God is emphasized largely in teaching the principles of faith and, to some extent, the principles of worship (Alpaydın et al., 2015; Yiğit, 2006). Accordingly, shaping children’s religious sentiments around the love of God also contributes to the education of emotions that might lead them toward wrongdoing. Indeed, one of the issues requiring attention in an ideal religious education is helping children establish a balance between fear and love toward the Exalted Creator (Arıcı, 2023, p. 88; Özdemir, 2002).

Worship Education

One of the important subjects addressed by Diyanet Family Magazine within the context of children's religious development is worship education. According to the findings, the magazine addresses worship education through various dimensions, particularly the daily prayers, the mosque, Ramadan, and fasting education. The issues examined place particular emphasis on the daily prayers, developing the habit of attending the mosque, and the contributions of Ramadan to children's religious development.

Six articles concerning prayer education, 11 concerning the importance of the mosque, five concerning fasting education, and two concerning zakat education were identified in the magazine. The relevant articles state that children should be introduced to the daily prayers by helping them develop a love for prayer and that the language used and behaviour displayed by parents are decisive in this process (Gültekin, 2022). Particular attention is drawn to the influence of the family environment on children's development of positive feelings toward prayer (Okay, 2019). It is also stated that an approach free from pressure and coercion should be adopted in children's processes of worship.

The articles frequently emphasize that the most effective means of teaching children to pray is for parents to serve as role models. In this context, it is stated that children can learn to pray not merely through verbal advice but by observing prayer in their parents' everyday lives (Aydoğdu Demir, 2022). One article includes the following statements:

"Here, the example that spouses set for one another and for their children is emphasized. When teaching their children how to perform the daily prayers, parents are expected to use the language of conduct alongside verbal advice. This is because words must be embodied in the person who speaks them. Words become effective only through the language of conduct. It is therefore extremely important for mothers and fathers to perform the daily prayers and demonstrate consistency in this regard so that children can internalize the practice of prayer" (F. Yıldırım, 2022).

According to the findings, the mosque and the habit of attending the mosque also occupy an important place in the magazine in connection with prayer education. Eleven articles concerning the mosque were identified in the issues examined. These articles state that the mosque is not merely a place of worship but also an important educational environment that fosters feelings of belonging, peace, togetherness, and religious socialization (Okay, 2019). Particular emphasis is placed on the positive effects of introducing children to the mosque environment from an early age on their religious development (Uslu, 2019; Yıldız, 2019).

The magazine states that attending the mosque as a family strengthens children's religious sentiments and that a mosque-centred understanding of life contributes to their moral and spiritual development (Süleymanoğlu, 2019). It is also stated that preventing women and children from accessing the mosque is an incorrect approach and that the Prophet Muhammad encouraged the participation of women and children in the mosque (Martı, 2022). One article offers the following assessment:

"By going to the mosque together, turning toward the same qibla, and placing their heads in prostration before the same mihrab, the family will revive the sense of trust that today's family is beginning to lose... Bringing the child together with the mosque as a sacred place is important in terms of revealing the child's potential for belief. It is important for the mother and father to take this responsibility seriously. It should not be forgotten that religious practices enable children to know themselves and prepare for their role within the meaning of existence" (Fındıkçı, 2019).

Another subject addressed by the magazine within the context of worship education is Ramadan and fasting education. Five articles concerning this subject were identified within the scope

of the study. The relevant articles state that Ramadan constitutes an important educational opportunity for children's religious development (Demirci, 2021). In particular, Ramadan-specific practices such as suhur, iftar, tarawih prayers, and mutual assistance are stated to strengthen children's religious sentiments (Kayseri, 2020).

The articles emphasize that acts of worship should be instilled in children not through pressure but by helping them develop a love for worship, experiencing it together, and associating it with positive emotions (Koç Hancı, 2019b). In this context, the family environment is emphasized as playing a decisive role in children's relationship with acts of worship (S. Akbulut, 2020). One article includes the following statements:

"According to Social Learning Theory, children learn about life through observation. For knowledge to become permanent, it must first be experienced and evoke an emotion. Spending this month joyfully and strengthening family bonds will remain an unforgettable legacy for our children... What matters is that the child remembers that sentence through pleasant memories and positive emotions" (Ceylan, 2020).

Another subject addressed by Diyanet Family Magazine within the scope of worship education is zakat education. In this context, one article emphasizes that children learn to share through education about zakat and that they should be raised in the "school of zakat" (Soydan, 2022). Another article emphasizes the importance of celebrating religious festivals in ways that leave a lasting impression on children's memories, the contribution of these festivals to children's worship education, and their role in strengthening children's religious sentiments. It therefore stresses that religious festivals should be celebrated happily with children (Yılmaz, 2022).

The findings demonstrate that the magazine regards worship education as a broad educational process that supports children's emotional development, sense of belonging, and religious and social lives. In this respect, worship education in the magazine is presented within the framework of love, exemplary conduct, experience, and family participation. The magazine's approach to worship education is consistent with the literature. Arıcı states that love should be prioritized when introducing children to acts of worship and that coercive attitudes should be avoided (Arici, 2023, pp. 112–113). Özdemir makes similar observations concerning worship education. According to him, adults' attitudes and behaviour and the methods they use are highly important in worship education. Children's interest in acts of worship should first be encouraged; they should be invited to worship at times when they are available and when worship does not coincide with their playtime, and they should not be coerced. Children should be directed toward acts of worship together with mosque culture, particularly on blessed days and nights (Özdemir, 2002).

Privacy Education

One of the subjects addressed by Diyanet Family Magazine within the context of children's religious development is privacy education. According to the findings, six articles concerning privacy education were identified in the issues examined. It is noteworthy that these articles address privacy education particularly within the framework of the effects of digitalization.

The relevant articles emphasize that the digital world has blurred the boundaries of privacy, that children's exposure to uncontrolled digital content entails various risks, and that families should act more consciously in this regard (E. Özdemir, 2020). In this context, it is stated that privacy is not a concept limited solely to the body but has a broad field of meaning that also encompasses personal space, the emotional world, and social relationships.

The magazine states that privacy education should begin in early childhood and emphasizes the importance of parents both attending to their own privacy and respecting their children's private spaces (Kıymışlıoğlu, 2021). This approach is stated to be important in enabling children to develop

bodily awareness, establish boundaries, and protect themselves. Another assessment published in the magazine draws attention to the role of privacy education within the family and includes the following statements:

“Due attention should be given to privacy education within the family from early childhood onwards. The essence of privacy education is for parents to respect their children's bodily privacy just as they attend to their own bodily privacy. Whenever any action concerning their bodies is to be undertaken, this should be explained to children, and they should be taught that their private parts are inviolable areas” (Levent Abul, 2020).

The findings demonstrate that the magazine regards privacy education not merely as an area of religious responsibility but as an important process that supports children's psychological safety, bodily awareness, and social development. In this respect, privacy education may be regarded as one of parents' important responsibilities, particularly in view of the new risks created by digitalization. Although privacy education is one of the fundamental subjects within the discipline of educational psychology, it is also addressed in religious education. According to the literature, children's privacy education begins during early childhood (Arıcı, 2023, p. 57; for a similar view, see Diler, 2014). Children begin to develop an awareness of privacy through the attitudes adopted toward them by their families and the information conveyed to them concerning privacy (Güneş, 2015). Although privacy is stated to include sexuality (Diler, 2014), specialist psychologist Lamia Kalender Ergül states that, in addition to the sexual domain, privacy education also encompasses recognizing what is “private” to oneself and others, protecting one's private spaces in social life, and establishing appropriate boundaries (Kalender Ergül, 2024).

Theme 4: Environment and Digital Environments in Children's Religious Education

One of the subjects emphasized by Diyanet Family Magazine within the context of children's religious development is the effects of the environment and digital environments on children. According to the findings, six articles concerning the environment and 30 articles concerning digital environments and the effects of digitalization were identified in the issues examined.

The magazine regards the environment as one of the important factors affecting children's developmental processes. It is stated that children are strongly influenced by their social environments, particularly during early childhood, and that, following the family environment, their circle of friends is also decisive in shaping their personality and values (Güner, 2019a). Within this framework, the importance of parents knowing their children's social environments and directing them toward healthy social settings is emphasized.

The articles also address the importance of children establishing healthy relationships with nature and the environment and state that environmental awareness and sensitivity should be instilled from an early age (Üstün, 2019). Attention is also drawn to the influence of children's circle of friends on their behaviour and world of values. One article includes the following statements:

“After the family, another of the most influential factors in this regard is the individual's circle of friends. The fundamental process of raising a generation undoubtedly begins in the family and continues through the environment” (Akbaş, 2019).

Another article expresses parents' duty to guide their children's social environments in the following terms: *“The child's circle of friends should be known, and the child should be guided toward participation in respectable social environments”* (Irmak, 2020a).

According to the findings, the magazine addresses the environment most extensively within the context of digitalization. Thirty articles concerning digital media, social media, computer games, screen addiction, and the effects of digital culture on children were identified in the issues examined. This demonstrates that digitalization is regarded as a significant area of concern within the

magazine's parenting discourse. These articles appeared primarily in the *Window* and *Raising My Child* columns.

The relevant articles state that the digital world may have various adverse effects on children's cognitive, physical, and moral development (H. E. Akbulut, 2022; Gürdaş, 2019; Şencan, 2019; K. Yaman, 2019; Yaykan, 2022). It is also stated that uncontrolled digital content may affect children's world of values, weaken intrafamily communication (Özkan, 2019a), and erode their sense of privacy (Çuhadar, 2019). Attention is also drawn to the problems created by digitalization in relation to time management, distraction, and social relationships (Düzgün, 2021b; Güner, 2019b). One article includes the following statements:

"It is believed that the conveniences brought about by the technological developments of our age provide people with more time. Contrary to what is assumed, however, because the opportunities offered by technology open up an unlimited range of interests and activities, unconscious engagement with these areas often results in time being wasted on empty and unproductive pursuits" (Baytar, 2019).

The magazine also emphasizes the attitudes parents should adopt in response to the adverse effects of digitalization. In this context, it is stated that parents should monitor their children's use of digital media, establish boundaries, avoid leaving children alone in front of screens, and act consciously regarding media literacy (Düzgün, 2020b; İnal Karapınar, 2019a; Özkan, 2019a; K. Yaman, 2019). Attention is also drawn to the importance of parents becoming familiar with the digital world and establishing trust-based communication with their children. One article offers the following assessment:

"Parents bear a great responsibility. The most important aspect of this is not approaching such developments with prejudice or preconceived ideas. This does not mean that you will approve of everything, but your curiosity and your effort to understand what kind of world it is are extremely important. Second, you must not forget that you are the mother and father. You are the parent. This means that you are sitting in the driver's seat" (Uluç, 2021).

The findings demonstrate that the magazine emphasizes the understanding that the environment, and digitalization in particular, has significant effects on children's religious, moral, and psychological development. In this respect, a general picture emerges in which parents are expected to provide guidance that directs children, establishes boundaries, and develops awareness in response to the new risks created by the digital world. This perspective of the magazine is also consistent with the literature. According to Köylü, because adverse environmental conditions are more influential and relatively more difficult to control than favourable environmental conditions, instilling certain religious and moral values in children requires not only creating favourable environmental conditions but also keeping children away from environmental conditions that adversely affect them (Köylü, 2020, p. 338). In this context, children's interactions with environmental factors such as mass media, television, and digital environments—particularly their circles of friends—should be carefully monitored (M. Z. Aydın, 2022, pp. 185–188; Gün, 2022, p. 198; Köylü, 2020, pp. 338–341). However, studies have found that the issue with which parents experience the greatest difficulty in creating a religious environment at home is digital media use (Alpaydın et al., 2015) and that parents may display anxious, fatalistic, conscious and controlled, or prohibitive attitudes toward the digital world (Nimet, 2023). In seeking to protect their children from adverse environmental conditions, overprotective parents may deprive them of social and religious educational environments. By contrast, parents with indifferent attitudes may fail to monitor their children's social environments and digital interactions, leaving children exposed to the effects of adverse environments (Bilecik, 2017). Parental participation in children's use of digital media through approaches such as guidance, controlled restriction, or co-viewing, however, serves a

protective function by promoting the positive aspects of media and reducing its adverse effects (Haberli, 2023).

Theme 5: Supportive Elements in Children's Religious Education

Children and Play

Diyanet Family Magazine also addresses play as one of the elements that supports children's developmental processes. Sixteen articles concerning the relationship between children and play were identified in the issues examined within the scope of the study.

The relevant articles emphasize that play is an important need for children (Ergün, 2022). In this context, it is stated that children express themselves through play, reveal their emotions and thoughts, develop social relationships, and make sense of their environment (Asuman, 2022). Play is also stated to contribute to children's cognitive, emotional, and social development.

The articles also draw attention to the importance of parents playing with their children (Uyar, 2019; Ünüvar, 2022; E. Yaman, 2020). It is stated that the time spent with children during this process strengthens intrafamily communication and positively affects the parent-child relationship. Particularly in conjunction with the process of digitalization, it is stated that children spending extended periods in front of screens may lead to various problems, and emphasis is placed on the importance of directing children toward physical and social play.

One article includes the following statements:

"A child deprived of play is a child whose development remains incomplete. Play is a vital element that both educates and entertains the child and is also an indispensable part of the child's development. Al-Ghazālī states that play occupies an important place in children's education. According to him, play allows children to rest, refreshes their memory, and increases their capacity to learn. Play is also a shared language of communication that enables children to meet and bond with one another. Through play, children learn social skills such as cooperation, following rules, sharing, respecting the rights of others, and mutual assistance. Through play, children learn the feelings associated with losing and winning and develop emotionally" (Düzgün, 2021b).

The articles also state that certain forms of behaviour, such as sharing, mutual assistance, patience, and following rules, can be instilled in children more easily within the play environment (Irmak, 2020a).

Overall, the magazine regards play as one of the important elements that supports children's developmental processes and contributes to intrafamily communication. This understanding is also widely accepted in the literature (Arıcı, 2023, p. 33; Gümrükçüoğlu, 2017; Yiğit, 2006). According to Bilgin, children do not play merely for the sake of playing. Play is an important sphere of activity through which children express and develop themselves both physically and spiritually (Bilgin, 2004, pp. 146–148). Therefore, particularly during childhood, play performs an effective function in transmitting religious concepts and values (Demirkol, 2025). Moreover, in an age in which digitalization surrounds the younger generation, play possesses the potential, as an alternative activity, to contribute to improving children's discipline, teamwork, goal-setting, problem-solving, empathy, and communication skills (Aktaş, 2025).

Fairy Tales, Stories, and Cartoons

Diyanet Family Magazine also addresses fairy tales and cartoons among the elements that support children's developmental processes. Seven articles concerning fairy tales, stories, and cartoons were identified in the issues examined within the scope of the study.

The relevant articles state that fairy tales and stories develop children's imagination and enrich their worlds of emotion and thought. In this context, the articles address such issues as children

learning through fairy tales and identifying with fairy-tale characters (Yaykan, 2019a), the necessity of presenting children with episodes from their own history in language they can understand and in a manner appropriate to their level (Çayırpınar, 2019), and the adverse effects of cartoons on children (İnal Karapınar, 2019a).

One article includes the following statements:

“Although fairy tales are associated with children, they actually appeal to all people as a literary genre without distinguishing between adults and children. Fairy tales, which found a place in village rooms and evening conversations, travel from person to person... In this context, fairy tales have been examined from a new perspective in terms of values education and regarded as a means of education and upbringing for children at the preschool and primary-school levels. They serve as sources that nourish children’s worlds of ideas and emotions. Their mysterious atmosphere, fantastic plots filled with adventures, and happy endings in which good triumphs and evil is defeated make fairy tales interesting to children. This is because fairy tales speak directly to children’s world and correspond with their boundless imagination. They reinforce the innocence in their hearts, keep their curiosity alive, and invite them into adventures unfolding between the lines” (Demir, 2022).

According to the findings, within the magazine’s general understanding, fairy tales, stories, and cartoons are among the elements that influence children’s developmental processes and support their educational processes in terms of their religious development. This understanding largely corresponds with the literature. Both Aydın and Aybey devote separate headings to this subject in their studies and emphasize the influence of stories and fairy tales in transmitting religious values to children (Aybey, 2018; M. Z. Aydın, 2022, pp. 347–350). Accordingly, fairy tales and stories are effective not only in transmitting social values to children but also in enabling them to understand abstract concepts, develop their imagination, and recognize elements that may serve as examples in their personal education. Fairy tales and stories are also effective in addressing children’s religious questions and curiosities, particularly during early childhood (Arıcı, 2023, p. 58; for the importance of stories in religious education, see also Okumuşlar, 2006).

Book Recommendations Concerning Children’s Religious Education

It is evident that Diyanet Family Magazine provided book recommendations to support parents in their children’s religious education.

According to the findings, the magazine presented 24 books during 2019 and 2020, with one religious children’s book introduced in each issue. These works were introduced in the column entitled *Bookshelf*. All of these books were published by the Presidency of Religious Affairs and emphasized such subjects as stories of the prophets, the lives of the Companions, the importance of the Qur’an in the life of a believer, the surahs recited during prayer and the meanings of certain religious concepts, the balance within the universe, and the explanation of scientific knowledge in the light of Islam.

The magazine’s book recommendations for children ended with the December 2020 issue, and no children’s books were recommended after that issue. In addition to contributing to children’s knowledge and intellectual development, the book recommendations featured in the magazine for a certain period are important in enabling children to acquire heroes who can serve as role models for them (Köylü, 2020, p. 341). Children should therefore be introduced to books at an early age and guided in selecting books appropriate to their age (M. Z. Aydın, 2022, pp. 316–318).

Conclusion and Recommendations

This study, conducted on the issues of Diyanet Family Magazine published between 2019 and 2022, examined the general framework presented by the magazine concerning the role of parents in children's religious education. The findings reveal that Diyanet Family Magazine addresses parental roles in children's religious development within a broad framework, ranging from the importance of the family in religious education and ideal parental attitudes to matters requiring attention in intrafamily communication, parents' duties and responsibilities toward their children within the context of religious education, the opportunities and limitations of environmental and digital settings in children's religious education, and supportive elements such as play, fairy tales, cartoons, and children's books. Within this framework, the magazine presents the role assumed by parents in children's religious development as a process of pedagogical guidance.

One of the study's most important findings is that parental role modelling constitutes the cornerstone of the magazine's educational discourse. Throughout the issues analyzed, parents are consistently presented as children's first and most influential educators, profoundly shaping their religious identities through their everyday behaviour, communication styles, and religious practices. In this context, the magazine emphasizes that children internalize values primarily by observing their parents' attitudes and behaviour rather than through verbal instructions. Religious education is therefore conceptualized as an experiential and relational process rather than a merely cognitive one.

Another important finding is the magazine's adoption of a child-centred and developmentally appropriate pedagogical perspective. The analysis reveals that parental love, trust, compassion, effective communication, consultation, and respect for children's developmental characteristics are repeatedly emphasized as indispensable components of successful religious education. Similarly, the magazine advocates supportive guidance that nurtures children's emotional security and moral autonomy. This perspective reflects a notable convergence between contemporary educational psychology and the principles of Islamic family education.

The findings also demonstrate that Diyanet Family Magazine broadens the scope of family-based religious education by addressing contemporary issues such as digital parenting, media literacy, privacy education, emotional development, and children's psychological well-being. Rather than perceiving digital environments as a threat, the magazine encourages parents to develop conscious and responsible strategies for guiding their children's interactions with digital media. This reflects an effort to reinterpret traditional religious guidance within the context of contemporary social realities.

Another noteworthy issue concerns the integration of religious sources with modern educational knowledge. Qur'anic verses and the hadiths of the Prophet Muhammad constitute the fundamental normative framework throughout the magazine; however, these references are frequently interpreted alongside contemporary findings from developmental psychology, educational sciences, communication studies, and family counselling. This interdisciplinary approach demonstrates that the magazine seeks to construct a balanced educational discourse in which religious tradition and modern pedagogical knowledge complement rather than contradict one another.

Overall, the study concludes that Diyanet Family Magazine promotes a model of religious parenting that integrates spiritual development with the psychological, emotional, and social dimensions of child development. The parenting discourse identified in the magazine reflects an educational philosophy that is both grounded in the Islamic tradition and responsive to contemporary needs.

These findings also offer several practical implications. First, institutions engaged in family-centred religious education may benefit from developing educational materials that integrate

theological principles with contemporary pedagogical and psychological knowledge. Second, greater importance should be attached to parent education programs that strengthen communication skills, positive role modelling, and digital parenting competencies alongside traditional religious education. Third, future issues of Diyanet Family Magazine may further expand their coverage of emerging challenges such as artificial intelligence, social media, digital ethics, cyberbullying, and changing family structures, all of which increasingly affect children's religious and moral development.

This study is limited to the issues of Diyanet Family Magazine published between 2019 and 2022 and focuses solely on the discourses published in the magazine. Consequently, the findings do not provide information about how readers interpret or implement the educational recommendations presented in the magazine. Future research may therefore examine how these messages are received by parents, compare Diyanet Family Magazine with other religious or family-oriented publications, or investigate the effectiveness of institutional religious media in supporting children's religious development through empirical studies involving parents, educators, and children themselves.

www.turkishstudies.net/religion**Turkish Studies - Comparative Religious Studies**

eISSN: 2667-5544

**ANKARA SCIENCE
UNIVERSITY****Çocuğun Dinî Gelişiminde Ebeveynin Rolü: Diyanet Aile Dergisi Örneği (2019-2022)****Giriş**

Aile, bireyin kişilik gelişiminin yanı sıra dinî kimlik ve değer dünyasının şekillendiği ilk ve en etkili toplumsallaşma alanıdır. Çocuğun dinî gelişimi; yalnızca formel eğitim süreçleriyle değil, aile içerisinde kurulan iletişim biçimleri, ebeveyn tutumları, gündelik dinî pratikler ve rol model ilişkileri aracılığıyla biçimlenmektedir. Bu nedenle ebeveynler, çocukların dinî sosyalleşme süreçlerinde, dinî değerlerin anlamlandırılması ve içselleştirilmesinde belirleyici bir rehberlik rolü üstlenmektedir (Köylü, 2020, s. 312). Modern dönemde dijitalleşme ve medya kültürünün meydana getirdiği dönüşümle birlikte aile merkezli din eğitimi, çocukların eğitimi açısından daha da önemli bir hale gelmiştir (Haberli, 2023). Öyle ki dijitalleşmenin kendini dayattığı günümüzde, ebeveynler için farklı ve yeni sorumluluk alanları ve roller belirlemiştir (Nimet, 2023).

Dijital dönüşüm sürecinde Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yayımlanan süreli yayınlar, topluma yönelik dinî rehberlik faaliyetlerinin önemli araçlarından biri olarak öne çıkmaktadır. Özellikle Diyanet Aile Dergisi, aile kurumunu merkeze alan yayın politikasıyla; çocuk eğitimi, aile içi iletişim, dinî gelişim, psikoloji, mahremiyet, dijitalleşme ve değerler eğitimi gibi konularda ebeveynlere rehberlik etmeyi amaçlayan önemli bir yayın niteliği taşımaktadır. Derginin farklı disiplinlerden uzmanların görüşlerine yer vermesi, dinî referansları modern pedagojik yaklaşımlarla birlikte ele alması ve aile merkezli bir din eğitimi söylemi üretmesi dikkat çekmektedir.

Literatürde Diyanet yayıncılığı üzerine çeşitli çalışmalar bulunmasına rağmen, Diyanet Aile Dergisi'nin çocukların dinî gelişimi bağlamında nasıl bir ebeveynlik modeli inşa ettiğine yönelik araştırmaların sınırlı olduğu görülmektedir (Aybey, 2022; Genç, 2024; Hacıömeroğlu, 2022). Özellikle derginin dinî ebeveynlik anlayışını hangi pedagojik ilkeler üzerinden şekillendirdiği, ebeveynlere nasıl bir rol ve sorumluluk yüklediği, modern çocuk eğitimi yaklaşımları ile geleneksel dinî referansları nasıl sentezlediği gibi hususlar yeterince incelenmemiştir. Bu durum araştırmanın temel problemini oluşturmaktadır.

Araştırma, Diyanet Aile Dergisi'nin 2019–2022 yılları arasında yayımlanan sayılarında çocukların dinî gelişimine ilişkin ebeveynlik söylemini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın temel sorusu, “Diyanet Aile Dergisi’nde 2019–2022 yılları arasında çocukların dinî gelişimi bağlamında nasıl bir ideal dinî ebeveynlik modeli inşa edilmektedir?” şeklinde belirlenmiştir. Bu çerçevede çalışmada; ailenin din eğitimiindeki konumu, ebeveyn tutumları, aile içi iletişim biçimleri, rol model olma, sevgi temelli din eğitimi, ibadet eğitimi, dijital ebeveynlik, mahremiyet eğitimi ve çocukların dinî gelişimini destekleyen unsurların nasıl ele alındığı analiz edilmiştir.

Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi tekniği kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın veri kaynağını, Diyanet Aile Dergisi'nin 2019–2022 yılları arasında yayımlanan toplam 48 sayısı oluşturmaktadır. Dergilerde yer alan makaleler, söyleşiler, köşe yazıları ve ilgili içerikler sistematik olarak incelenmiş; elde edilen veriler kodlanarak tema ve kategoriler

altında değerlendirilmiştir. Analiz sürecinde ebeveyn tutumları, aile için iletişim, din eğitimi alanları, dijitalleşme ve destekleyici pedagojik unsurlar gibi temalar üzerinden değerlendirmeler yapılmıştır.

Araştırma bulguları, Diyanet Aile Dergisi'nin çocukların dinî gelişiminde ebeveyni sevgi, güven, şefkat, iletişim, rol model olma vb. ilkeler çerçevesinde çocuklarına rehberlik eden kişiler olarak konumlandığını göstermektedir. Bulgular ayrıca derginin, geleneksel dinî referansları modern çocuk psikolojisi ve pedagojik yaklaşımlarla sentezleyen bir ebeveynlik anlayışı geliştirdiğini; özellikle “rol model olma”, “sevgi temelli iletişim” ve “dijital ebeveynlik” temalarının ön plana çıktığını ortaya koymaktadır. Bu yönüyle çalışma, Diyanet Aile Dergisi'nin modern dönemde ideal dinî ebeveynlik söylemini nasıl inşa ettiğini ortaya koyarak din eğitimi literatürüne katkı sunmayı hedeflemektedir.

Diyanet Aile Dergisi ile İlgili Genel Bilgiler

Diyanet İşleri Başkanlığı, “toplumu din konusunda aydınlatma” görevi çerçevesinde sunduğu din hizmetlerini daha etkili ve verimli kılmak, sürekli yeni bilgi üretmek, bilgi donanımını geliştirmek, bilgiyi yerinde ve zamanında toplumla paylaşmak amacıyla, topluma dini bilgi aktarımında günümüz bilgi, bilişim ve iletişim teknolojilerinin imkanlarını olabildiğince iyi kullanmayı kendine ilke edinerek, basılı ve dijital birçok yayın yapmaktadır. Söz konusu yayınlar arasında süreli olarak yayımlananlar ‘Diyanet Aylık Dergi’, ‘Diyanet Aile Dergisi’, ‘Diyanet Çocuk Dergisi’, ‘Okul Öncesi Cim Dergisi’ ve ‘Geçerken Dergisi’ dergileridir. Toplumun değişik kesimlerine hitap eden bu dergiler içerisinde ‘Diyanet Aile Dergisi’, aile konusunu merkezine alan ve aile fertlerinin tamamına hitap etmeyi amaçlayan bir dergi olarak ön plana çıkmaktadır.

Diyanet Aylık Dergi'nin bir eki olarak iki ayda bir olmak üzere 2013 yılı ocak ayında yayın hayatına başlayan Diyanet Aile Dergisi, 2014 yılı ocak ayından itibaren her ay yayımlanmaya başlamış, 2019 yılı ocak ayında ise müstakil hale gelerek yayımlanan bir dergiye dönüşmüştür. İlk yayımlandığında 32 sayfadan oluşan dergi her geçen yıl sayfa sayısını artırmış, 2019 yılından itibaren ise 80 sayfa olarak yayına devam etmiştir.

Diyanet Aile Dergisi'nin her sayıda yer verdiği birçok bölüm/köşe bulunmaktadır. Bunlardan bazıları derginin yayın hayatı boyunca devam ederken, bazıları zamanla yerini başka köşelere bırakmış, bazılarının ise sadece ismi değişmiştir. Sayılarda yer alan bölüm/köşe isimleri şunlardır: *Ön Kapak*, *Arka Kapak*, *Takdim*, *Pencere*, *Bir Ayet Bir Yorum*, *Hadislerle Aile*, *Kahve Molası*, *Biz Bize*, *Ailece*, *Kalbe Dokunan Hikayeler*, *Çocuğumu Büyütürken*, *Söyleşi*, *Birkaç İyi Fikir* -24. sayıya kadar varlığını sürdürmüştür-, *Ters Köşe* -13. sayıya kadar varlığını sürdürmüştür-, *Alametiifarika* -13. sayıdan itibaren yer almıştır-, *Günce* -36. Sayıya kadar varlığını sürdürmüştür-, *Bakış Açısı* -22. sayıya kadar varlığını sürdürmüştür-, *Hayatın İçinden*, *Portre/O'nu Konuşalım*, *Kırkambar*, *Yol Gezerin Notları/Gezi Notları* -sadece 12 sayı varlığını sürdürmüştür-, *Söz Uçar* -12. sayıdan itibaren yer almamıştır-, *Kitaplık*, *Kültür Sanat*, *Bir Nefes Sıhhat*, *Geçmiş Zaman Olur ki*, *Atalar Ne Söyler?* -37. sayıya kadar varlığını sürdürmüştür-, *Sandık İçi* -25. sayıdan itibaren yer almıştır-, *Yeşil Alan* -25. sayıdan itibaren yer almıştır-, *Sahabe Hayatları/Ashab-ı Suffe/Hane-i Enbiya*, *Varlık Aynası* -37. sayıdan itibaren yer almıştır-, *Gurbetten* -37. sayıdan itibaren yer almıştır- *Aklyat*, *Bulmaca*.

Diyanet Aile Dergisinin yukarıda zikredilen köşeleri arasında bu araştırmanın odak konusu olan ‘çocuğun dinî gelişiminde ebeveynin rolü’ ile ilgili makalelerin daha çok *Çocuğumu Büyütürken* köşesinde yer aldığı anlaşılmaktadır. Derginin yayın hayatı boyunca varlığını koruyan bu köşe, alanında uzman yazarlarca çocuğun gelişim süreçleri ve kritik dönemleri, çocuk psikolojisi, çocukla iletişim ve çocukları eğitirken dikkat edilmesi gereken hususlar gibi konulara odaklanmaktadır. Ailede din eğitimi ile ilgili çeşitli konulara yer veren *Çocuğumu Büyütürken* köşesi, bu yönüyle ebeveynlerin çocuklarını yetiştirirken istifade edebilecekleri zengin bir içerik sunmaktadır.

'Çocuğun dinî gelişiminde ebeveynin rolü' ile ilgili makalelerin, Diyanet Aile Dergisinin *Pencere*, *Hadislerle Aile*, *Biz Bize*, *Bir Ayet Bir Yorum* ve *Ailece* gibi köşelerinde de konu edildiği anlaşılmaktadır. *Pencere* köşesi, sayı için belirlenen tema ile ilgili makaleler yanında yine konuyla ilgili 'Uzmanına Sorduk', 'Öğretmenlerimize Sorduk', 'Ebeveynlerimize Sorduk' şeklinde röportajların yer aldığı, aile ve fertlerinin ilgisini çekebilecek güncel konuların işlendiği bir köşedir. *Hadislerle Aile* köşesi ise aile ve fertleri konusunu merkezine almakla birlikte sayı temasıyla ilgili bir/birkaç hadisın yorumlandığı, öğretim üyesi ve/veya Diyanet İşleri Başkanlığı'nda çalışan ve alanında uzman kişilerce kaleme alınan makaleleri ihtiva eden bir köşedir. *Biz Bize* köşesi, iki-üç yazıyı ihtiva eden ve genellikle sayı temasından bağımsız 'Merhamet', 'Ramazan', 'Ego', 'Virüs', 'Din İstismarı', 'Tevekkül', 'Aile', 'Anne Sütü' vb. değişik konuları gündemine alan bir köşedir. *Bir Ayet Bir Yorum* köşesi de çoğu zaman sayı temasıyla ilgili, bazen de bağımsız konulara yer veren, genellikle öğretim üyeleri veya DİB Kurul Uzmanları gibi alanında uzman kişiler tarafından kaleme alınan makalenin bulunduğu bir köşedir. *Ailece* köşesi ise aileyi ilgilendiren birçok konu başta olmak üzere insan psikolojisi ve psikolojik sorunların sıklıkla konu edildiği, Aile Danışmanları, Uzman/Klinik Psikologlar ve İletişim Uzmanları gibi kişilerce kaleme alınan makalelerin bulunduğu bir köşe görünümündedir.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, Diyanet Aile Dergisi'nde çocukların dinî gelişimi bağlamında inşa edilen ebeveynlik söylemini incelemeyi amaçlayan nitel bir çalışmadır. Araştırmada, yazılı metinlerde yer alan anlam örüntülerini sistematik biçimde ortaya koymaya imkân sağlayan içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi; belirli bir metin grubunda tekrar eden tema, kavram ve anlam yapılarını tespit ederek bunları yorumlamaya dayalı nitel bir analiz tekniğidir (Bal, 2013, s. 258). Bu yöntem sayesinde dergide yer alan ebeveynlik söylemleri, din eğitimi yaklaşımları ve pedagojik vurgular sistematik biçimde çözümlenmiştir.

Araştırmada içerik analizi tercih edilmesinin temel nedeni, Diyanet Aile Dergisi'nin çocukların dinî gelişimine ilişkin ortaya koyduğu ebeveynlik modelini yalnızca betimsel düzeyde değil; tematik, pedagojik ve söylemsel boyutlarıyla analiz etmeye imkân sağlamasıdır (Yıldırım & Şimşek, 2016, ss. 242-244).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Diyanet Aile Dergisi'nin yayımlanan tüm sayıları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise derginin 2019–2022 yılları arasında yayımlanan toplam 48 sayısından meydana gelmektedir. 2019–2022 dönemi, Diyanet Aile Dergisi'nin müstakil yayın kimliği sonrası kurumsal söylem sürekliliğinin izlenebildiği ilk bütüncül dönem olması bakımından tercih edilmiştir. Araştırmada belirli bir zaman aralığının sınırlandırılması, nitel içerik analizinin derinlikli veri incelemesi gerektiren yapısıyla da ilişkilidir (Yıldırım & Şimşek, 2016, s. 116). Bu çerçevede çalışma, derginin müstakil yayın döneminin ilk evresinde inşa ettiği dinî ebeveynlik modelini çözümlemeyi amaçlamaktadır.

Araştırma kapsamında incelenen sayılarda; çocuk eğitimi, aile içi iletişim, din eğitimi, dijitalleşme, mahremiyet eğitimi ve ebeveynlik temalarıyla ilişkili makaleler, söyleşiler, köşe yazıları ve rehberlik içerikleri değerlendirilmeye alınmıştır. Çalışmada özellikle "Çocuğumu Büyütürken", "Pencere", "Hadislerle Aile", "Bir Ayet Bir Yorum", "Biz Bize" ve "Ailece" gibi köşelerde yer alan içeriklerin araştırma problemine yoğun biçimde temas ettiği tespit edilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma verileri, Diyanet Aile Dergisi'nin ilgili yıllara ait basılı ve dijital sayılarına ulaşılması yoluyla elde edilmiştir. Veri toplama sürecinde öncelikle tüm sayılar bütüncül bir

okumaya tabi tutulmuş; ardından çocukların dinî gelişimi ve ebeveynlik bağlamında değerlendirilebilecek içerikler belirlenmiştir. Araştırma kapsamında toplam 360 içerik değerlendirilmiş ve analiz edilmiştir.

Araştırmada elde edilen veriler tümevarımcı içerik analizi yaklaşımıyla çözümlenmiştir. Nitel içerik analizi, keşifsel bir süreçtir. Bu süreçte, araştırmacı verileri düzenler, tasnif eder, sentezler, kodlar çıkarır ve belirlenen kategorilerin altında raporlaştırır (Gürbüz & Şahin, 2016, s. 425). Kodlar, analiz birimi olarak da kabul edilen ve içerikte yer alan anlamlı birimlerdir, bir sözcük veya cümle olabilirler. Kategoriler ise içerikte yer bulan kodları üst düzeyde ifade eden genel açıklamalardır (Bal, 2013, s. 182). Yıldırım ve Şimşek, kodların ve kategorilerin iki şekilde oluşturulabileceğini belirtir: “Araştırmacı, araştırma problemi ile ilgili alan yazını tarayarak bu kategorileri oluşturabilir veya bu kod veya kategoriler, verinin analizi sırasında araştırmacı tarafından oluşturulabilir” (2016: 259). Bu araştırmanın analiz aşamasından önce, literatür okumalarından elde edilen ve analizlere imkân veren belirli kategoriler tespit edilmiştir. Bununla birlikte analiz sürecinde, içerikte kodlanan kavramların işaret ettiği yeni kategoriler de oluşturulmuştur. İçerikte taraması yapılan kodlar ise belirlenen kategoriler dikkate alınarak, çocuğun dini gelişiminde ebeveyn sorumluluklarına işaret eden kavram ve ifadelerden oluşmuştur. Özetle, araştırmanın analiz ve raporlama süreci dört aşamada yürütülmüştür. İlk aşamada dergi sayıları ayrıntılı biçimde okunmuş ve araştırma problemine ilişkin içerikler belirlenmiştir. İkinci aşamada belirlenen ketegoriler üzerinden açık kodlama yapılmış; tekrar eden kavramlar, ebeveynlik vurguları, iletişim biçimleri ve din eğitimi yaklaşımları kodlanmıştır. Üçüncü aşamada benzer kodlar bir araya getirilerek kategorilerin ve temaların altına yerleştirilerek bulgular saptanmıştır. Son aşamada ise elde edilen bulgular, din eğitimi literatürü çerçevesinde yorumlanmıştır.

Analiz sürecinde içeriklerden elde edilen doğrudan alıntılara yer verilerek tema ve kategorilerin somutlaştırılması amaçlanmıştır; böylece araştırmanın yorumlayıcı ve güvenilirlik niteliği güçlendirilmiştir. Ayrıca verilerin sistematik biçimde sınıflandırılması ve tematik bütünlüğün sağlanması için kodlama süreci araştırma problemi doğrultusunda sürekli gözden geçirilmiştir.

Araştırmanın analiz sürecinde elde edilen tema ve kategoriler, Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1: Diyanet Aile Dergisi’nin Dinî Ebeveynlik Modeline İlişkin Tema ve Kategoriler

Tema/Kategori	Başlık	f	%
Tema 1	Ailenin tanımı ve din eğitimindeki işlevi/önemi	27	7,5
Tema 2	İdeal ebeveyn tutumları ve aile içi iletişim	139	38,6
	Kategori 1 Ebeveyn tutumları ve aile içi iletişimin önemi	46	12,8
	Kategori 2 Çocuğunu tanıma	12	3,3
	Kategori 3 Sevgi dili ve ihtiyacı	13	3,6
	Kategori 4 İstisare	5	1,4
	Kategori 5 Sorular	5	1,4
	Kategori 6 Disiplin	7	1,9
	Kategori 7 Rol ve model olarak ebeveyn	51	14,2
Tema 3	Ebeveynin din eğitimi bağlamında çocuklara karşı görev ve sorumlulukları	111	30,8
	Kategori 1 Ebeveynin din eğitimi bağlamında görev ve sorumlulukları	34	9,5
	Kategori 2 Din eğitiminde dini referanslar	40	11,1
	Kategori 3 Eğitimde Allah sevgisinin önceliği	7	1,9
	Kategori 4 İbadet eğitimi	24	6,6
	Kategori 5 Mahremiyet eğitimi	6	1,6
Tema 4	Çocuğun din eğitiminde çevre ve dijital ortamlar	36	10
Tema 5	Çocuğun din eğitiminde destekleyici unsurlar	47	13

	Kategori 1	Çocuk ve oyun	16	4,5
	Kategori 2	Masal ve çizgi filmler	7	1,9
	Kategori 3	Kitap önerileri	24	6,6
Toplam			360	100

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma, yalnızca Diyanet Aile Dergisi'nin 2019–2022 yılları arasında yayımlanan sayıları ile sınırlıdır. Çalışmada derginin diğer yıllardaki yayınları, farklı Diyanet süreli yayınları veya diğer kurumsal dinî yayın organları araştırma kapsamına dahil edilmemiştir. Ayrıca araştırma, dergide yer alan içeriklerin söylemsel ve tematik analizine odaklanmıştır; okuyucu etkisi, içeriklerin toplumsal karşılığı veya ebeveynler üzerindeki pratik etkileri değerlendirilmemiştir. Bu nedenle elde edilen bulgular, derginin ortaya koyduğu ideal ebeveynlik söylemi çerçevesinde değerlendirilmelidir.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde, derginin ilgili sayılarında yer alan yazıların analizlerinden elde edilen bulgulara, belirlenen tema ve kategoriler çerçevesinde yer verilmektedir.

Tema 1: Ailenin Tanımı ve Din Eğitimindeki İşlevi/Önemi

Diyanet Aile Dergisi'nin hedef kitlesini aile ve aile bireyleri oluşturmaktadır. Bu nedenle derginin hemen her sayısında aileyle ilişkili konuların farklı yönleriyle ele alındığı görülmektedir. Bununla birlikte araştırma kapsamında, ailenin tanımı, önemi ve temel işlevlerini doğrudan konu edinen 27 makale tespit edilmiştir.

İlgili makalelerde aile kavramı çoğunlukla bireyin dinî, ahlaki ve toplumsal gelişiminin merkezinde yer alan temel bir kurum olarak ele alınmaktadır. Bu çerçevede aile, kimi zaman toplumun “kök hücre” (Bayraktar Karahan, 2019), kimi zaman ise “muhkem bir kale” (Çelem, 2019a) şeklinde tanımlanmakta; modern dönemde yaşanan toplumsal değişim ve dönüşümler karşısında birey için güvenli bir sığınak olduğu vurgulanmaktadır (Bayraktar Karahan, 2019b). Ayrıca aile, iyi bir Müslüman olmanın temel zemini ve dinî değerlerin aktarımında en etkili yapı olarak değerlendirilmektedir (Martı, 2019). Nitekim bir makalede aile şu ifadelerle tanımlanmaktadır: “*Aile laboratuvarıdır, mekteptir, medresedir, kaledir, merkezdir ve mescittir. Bu yüzdendir ki kişiyi ve nesilleri en güzel şekilde eğiten, donatan, şekillendiren ve İslami hüviyet kazandıran en önemli müessesedir*” (Kıymışlıoğlu, 2021).

Dergide yer alan makalelerde ailenin toplumsal fonksiyonu üzerinde de önemle durulmaktadır. Bu bağlamda aile; bireyin toplum içerisinde nasıl davranacağını öğrendiği, sevmeye ve sevilme gibi temel ihtiyaçlarını karşıladığı, aidiyet ve değer bilinci kazandığı ilk sosyal çevre olarak ele alınmaktadır (Atalay, 2019). Aynı zamanda ailenin, toplumun kültürel ve ahlaki değerlerini yeni nesillere aktaran temel kurum olduğu ifade edilmektedir (Güner, 2019b). Bu doğrultuda bir makalede aile için şu değerlendirme yapılmaktadır: “*Aile, insanı yetiştirir, onu topluma kazandırır ve insanın mutluluğunu sağlar. Aile en sağlam kale, toplumun temeli çekirdeği, hayatı ve temel bir müessesesidir*” (Akbaş, 2022).

Araştırma bulguları, dergide ailenin özellikle eğitim fonksiyonunun ön plana çıkarıldığını göstermektedir. Bu bağlamda aile çocuğun yetişmesinde ilk müessir faktör (Türkmen, 2019), ilk eğitim yuvası (Tuncel, 2022), inancın, ibadetin ve davranışların yaşanılan örneklerle aktarılacağı temel eğitim merkezi olarak tanımlanmaktadır (S. Akbulut, 2020). Özellikle çocukların dinî gelişiminde duygusal etkileşim, model alma ve gündelik yaşantının belirleyici olduğu vurgulanmaktadır. Bu çerçevede bir makalede, “*Dünyanın en muazzam mektebi ailedir. Çünkü aile ortamı, bilgi aktarımının yanında yoğun duygusal etkileşimin de yaşandığı, yani bir eğitim sürecinde olmazsa olmaz kabul edilen şartların bulunduğu atmosferdir*” ifadelerine yer verilmektedir.

(Süleymanoğlu, 2021). Benzer şekilde başka bir yazıda aile, “*Aile; mekteptir, en etkili eğitim merkezidir. Orada öğrenmeye başlar çocuk hayatı, sevgiyi, paylaşmayı, erdemi, var oluş amacını...*” şeklinde tanımlanmaktadır (Akbaş, 2019).

Dergide ayrıca koruyucu aile olmanın önemi üzerinde durulduğu; bir çocuğun hayatına dokunmanın dinî, ahlaki ve insani yönlerine ilişkin çeşitli değerlendirmelerin yapıldığı görülmektedir (Kılınç, 2022; M. Yazıcı, 2020; Yılmaz Eminsoy, 2022). Bu bağlamda koruyucu aileliğin yalnızca sosyal bir sorumluluk değil, aynı zamanda toplumsal dayanışma ve merhamet bilincinin bir yansıması olduğu vurgulanmaktadır.

Araştırma bulguları, Diyanet Aile Dergisi’nin aileyi, bireyin dinî kimliğinin, ahlaki kişiliğinin ve toplumsal aidiyetinin şekillendiği çok boyutlu bir eğitim kurumu olarak ele aldığı anlaşılmaktadır. Bu yaklaşım, literatürdeki temel kabullerle örtüşmektedir. Nitekim literatürde aile; çocuğun dinî değerlerle ilk karşılaştığı, inanç ve davranış kalıplarını gözlem ve taklit yoluyla öğrendiği, toplumsal değerleri öğrenerek sosyalleştiği ilk ve en önemli zemin olarak değerlendirilmektedir (Arıcı, 2023, s. 22; M. Z. Aydın, 2022, ss. 25-30; Cebeci, 2015, s. 227; Gün, 2022, ss. 187-188; Köylü, 2020, s. 312).

Tema 2: İdeal Ebeveyn Tutumları ve Aile İçi İletişim

Ebeveynlerin ideal tutumları ve aile içi iletişim temasıyla ilgili dergide 139 yazı tespit edilmiştir. Söz konusu tema, 7 kategori içerisinde değerlendirilmiştir.

Ebeveyn Tutumları ve Aile İçi İletişimin Önemi

Diyanet Aile Dergisi’nin çocukların dinî gelişimi bağlamında üzerinde önemle durduğu konulardan biri de ebeveyn tutumları ve aile içi iletişimdir. Araştırma kapsamında incelenen sayılarda, ebeveyn tutumlarıyla ilgili 25, aile içi iletişim ile ilgili ise 21 makalenin yer aldığı tespit edilmiştir. Makalelerde ebeveyn tutumları, çocuğun kişilik gelişimi, özgüveni, duygusal dünyası ve dinî gelişimi üzerindeki etkileri çerçevesinde ele alınmaktadır.

İlgili makalelerde bazı ebeveyn tutumları bir arada değerlendirilirken, bazı yazılarda belirli tutum biçimleri üzerinde ayrıntılı biçimde durulmaktadır. Özellikle eleştirici, ilgisiz ve aşırı korumacı ebeveyn tutumlarının çocuk üzerindeki olumsuz etkilerine dikkat çekilmektedir (Taşdan, 2019). Konuyla ilgili bir makalede şu ifadeler yer verilmektedir:

“Aşırı korumacı anne baba tutumunda aile, çocuğun yerine devrede olduğu için onun yeni şeyler denemesini ve keşfetmesini engeller. Bu konuda çocuğun yapabileceği alanlarda sorumluluklar vererek onu cesaretlendirmek, onun girişimciliğini destekleyecektir. Eğer çocuğa belirli sınırlar dâhilinde yeteri kadar deneyimleme fırsatı verilmezse çocuk merakını giderip keşfedemez. Bir çocuk deneyerek ve zorlanarak bir beceri öğrendiğinde onu coşku ile tebrik eden bir aile, onun bu yönünü takdir etmiş olacaktır” (Düzgün, 2022).

Dergide ayrıca “çocukerkil” ya da “helikopter aile” modeli olarak tanımlanan ebeveynlik biçimi de eleştirilmektedir. Bu modelde sınırların ortadan kalktığı, çocuğun merkeze yerleştirildiği ve ebeveyn otoritesinin zayıfladığı ifade edilmektedir. İlgili bir makalede, “*Bu aile modelinde kurallar yoktur; çocuk bir süre sonra anne babasını nasıl kontrol edebileceğini öğrenir...*” ifadeleriyle başlayan değerlendirmede, sınırsız ve kuralsız yetiştirilen çocukların ilerleyen dönemlerde sosyal uyum ve kişilik gelişimi açısından çeşitli problemler yaşayabilecekleri belirtilmektedir (İrmak, 2020b).

Buna karşılık dergide ideal ebeveynlik yaklaşımı; sevgi, saygı ve güven temelli bir aile ortamı üzerinden tanımlanmaktadır (Taşdan, 2019). Makalelerde sağlıklı ebeveyn tutumunun çocuğun duygularını anlayan, onu dinleyen, bireysel farklılıklarını dikkate alan ve gelişim sürecini

destekleyen bir yaklaşım olduğu vurgulanmaktadır (Düzgün, 2019). Ayrıca çocukların öfke kontrolü (Kurt, 2021), sınav kaygısı (Annak, 2019) ve duygusal problemleri gibi spesifik durumlarda ebeveynlerin nasıl bir iletişim dili kullanmaları gerektiğine ilişkin önerilere de yer verilmektedir. Bu çerçevede çocukların deneyim kazanmasına fırsat verilmesi, sorumluluk üstlenmelerinin desteklenmesi ve keşfetme duygularının engellenmemesi gerektiği belirtilmektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, dergide ideal ebeveynlik yaklaşımının otoriter ve baskıcı tutumlardan ziyade sevgi, güven, iletişim ve rehberlik temelli bir anlayış üzerinden inşa edildiği görülmektedir. Derginin bu yaklaşımı literatürle büyük ölçüde uyum sağlamaktadır. Söz gelimi Arıcı, otoriter ve baskıcı aile tutumunu eleştirerek (2023, ss. 68-71) en sağlıklı ve başarılı tutumun demokratik tutum olduğunu, bu tutumda çocuğun olduğu gibi kabul edildiğini, kendisine koşulsuz sevgi gösterildiğini ve görüşlerinin dikkate alındığını vurgulamaktadır (2023, ss. 66-68 Benzer yaklaşımlar için bk. M. Z. Aydın, 2022, s. 48; Çın, 2020; Ş. Özdemir, 2002). Literatüre göre ideal ebeveyn tutumlarından biri de çocuğa rol model olabilmektir (Ö. Özdemir, 2019). Öyle ki ebeveynlerin dini değerleri bizzat yaşamaları, çocukların bu değerleri “karbon kağıdı gibi” kopyalamasını sağlar (Aybey, 2018).

Araştırma bulguları, dergide aile içi iletişim konusunun da yer bulduğunu göstermektedir. İncelenen sayılarda aile içi iletişimle ilgili 21 yazı tespit edilmiştir. Bu yazılar çoğunlukla “Pencere” ve “Çocuğumu Büyütürken” köşelerinde yayımlanmıştır. Makalelerde aile içi iletişim; güçlü ve sağlıklı aile yapısının temel unsuru (Bayraktar Karahan, 2019), çocukların duygusal gelişimini destekleyen en önemli araç (Ayaz, 2020) ve çocukları çeşitli sosyal risklerden koruyan temel bir mekanizma olarak ele alınmaktadır (Uluç, 2019). Bir söyleşide aile içi iletişim şu şekilde tanımlanmaktadır:

“Aile içi iletişim, bireylerin kendileri arasındaki mesaj alışverişi demektir. Aile bireylerinin öncelikle ilişkilerini çok değerli görmesi, fikir ayrılıkları, anlaşmazlıklar ve gerilimlere rağmen bu ilişkiyi ‘sahiplenilmesi gereken bir lütuf’ olarak değerlendirmesi gerekir... Sağlıklı bir iletişimi mümkün kılan, ilişkilerin içinde biçimlendiği sağlıklı bir etkileşim sürecidir” (Kılınç, 2019).

Dergide ayrıca çocuğun duygu gelişiminin ana kucağında başlayıp aile içi iletişim ile devam ettiği (Ayaz, 2020), çocuklarla sağlıklı iletişim kurmanın yolları (E. Yaman, 2020), olumsuz dil kullanımının zararları (Düzgün, 2021d), kıyaslayıcı söylemlerin çocuk üzerindeki etkileri (Düzgün, 2021c) ve aile içi iletişimde üslubun önemi (Büyük, 2019) gibi hususlar üzerinde de durulmaktadır. Bu bağlamda aile içi iletişimin, çocuğun dinî ve ahlaki gelişimini şekillendiren temel bir eğitim süreci olarak ele alındığı anlaşılmaktadır. Nitekim bir makalede, ‘Aile’ olmak için güçlü ve sağlıklı bir iletişimin önemine dikkat çekilerek “Güzel konuş, iyi dinle, doğru anla, ilkel davran” ilkeleri ön plana çıkarılmaktadır (Bayraktar Karahan, 2019).

Dergide güçlü bir şekilde vurgulanan aile içi iletişim ve önemi, literatürde de karşılık bulmaktadır. Bu bağlamda çocuklarla açık ve sürekli bir iletişim kanalının kurulması gerektiği (Aktaş, 2025; Gün, 2022, ss. 193-195; Köylü, 2020, ss. 323-324), emretme, akıl verme, yargılama, uyarı/tehdit dili, konu değiştirme vb. tutumların iletişimi zorlaştırdığı (M. Z. Aydın, 2022, ss. 99-109) ve bu tür iletişim becerileri yetersizliğinin aile içi iletişimi zorlaştırdığı vurgulanmaktadır (Alpaydın vd., 2015).

Diyanet Aile Dergisi, gündemine taşıdığı aile içi iletişim konusunu, yukarıda aktarılan çerçeveye sınırlı tutmamaktadır. Araştırma bulgularına göre bu konu, araştırmacı tarafından oluşturulan ve aşağıda sunulan “Çocuğunu tanımak”, “İletişim dili”, “Sevgi ve ilgi ihtiyacının karşılanması”, “İstişare”, “Sorulara karşılık vermek”, “Takdir etme ve onaylama”, “Disiplin” ve “Rol ve model olma” konulu kategorilerde de ele alınmıştır.

Çocuğu Tanımak

Diyanet Aile Dergisi'nin aile içi iletişim bağlamında üzerinde durduğu temel hususlardan biri, ebeveynlerin çocuklarını tanımalarının gerekliliğidir. Araştırma bulgularına göre bu konu, incelenen sayılar içerisinde 12 makalede ele alınmıştır.

Makalelerde, her çocuğun kendine özgü özelliklere sahip olduğu ve ebeveynlerin çocuklarının bireysel farklılıklarını dikkate almalarının önemli olduğu vurgulanmaktadır (İnal Karapınar, 2019b). Bu çerçevede çocukların ilgi alanlarının, yeteneklerinin, duygu dünyalarının ve gelişim özelliklerinin doğru şekilde anlaşılmasının hem eğitim süreci hem de kişilik gelişimi açısından belirleyici olduğu ifade edilmektedir. Dergide, "mükemmel eğitim" için öncelikle çocuğu tanımının gerekli olduğu belirtilmekte; çocukların bireysel özelliklerine uygun bir yaklaşım geliştirilmesinin önemi üzerinde durulmaktadır (Coşkun, 2022).

İlgili makalelerde ayrıca kız ve erkek çocuklarının gelişim özellikleri bakımından farklılık gösterebildiği, bu nedenle ebeveynlerin çocuklarının zihinsel, duygusal ve sosyal gelişim düzeylerini dikkate alan bireysel yaklaşımlar geliştirmeleri gerektiği ifade edilmektedir (K. Yazıcı, 2019). Bunun yanında çocukların yeteneklerinin fark edilmesinin, onların özgüven gelişimi ve hayata hazırlanma süreçleri açısından önemli olduğu belirtilmektedir (Düzgün, 2020c). Özellikle bütün sorumlulukları ebeveynleri tarafından üstlenilen, ilgi ve yetenekleri dikkate alınmayan çocukların ilerleyen dönemlerde bağımsız hareket etme ve sağlıklı karar alma konusunda çeşitli güçlükler yaşayabileceklerine dikkat çekilmektedir (Kalpakçı, 2022).

Çocuğu tanımının aile içi iletişim ve eğitim süreçleri üzerindeki etkisine ilişkin bir makalede şu ifadeler yer almaktadır: "*Çocuklarının dünyasından, hallerinden haberdar olmamak, onları tanımamak aileyi bekleyen en ciddi tehlikelerden biri aslında*" (Gürdaş, 2019).

Dergide yer alan değerlendirmeler, çocuğu tanımının; sağlıklı iletişim kurmanın, çocuğun gelişim özelliklerine uygun din eğitimi verebilmenin ve onun kişilik gelişimini destekleyebilmenin temel şartlarından biri olarak ele alındığını göstermektedir. Bu yönüyle ebeveynin çocuğunu tanıması, dergide ideal ebeveynlik modelinin önemli niteliklerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Nitekim literatürde de eğitimin çocukları tanımakla başladığı (Alpaydın vd., 2015), çocuğun yalnızca biyolojik değil; psikolojik, sosyal ve dinsel ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için çocuğu tüm gelişimsel özellikleriyle tanıması gerektiği (Aybey, 2018; Çın, 2020; Gün, 2022, s. 191; Yiğit, 2006), çocuğun gelişim düzeyini bilmenin, Allah, melek, ahiret gibi soyut dini kavramların çocuğun zihin yapısına uygun, somut ve basit bir dille anlatılmasını kolaylaştırdığı vurgulanmaktadır (Ş. Özdemir, 2002). Yine çocukların gelişim dönemlerini bilmek, onların bireysel farklılıklarını keşfetmeyi ve ailenin onlardan beklentilerinin gerçekçi bir düzeyde olmasını sağladığı ifade edilmektedir (Arıcı, 2023, s. 24).

Sevgi Dilini Kullanmak

Diyanet Aile Dergisi'nin aile içi iletişim bağlamında üzerinde durduğu konulardan biri de çocukların sevgi ve ilgi ihtiyacıdır. Araştırma bulgularına göre konuya ilişkin 13 makale tespit edilmiştir.

İlgili makalelerde çocuğun en temel ihtiyaçlarından birinin ebeveyn ilgisi ve sevgisi olduğu vurgulanmaktadır (Sarıyıldız, 2019). Bu çerçevede sevgi ve ilgi ortamında büyüyen çocukların güven duygusunun daha sağlıklı geliştiği, kendilerini daha değerli hissettikleri ve sosyal ilişkilerde daha güçlü bireyler hâline geldikleri ifade edilmektedir (Akbaş, 2019). Dergide ayrıca ebeveyn ile çocuk arasındaki sevgi ve iletişim bağının ihmal edilmesinin çocukların duygusal gelişimini olumsuz etkileyebileceği (K. Yazıcı, 2019), sevgisiz ve ilgisiz büyüyen çocukların değersizlik, yalnızlık ve güvensizlik gibi çeşitli olumsuz duygular yaşayabilecekleri belirtilmektedir (Tekin, 2020).

Makalelerde sevgi ihtiyacının yalnızca psikolojik gelişim açısından değil, eğitim süreçleri bakımından da önemli olduğu üzerinde durulmaktadır (E. Yaman, 2020). Bu bağlamda sevgi ve ilgi görmeyen çocukların eğitime açık kalamayacağı, çocukların özellikle küçük yaşlarda sevildiklerini hissetmeye ihtiyaç duydukları ifade edilmektedir.

Dergide sevgi dilinin aile içi iletişimde belirleyici rolü çeşitli örneklerle ele alınmaktadır. Konuya ilişkin bir makalede şu ifadeler yer verilmektedir:

“Güçlü aile yapısının ve sağlıklı toplumun temel taşı, hiç kuşku yok ki sevgidir. Sevgi; verdikçe artan, karşılığında hiçbir ücret ödemeyen Allah'ın bizlere lütfe ettiği bir nimettir. Pusulası doğru değerler olan ve bu değerlerle çağı okuyan, psikolojik bağımsızlık sistemi gelişmiş, kendisi ve diğer insanlarla sağlıklı iletişim kurabilen çocuklar yetiştirmek için, sevginin eğitici gücünden faydalanmamız gerekir. Çocuklarımızla kuracağımız sevgi dili iletişiminde hiçbir koşula bağlanmadan onların sadece ve sadece bizim evladımız olduklarından dolayı duyduğumuz memnuniyeti gösterme ve hissettirme önemli bir yere sahiptir. Bütün anne babalar çocuklarını çok severler fakat burada önemli olan, çocuğun sevildiğini hissetmesidir” (Düzgün, 2020a).

Bulgular, dergide sevginin; çocukların kişilik gelişimini, aile içi iletişimi ve dinî eğitim süreçlerini doğrudan etkileyen önemli bir unsur olarak ele alındığını göstermektedir. Çocuğun eğitiminde sevgi dili, literatürde de vurgulanmaktadır. Arıcı, gösterilen sevgi ve sıcaklık, çocuğun hem psikolojik sağlığı hem de Allah inancının temelini oluşturan temel güven duygusunu kazanmasını sağladığını ifade etmektedir (2023, s. 83). Aybey de çocuğun sağlıklı bir din duygusuna sahip olmasının öncelikle ailesinin yaşantı, davranış ve sevgisiyle mümkün olabileceğini vurgulamaktadır (2018).

İstişare Etmek

Diyanet Aile Dergisi'nin aile içi iletişim bağlamında ele aldığı konulardan biri de aile fertleri arasındaki istişaredir. Araştırma bulgularına göre derginin incelenen sayılarında istişare konusuyla ilgili 5 makale yer almaktadır. Bu bağlamda aile içi istişare konusunun, derginin diğer ebeveynlik temalarına kıyasla daha sınırlı biçimde ele alındığı görülmektedir.

İlgili makalelerde istişare, aile içerisinde sağlıklı iletişimin, huzurun ve birlikte yaşama kültürünün temel unsurlarından biri olarak değerlendirilmektedir (Koç Hancı, 2019a). Bu bağlamda aile bireylerinin ortak karar alma süreçlerine katılımının hem aile bağlarını güçlendirdiği hem de çocukların kişilik gelişimine olumlu katkılar sunduğu ifade edilmektedir. Özellikle çocukların aile içerisindeki meselelerde fikirlerinin alınmasının, onların birey olarak değer gördüklerini hissetmelerine yardımcı olduğu vurgulanmaktadır (Yılmaz Eminsoy, 2020a).

Makalelerde ayrıca aile toplantılarının önemi, aile içi sorunların birlikte değerlendirilmesi ve çocukların karar alma süreçlerine dahil edilmesi gibi konular üzerinde durulmaktadır (Annak, 2020b). Bu yaklaşımın çocuklarda sorumluluk bilinci, özgüven ve aidiyet duygusunun gelişmesine katkı sağladığı belirtilmektedir. Konuyla ilgili bir makalede şu ifadeler yer verilmektedir:

“Aile, 12-19 yaş arasındaki çocuklarıyla, ailenin istikbalini ilgilendiren konularda dahi istişare etmelidir. Çözülmesi gereken bir problem varsa, evin dekorasyonunda bir değişiklik yapılacaksa veya aile bireylerinden herhangi birinin bir sıkıntısı varsa aile meclisinde çocuğun da fikri sorulmalı, fikirlerine değer verildiği gösterilmelidir. Bu sayede çocuk bir birey olduğu fikrini yavaş yavaş içselleştirecektir. Tohum ve su arasında nasıl bir bağ varsa aile içi ilişkide istişare ve sağlıklı iletişim arasında aynı bağ vardır” (Özkan, 2019b).

Araştırma bulguları, dergide istişarenin; çocukların toplumsallaşma süreçlerini destekleyen, aidiyet duygularını güçlendiren ve sağlıklı aile ilişkilerini besleyen önemli bir pedagojik yaklaşım olarak değerlendirildiğini göstermektedir. Bu yönüyle aile içi istişare, dergide öne çıkan katılımcı ve

iletişim temelli ebeveynlik anlayışının önemli unsurlarından biri olarak dikkat çekmektedir. Literatürde istişare hususu, daha çok demokratik aile tutumu içerisinde değerlendirilmektedir. Bu çerçevede istişarenin çocukların kendilerini değerli hissetmelerine aracılık ettiği, özgüvenlerini artırdığı, dini ve ahlaki kuralları benimseyerek içselleştirdikleri ve görüşlerine değer verildiği oranda gerçek bir kimlik gelişimi yaşadıkları vurgulanmaktadır (Arıcı, 2023, s. 66; Çın, 2020).

Soruları Önemsemek

Diyanet Aile Dergisi'nde aile içi iletişimin bir parçası olarak çocukların sordukları sorulara yaklaşım biçimi de önemli bir konu olarak ele alınmaktadır. Araştırma bulgularına göre derginin incelenen sayılarında bu konuyla ilgili 5 makale tespit edilmiştir.

İlgili makalelerde çocukların soru sormasının onların merak duygusunun, öğrenme isteğinin ve zihinsel gelişim süreçlerinin doğal bir sonucu olduğu vurgulanmaktadır (Düzgün, 2021a; 2022). Bu nedenle çocukların sorularının geçirtilmemesi, küçümsenmemesi ve yaş düzeylerine uygun şekilde cevaplandırılması gerektiği ifade edilmektedir. Diğer yandan, çocukların güvende hissettikleri kişilere soru sordukları belirtilerek ebeveynlerin çocuklarla güvene dayalı bir iletişim kurmalarının önemi üzerinde durulmaktadır (Karataş, 2021).

Makalelerde ayrıca çocukların sorularına cevap verirken dürüst davranılması, karmaşık açıklamalardan kaçınılması ve çocukların anlayabileceği sade bir dil kullanılması gerektiği belirtilmektedir (Irmak, 2021). Bunun çerçevede, verilen cevapların yeni sorular doğurabileceği, bu nedenle ebeveynlerin çocukların merak süreçlerine karşı sabırlı ve hazırlıklı olmaları gerektiği ifade edilmektedir.

Dergide özellikle inanç, ibadet ve soyut dinî kavramlara ilişkin sorular üzerinde de durulmaktadır (Kalpakçı, 2022). Bu bağlamda çocukların Allah, melek, cennet, cehennem, kader ve ahiret gibi konulara ilişkin sorularının sevgi, hoşgörü ve anlayış çerçevesinde cevaplandırılması gerektiği vurgulanmaktadır. Konuyla ilgili bir makalede şu ifadeler yer verilmektedir:

“Melek, cennet, cehennem, ölüm, kader, kaza, ahiret hayatı gibi konuları soru yöneltmedikçe açmamak en sağlıklı olarak görülmektedir. Bu gibi kavramlarla ilgili sorulara çocukça düşünerek net, açık ve doğru cevaplar verilmeli” (Çayırpınar, 2019).

Araştırma bulguları, dergide çocukların sorularına yaklaşımın yalnızca bilgi verme süreci değil; çocuğun zihinsel, duygusal ve dinî gelişimini destekleyen önemli bir iletişim biçimi olarak değerlendirildiğini göstermektedir. Bu yönüyle soru-cevap süreçlerinin, çocuk merkezli ve iletişim temelli ebeveynlik anlayışının önemli unsurlarından biri olarak ele alındığı ifade edilebilir. Nitekim Arıcı da çocukların sorularının önemli olduğunu, soruları geçirtilmeden sabırla dinlemek gerektiğini, çocuğun bu sorulara alacağı cevapların, sonraki yıllardaki dini yöneliminin temelini oluşturduğunu ve büyük ölçüde dindarlığının bu temel üzere gerçekleştiğini ifade etmektedir (Arıcı, 2023, s. 58; Benzer vurgular için bk. M. Z. Aydın, 2022, ss. 332-338; Ş. Özdemir, 2002). Gümrükçüoğlu ise Çocukların sorduğu dini soruların çocuğun dünyasına hitap eden somut örneklerle ve basit, mantıklı cevaplarla karşılanması gerektiğini vurgulamaktadır (2017).

Disiplini Sağlamak

Diyanet Aile Dergisi'nde aile içi iletişim bağlamında ele alınan konulardan biri de aile içi disiplin anlayışıdır. Araştırma bulgularına göre derginin incelenen sayılarında disiplin konusuyla ilgili 7 makale tespit edilmiştir.

İlgili makalelerde disiplin, çocuk üzerinde baskı kurmaya dayalı bir kontrol mekanizması olarak değil; çocuğun gelişim özelliklerini dikkate alan, sınır koymayı ve rehberliği esas alan bir eğitim süreci şeklinde ele alınmaktadır. Bu çerçevede korkutmanın, tehdit etmenin ve

cezalandırmanın sağlıklı bir disiplin yöntemi olmadığı vurgulanmaktadır (Şencan, 2019). Özellikle çocukların dinî eğitiminde Allah ile korkutulmasının nebevi eğitim anlayışıyla bağdaşmadığı ve çocukların dinî gelişimi üzerinde olumsuz etkiler oluşturabileceği ifade edilmektedir (Karataş, 2021).

Makalelerde ayrıca aile içerisinde belirli kuralların bulunmasının gerekli olduğu, ancak bu kuralların nedenlerinin çocuklara uygun bir iletişim diliyle açıklanması gerektiği belirtilmektedir (Düzgün, 2019). Bunun yanında disiplin anlayışının çocuğun yaşına ve gelişim düzeyine göre yeniden düzenlenmesi gerektiği, çocuk büyüdükçe sınırların da değişebileceği ifade edilmektedir (Annak, 2020a). Dergide ekran kullanımı ve dijital medya konusunda sınır koymanın gerekliliği üzerinde de durulmaktadır (Karataş, 2021).

Konuyla ilgili bir makalede disiplin anlayışı şu ifadelerle açıklanmaktadır:

“Evet, çocuklarımızı yetiştirirken kurallar ve sınırlar koymalı, belirsizliği gidermeliyiz. Ama bunu yaparken de çocuklarımıza, diğer insanlara saygı duymaları gerektiği kadar kendilerine saygı gösterilmesini istemelerinin de en doğal hakları olduğunu öğretmeliyiz” (Annak, 2021).

Araştırma bulguları, dergide disiplin anlayışının; sınır koyma, rehberlik etme, güven verme ve çocuğun gelişim özelliklerini dikkate alma esasına dayalı bir anlayış çerçevesinde ele alındığını göstermektedir. Benzer şekilde disiplin literatürde; çocuğu baskı altına almak veya cezalandırmak değil, ona rehberlik etmek, öz denetim kazandırmak ve sınırlarını belirlemesine yardımcı olmak şeklinde, belirli bir denge unsuru olarak sunulmaktadır (M. Z. Aydın, 2022, ss. 125-128; Köylü, 2020, ss. 332-334). Bu çerçevede; disiplin ile cezanın karıştırılmaması gerektiği (Arıcı, 2023, s. 103), ödülün bir teşvik aracı, cezanın ise sadece kötü davranışı engelleme aracı olarak görülebileceği (Aybey, 2018), disiplinin çocukta bir sorumluluk ve özgürlük dengesi kuracak şekilde yapılandırılması gerektiği (Çın, 2020), disiplinde nihai amacın çocukta bir iç kontrolün, yani vicdanın gelişimi olduğu vb. hususlar vurgulanmaktadır (Yiğit, 2006).

Rol ve Model Olmak

Diyanet Aile Dergisi'nin çocukların dinî gelişimi bağlamında en fazla üzerinde durduğu konulardan biri, ebeveynlerin çocuklarına rol ve model olmalarıdır. Araştırma bulgularına göre bu tema, incelenen 48 sayı içerisinde 51 makalede ele alınmıştır. Bu sayı, derginin ideal ebeveynlik anlayışında rol model olmayı merkezi bir konuma yerleştirdiğini göstermektedir.

İlgili makalelerde çocukların davranış geliştirme süreçlerinde gözlem ve örnek almanın belirleyici olduğu vurgulanmaktadır (Sağlam, 2021a). Bu bağlamda ebeveynlerin yalnızca sözlü yönlendirmelerde bulunmalarının yeterli olmadığı; çocuklara kazandırılmak istenen değerlerin öncelikle ebeveynlerin gündelik yaşamlarında görünür hâle gelmesi gerektiği ifade edilmektedir (Özkan, 2019b). Dergide özellikle dinî pratikler, ahlaki davranışlar, iletişim biçimleri ve teknoloji kullanımı gibi birçok konuda ebeveynin örnek olmasının önemine dikkat çekilmektedir (Yılmaz Eminsoy, 2020b).

Makalelerde, sigara kullanan bir ebeveynin çocuğunu bu alışkanlıktan uzak tutmakta zorlanacağı veya namaz kılmayan bir ebeveynin çocuğundan düzenli ibadet beklemesinin tutarsız bir durum oluşturacağı belirtilmektedir (Çelem, 2019b). Bu çerçevede çocukların, kendilerine söylenenden çok ebeveynlerinin sergilediği davranışları model aldıkları vurgulanmaktadır. Ayrıca değerler eğitiminin yalnızca sözlü öğütlerle değil, “hâl dili” ile mümkün olabileceği ifade edilmektedir (Yaykan, 2019b).

Dergide çocukların dayatılan davranışlardan ziyade gözlemledikleri davranışları içselleştirmeye daha yatkın oldukları belirtilmekte (Yüksel Uysal, 2019); ebeveynlerin çocuklarından bekledikleri davranışları öncelikle kendilerinin yaşamaları gerektiği üzerinde durulmaktadır (Türkmen, 2019). Bu yaklaşımın yalnızca dinî pratiklerle sınırlı olmadığı; medya

kullanımı, iletişim üslubu, öfke kontrolü ve gündelik yaşam alışkanlıkları gibi birçok alana yayıldığı görülmektedir.

Konuyla ilgili bir makalede şu ifadeler yer verilmektedir:

“Anne ve baba aile içindeki davranışlarıyla iyi örnek olurlarsa çocuklar terbiyeyi daha kolay ve çabuk alırlar. Bir çocuk için aile ortamı, olumlu veya olumsuz davranışların, hayat prensiplerinin kazanıldığı yerdir. Anne baba, çocuğunun nasıl olmasını istiyorsa, ondan neler bekliyorsa o doğrultuda yaşamak zorundadır. Çocuk duyduğunu değil, gördüğünü öğrenir ve uygular” (Türkmen, 2019).

Araştırma bulguları, dergide ebeveynin rol model olmasının çocukların dinî ve ahlaki gelişiminde temel belirleyici unsur olarak değerlendirildiğini göstermektedir. Bu yönüyle dergide din eğitiminin sadece teorik bilgi aktarımına dayalı olmayıp, gündelik yaşantıda temsil ve örneklik üzerinden şekillenen bir süreç olarak ele alındığı anlaşılmaktadır. Çocuğun dini eğitiminde ailenin iyi bir örneklik ortaya koyması gerektiği, literatürde de güçlü bir şekilde vurgulanmaktadır. Bu çerçevede; yaşayarak, bizzat iyi davranış örnekleri sunarak eğitmenin, eğitimde tartışmasız etkili olduğu ve çocuğun taklit ve özdeşim kurma yönlerinin değerlendirilmesi gerektiği (Arıcı, 2023, s. 92; M. Z. Aydın, 2022, ss. 147-151; Köylü, 2020, s. 331), çocukların, ebeveynlerinin olumlu ve olumsuz tüm davranışlarını tıpkı bir karbon kağıdı gibi kopya ettiği (Aybey, 2018), örnekliğin özellikle ergenlik öncesi yıllarda çocuk üzerinde olumlu etkiler bıraktığı (Gün, 2022, s. 191), çocuklara uzun uzun öğüt vermek yerine yapmaları beklenen davranışları bizzat yapmanın çok daha etkili olduğu (Özdemir, 2019) vb. hususlar dile getirilmektedir.

Tema 3: Ebeveynlerin Din Eğitimi Bağlamında Çocuklarına Karşı Görev ve Sorumlulukları

Ebeveynlerin din eğitimi bağlamında çocuklara karşı görev ve sorumluluklarına, bu sorumlulukların icrasında dini referasların dergi tarafından kullanılma sıklığına, din eğitimi çerçevesinde değerlendirilebilecek olan Allah sevgisini çocuklara kazandırma, ibadet ve mahremiyet eğitimi gibi konular, araştırmanın bu temasında ele alınmıştır. Bölümde, temayla ilişkili olduğu tespit edilen 111 yazı, 5 kategori içerisinde değerlendirilerek yorumlanmıştır.

Ebeveynin Din Eğitimi Bağlamında Görev ve Sorumlulukları

Araştırma bulgularına göre Diyanet Aile Dergisi'nin çocukların dinî gelişimi bağlamında üzerinde durduğu temel konulardan biri de ebeveynlerin çocuklarına karşı görev ve sorumluluklarıdır. İncelenen sayılar içerisinde bu tema ile ilişkili 34 makale tespit edilmiştir.

İlgili makalelerde ebeveynlik, yalnızca çocuğun fiziksel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik bir sorumluluk olarak değil; onun dinî, ahlaki ve kişilik gelişimini yönlendiren kapsamlı bir rehberlik görevi şeklinde ele alınmaktadır (Demil, 2019). Bu bağlamda ebeveynlerin çocukları için güven kaynağı olmaları, onları sağlıklı bir dinî ve ahlaki çevre içerisinde yetiştirmeleri ve gelişim süreçlerinde aktif sorumluluk üstlenmeleri gerektiği vurgulanmaktadır.

Makalelerde ayrıca ebeveynlerin çocuk yetiştirme konusunda kendilerini geliştirmelerinin önemine dikkat çekilmekte; çocuk eğitiminin bilinçli ve sorumluluk temelli bir süreç olduğu ifade edilmektedir (E. Yaman, 2021). Bunun yanında ebeveynlerin çocuklarına karşı yalnızca dünyevî değil, uhrevî sorumluluklarının da bulunduğu belirtilmektedir (Türkmen, 2019). Çocukların Allah sevgisiyle yetiştirilmesi (H. Aydın, 2022), ebeveynin çocuğuna en büyük sorumluluğunun İslami ilkelere göre ve güzel bir ahlak ile yetiştirmek olduğu (Ayaz, 2020; K. Yazıcı, 2019), bir babanın evladına öğreteceği ilk şeyin tevhit ilkesi olması gerektiği ifade edilmektedir (Büyük, 2019). Aynı şekilde çocukların güzel ahlak kazanmaları, dinî ve toplumsal sorumluluk bilinci edinmeleri de ebeveynin temel görevleri arasında değerlendirilmektedir (Bayar, 2019).

Dergide ebeveynin görev ve sorumlulukları ele alınırken Hz. Peygamber'in çocuklarla ilgili uygulamalarına da sıklıkla yer verilmektedir. Bu çerçevede çocuğa güzel isim koymak, kulağına ezan okumak, akika kurbanı kesmek ve güzel ahlak kazandırmak gibi uygulamalar ebeveyn sorumluluğunun bir parçası olarak sunulmaktadır (Çelem, 2020). Bunun yanında çocukların yaşadıkları çağın şartlarına uygun şekilde yetiştirilmeleri gerektiği, ebeveynlerin çocukların psikolojik ve sosyal gelişim süreçlerini dikkate almalarının önemli olduğu ifade edilmektedir (Keseli Ustabası, 2020).

Makalelerde ayrıca çocuklar arasında ayırım yapılmaması, özellikle kız ve erkek çocuklara karşı adaletli davranılması gerektiği üzerinde durulmaktadır. (Altıntaş, 2020) Bunun yanında ergenlik dönemindeki çocuklarla sağlıklı iletişim kurmanın, onların duygusal ve sosyal ihtiyaçlarını dikkate almanın ebeveyn sorumluluğunun önemli bir boyutunu oluşturduğu belirtilmektedir (Oras, 2020).

Konuyla ilgili bir makalede ebeveyn sorumluluğu şu ifadelerle açıklanmaktadır:

“Kendilerine emanet edilen bu küçük yavruyu fitratına uygun bir biçimde, ilk insandan itibaren kabul görmüş değerler çerçevesinde donatıp zenginleştirmek ailenin en temel görevidir. Çocuğun içindeki iyilik özünü ortaya çıkarmak, onu yüce değerlere taşımak ise ‘Hepiniz idareniz altındakilerden sorumlusunuz’ ilkesi gereğince anne ve babanın ortak görevidir” (Yüksel Uysal, 2019).

Araştırma bulguları, dergide ebeveynliğin; çocuğun dinî kimliğini, ahlaki gelişimini ve kişilik yapısını şekillendiren çok boyutlu bir sorumluluk alanı olarak ele alındığını göstermektedir. Bu yaklaşım, ebeveynin temel sorumlulukları bağlamında, literatürde sıklıkla ve geniş bir şekilde ele alınmaktadır. Bu çerçevede; sağlıklı bir gelişimin, çocukların fizyolojik, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarının tümünü kapsadığı (Yiğit, 2006), ebeveynlerin en önemli görevinin; çocukları ruhsal, fiziksel, zihinsel, sosyal ve dini açılardan geliştirmek ve topluma uyumlarını sağlamak olduğu (Çın, 2020), çocukların dini gelişiminde ailenin en önemli ve etkili faktör olduğu vurgulanmaktadır (Özdemir, 2002; Yavuz, 1987, s. 46). Özdemir, çocuğun hayata hazırlanmasında önemli yeri olan ailenin biyolojik, ekonomik, koruyuculuk, psikolojik, eğitim, dini vb. çok geniş bir görev alanı olduğunu belirtmektedir (2002). Bilgin ise bu görevin icrasında ebeveyn açısından kız ve erkek ayrımı yapılmaması gerektiğini, her iki cins evladın da aynı değerde olduğunu ayrıca vurgulamaktadır (Bilgin, 2004, ss. 49-52).

Din Eğitiminde Dini Referansların Kullanımı

Araştırma bulgularına göre Diyanet Aile Dergisi'nde çocukların dinî gelişimi bağlamında ebeveyn sorumlulukları ele alınırken ayet ve hadislerden yoğun biçimde yararlanıldığı görülmektedir. Dergide özellikle “Ey iman edenler! Kendinizi ve ailenizi yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten koruyun...” ayeti (Tahrim Suresi, 66/6), “Her çocuk fitrat üzere doğar...” (Buhârî, “Cena’iz”, 79; Müslîm, “Kader”, 22-25) hadisi ve “Hiçbir baba çocuğuna güzel ahlaktan daha kıymetli bir miras bırakmamıştır” (Tirmizî, “Birr”, 33; İbn-i Hanbel, IV, 77) hadisi sıkça kullanılan temel dinî referanslar arasında yer almaktadır.

Araştırma kapsamında incelenen sayılarda söz konusu ayet ve hadislerin açık biçimde yer aldığı 18 makale ve Hz. Peygamber'in örnekliliğini konu eden 22 makale tespit edilmiştir. Bazı yazılarda ayet ve hadisler birlikte değerlendirilirken, bazı makalelerde ise belirli bir hadis veya ayet merkeze alınarak metin inşa edilmektedir.

Dergide özellikle Tahrîm Sûresi'nin 6. ayeti üzerinden ebeveynlerin çocuklarının dinî gelişiminden sorumlu oldukları vurgulanmaktadır. Bu bağlamda aile bireylerinin birbirlerine karşı dinî ve ahlaki sorumluluk taşıdığı ifade edilmektedir. Konuyla ilgili bir makalede şu ifadeler yer verilmektedir: “... Ey iman edenler! Kendinizi ve ailenizi, yakıtı insanlar ve taşlar olan cehennem ateşinden koruyun!” (Tahrîm, 66/6) emr-i ilahisi insanın sadece kendisi için değil ailesi için de aynı hassasiyeti gözetmesi gerektiğini ortaya koymaktadır” (Çelem, 2021).

Dergide sıklıkla yer verilen bir diğer referans ise “fitrat hadisi”dir. İlgili makalelerde çocukların temiz bir fitrat ve inanma eğilimiyle dünyaya geldikleri, aile ortamının ise bu fitrî yapının şekillenmesinde belirleyici olduğu belirtilmektedir (Ayaz, 2021; Tuncel, 2022). Bu doğrultuda ebeveynlerin çocukların dinî gelişim süreçlerinde temel sorumluluğa sahip oldukları vurgulanmaktadır. Konuyla ilgili bir değerlendirmede şu ifadeler yer almaktadır:

“İnsanın fitrat üzere doğması, her çocuğun mükemmel bir yaratılışla dünyaya gelmesi, yaratılış özelliği itibarıyla ve isteyerek hakkı kabul etmeye hazır halde yaratılmış olmasıdır. Bu bağlamda her çocuk günahsız, tertemiz doğar ve iyiliğe yönelme eğilimindedir. Kendisine aksi bir yönlendirme bulunmadığı takdirde tevhide, eşi ve benzeri bulunmayan yüce yaratıcısına inanmaya her daim hazırdır. İşte bu nezih fitrat, doğru bir eğitim, iyi bir terbiye ve güzel bir çevre ile insanı rıza ufkuna doğru telakki ettirecektir” (Demil, 2020).

Makalelerde ayrıca çocuklara bırakılabilecek en kıymetli mirasın güzel ahlak ve terbiye olduğu yönündeki hadis üzerinden ebeveyn sorumluluğu ele alınmaktadır (Kalpakçı, 2022). Bu çerçevede çocukların dinî, ahlaki ve sosyal gelişimlerinin ebeveynin bilinçli rehberliğiyle mümkün olacağı ifade edilmektedir. Konuya ilişkin bir makalede şu değerlendirme yapılmaktadır:

“Allah Resul’ünün (s.a.s) de dediği gibi bir ebeveynin çocuğuna bırakacağı en güzel miras terbiyedir. Çocuğun hayata hazırlanması, ihtiyaç duyduğu/duyacağı insani ve ahlaki erdemleri kazanması, dini ve sosyal sorumlulukları öğrenmesi, yaşaması ancak anne babanın bu yönde göstereceği gayret ile mümkündür” (Türkmen, 2019).

Araştırma bulgularına göre Diyanet Aile Dergisinde yer alan yazılarda, belirli ayet ve hadislerin kullanımı yanında, Hz. Peygamber’in örnekliği de ön plana çıkarılmaktadır. Bu bağlamda, Hz. Peygamber’in çocuklarla olan ilişkisi ve ailede din eğitiminin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için Hz. Peygamber’in örnekliği hususunda 22 makalenin yer aldığı anlaşılmaktadır. Makaleler çoğunlukla *Hadislerle Aile* köşesinde yer almaktadır.

İlgili makalelerin birçoğunda Hz. Peygamber’in çocuk eğitiminde bizlere en güzel örnek olduğu (Örnek olarak bk. Adıyaman, 2021; Irmak, 2020c; Sağlam, 2021a), bu çerçevede; bir çocuk doğduğunda Hz. Peygamber’in neler yaptığı ve hangi uygulamaları gerçekleştirdiği (Erdoğan Marsak, 2022a), çocuklara ilk olarak öğretilmesi gereken kelimelerin “La İlahe İllallah” olmasını tavsiye ettiği ve bu bağlamda çocukların eğitiminde atılacak ilk adımların neler olduğu vb. hususlara değinilmektedir (Türkmen, 2019). Diğer yandan makalelerde, Hz. Peygamber’in çocuklara nasıl davrandığı (Demir, 2019; Sağlam, 2020), Hz. Enes’e karşı ne kadar müşfik davrandığı ve bu örnek üzerinden ebeveynlerin çocuklara nasıl davranması gerektiği (Sağlam, 2021b). Hz. Peygamber’in çocuklarla iletişim kurarken oyuna önem verdiği (Erdoğan Marsak, 2022b), çocuklarla fiziksel temasta bulunduğu (Düzgün, 2020a) vb. hususlar da yer almaktadır. Yine Hz. Peygamber’in aşırı korumacı tavırdan ve keskin yönlendirmelerden uzak, çocukların sorumluluk almalarını sağlayan bilinçli bir rehberlikle hareket ettiği (Kalpakçı, 2022), kız çocuklarının diri diri toprağa gömüldüğü bir çağda Peygamber’in kızlara ne kadar değer verdiği (K. Yazıcı, 2019), çocuklar arasında adaletli olunması gerektiği (Adıyaman, 2021) ve en önemlisi çocuklara sevgi ve merhametle yaklaşılması gerektiği gibi birçok konuya yer verilmiştir. Çocuklara sevgi ve merhametle yaklaşılması gerektiğine vurgu yapan örnek bir ifade şöyledir:

“Çocukları göz ardı etmemiş, onları karşısına alıp en sevgili hâliyle şefkat göstererek kimi zaman şakalaşan kimi zaman hüznünü paylaşan kimi zaman da öpüp koklayan Hz. Peygamber (s.a.s.), bizlere çocuklarla hangi kodlar üzerinden bir iletişim kurmamız gerektiğine dair en güzel örnekliği sergilemiş ve bunu uygulanması gereken bir miras olarak bırakmıştır. Bizlere düşen, çocuklarımızla ve çevremizde bizimle iletişim kuran diğer çocuklarla sevgi, şefkat, merhamet ve hoşgörü ile çevrelenmiş ilişkiler

geliştirerek onların sağlıklı bir duygusal gelişime sahip olmalarını sağlamak ve Allah Resul'ünün izinden gitmek olmalıdır” (Ayaz, 2022).

Araştırma bulguları, dergide din eğitime ilişkin ebeveynlik söyleminin büyük ölçüde ayet, hadis ve nebevi örneklik üzerinden temellendirildiğini göstermektedir. Bu yönüyle dinî referansların, ebeveyn sorumluluklarını meşrulaştıran ve yönlendiren temel bir çerçeve olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Eğitimde Allah Sevgisinin Önceliği

Araştırma bulgularına göre Diyanet Aile Dergisi'nde çocukların dinî gelişimi bağlamında üzerinde durulan temel hususlardan biri de Allah sevgisi merkezli din eğitimi anlayışıdır. İncelenen sayılarda bu konuyla ilgili 7 makale tespit edilmiştir.

İlgili makalelerde din eğitiminin temelinde sevginin yer alması gerektiği vurgulanmaktadır (Bilgiç, 2019). Bu bağlamda çocukların Allah ile korku merkezli değil; sevgi, merhamet ve güven temelli bir ilişki kurmalarının önemine dikkat çekilmektedir (S. Akbulut, 2020). Özellikle erken çocukluk döneminde çocukların duygusal dünyalarının ön planda olduğu belirtilerek, din eğitiminin daha çok sevdirmeye ve benimsetmeye yaklaşımıyla yürütülmesi gerektiği ifade edilmektedir.

Dergide ayrıca çocukların ibadet bilinci geliştirebilmeleri için öncelikle Allah sevgisinin kazandırılması gerektiği üzerinde durulmaktadır (Aktaş, 2022). Bu çerçevede ebeveynlerin Allah'ı; seven, koruyan, merhamet eden ve güven veren bir yaratıcı olarak tanıtmalarının önemine vurgu yapılmaktadır. Makalelerde çocukların dinî gelişim süreçlerinde olumlu bir Allah tasavvurunun oluşturulmasının, onların ilerleyen dönemlerde din ile kuracakları ilişkinin niteliği üzerinde belirleyici olduğu ifade edilmektedir.

Konuyla ilgili bir makalede şu değerlendirmelere yer verilmektedir:

“Okul öncesi dönem sevdirmeye ve benimsetmeye, yedi yaş ve sonrasında ergenlik dönemine kadar süreç ise ibadetlere alıştırmaya süreci olarak değerlendirilmelidir. Okul öncesi dönemde verilecek din eğitiminde daha ziyade çocuğun duygularına ve gönlüne hitap edilmeli, el becerileri ve oyun faaliyetlerine dini unsurlar eklenmelidir. Dinin özünde yer alan Allah inancına temel oluştururken Allah'ın seven, merhamet eden, koruyucu özelliklerinden bahsedilmeli, doğru ve kalıcı bilgilerle olumlu bir Allah imajı geliştirilmeli, çocuğun O'na sevgiyle bağlanması ve güven duyması sağlanmalıdır” (Türkmen, 2019).

Araştırma bulguları, dergide çocukların dinî gelişiminde sevgi temelli bir yaklaşımın esas alındığını göstermektedir. Bu yönüyle dergide öne çıkan din eğitimi anlayışının, çocuğun duygusal gelişimini dikkate alan, güven ve sevgi eksenli bir görünüm sergilediği anlaşılmaktadır. Literatürde Allah sevgisi konusu, büyük oranda iman ve kısmen de ibadet esaslarının eğitiminde ön plana çıkmaktadır (Alpaydın vd., 2015; Yiğit, 2006). Buna göre çocukların dini duygusunun Allah sevgisi çerçevesinde biçimlendirilmesi, onları kötülük yapmaya yöneltebilecek duyguların eğitime de katkı sunar. Nitekim ideal bir din eğitiminde dikkat edilmesi gereken hususlardan biri de çocukların Yüce Yaratıcıya karşı korku ve sevgi dengesini kurmalarına yardımcı olmaktır (Arıcı, 2023, s. 88; Özdemir, 2002).

İbadet Eğitimi

Diyanet Aile Dergisi'nde çocukların dinî gelişimi bağlamında ele alınan önemli konulardan biri de ibadet eğitimidir. Araştırma bulgularına göre dergide ibadet eğitimi; namaz, cami, Ramazan ve oruç eğitimi başta olmak üzere çeşitli boyutlarıyla ele alınmaktadır. İncelenen sayılarda özellikle namaz ibadeti, cami alışkanlığı ve Ramazan ayının çocukların dinî gelişimine katkıları üzerinde yoğun biçimde durulduğu görülmektedir.

Dergide namaz eğitimiyle ilgili 6, caminin önemi ile ilgili 11, oruç eğitimiyle ilgili 5, zekât eğitimiyle ilgili ise 2 makale tespit edilmiştir. İlgili makalelerde çocukların namaza sevdilerek alıştırılması gerektiği, bu süreçte ebeveynlerin kullandıkları dilin ve sergiledikleri davranışların belirleyici olduğu ifade edilmektedir.(Gültekin, 2022) Özellikle çocukların namaza yönelik olumlu duygular geliştirmelerinde aile ortamının etkisine dikkat çekilmektedir (Okay, 2019). Bunun yanında çocukların ibadet süreçlerinde baskı ve zorlamadan uzak bir yaklaşım benimsenmesi gerektiği belirtilmektedir.

Makalelerde namaz eğitiminin en etkili yolunun ebeveynin rol model olması olduğu sıkça vurgulanmaktadır. Bu bağlamda çocukların namazı yalnızca sözlü öğütlerle değil, ebeveynlerinin gündelik yaşantılarında gözlemleyerek öğrenebilecekleri ifade edilmektedir (Aydoğdu Demir, 2022). Konuya ilişkin bir makalede şu ifadeler yer verilmektedir:

“Burada eşlerin birbirlerine ve çocuklarına karşı örnekliği vurgulanmaktadır. Anne babaların çocuklarına namaz ibadetini öğretirken sözlü öğütlerle birlikte hâl dilini de kullanmaları istenmektedir. Çünkü söz, sözü söyleyen kişide vücut bulmalıdır. Sözün tesiri ancak hâl diliyle olur. Dolayısıyla çocukların namaz ibadetini özümseyebilmeleri için anne babanın namaz kılması ve bu hususta istikamet göstermesi son derece önemlidir” (F. Yıldırım, 2022).

Araştırma bulgularına göre dergide namaz eğitimiyle bağlantılı olarak cami ve cami alışkanlığı da önemli bir yer tutmaktadır. İncelenen sayılarda cami konusuyla ilgili 11 makale tespit edilmiştir. Bu makalelerde caminin yalnızca ibadet edilen bir mekân olmadığı; aidiyet, huzur, birliktelik ve dinî sosyalleşme duygularını besleyen önemli bir eğitim ortamı olduğu ifade edilmektedir (Okay, 2019). Özellikle çocukların küçük yaşlardan itibaren cami ortamıyla tanışmalarının onların dinî gelişimleri üzerinde olumlu etkiler oluşturduğu vurgulanmaktadır (Uslu, 2019; Yıldız, 2019).

Dergide ailece camiye gitmenin çocukların dinî duygu dünyasını güçlendirdiği, cami merkezli bir hayat anlayışının çocukların ahlaki ve manevi gelişimlerine katkı sunduğu belirtilmektedir (Süleymanoğlu, 2019). Bunun yanında kadınların ve çocukların camiye erişimlerinin engellenmesinin yanlış bir yaklaşım olduğu, Hz. Peygamber’in kadınların ve çocukların camiye katılımını teşvik ettiği ifade edilmektedir (Martı, 2022). Konuyla ilgili bir makalede şu değerlendirmeye yer verilmektedir:

“Aile; birlikte camiye giderek, aynı kibleye yönelerek, aynı mihraba baş koyarak günümüz ailesinin yitirmeye başladığı güven duygusunu yeşertecektir... Ailenin kutsal mekân olan camii ile çocuğu buluşturması, çocuktaki inanma potansiyelini açığa çıkarması açısından mühimdir. Annenin ve babanın bunu ciddi bir iş edinmesi önemlidir. Unutulmamalıdır ki dini uygulamaların kimi çocuğun kendisini tanıması, varlık anlamındaki rolü için hazırlanmasını sağlar” (Fındıkçı, 2019).

Dergide ibadet eğitimi bağlamında ele alınan konulardan biri de Ramazan ayı ve oruç eğitimidir. Araştırma kapsamında bu konuyla ilgili 5 makale tespit edilmiştir. İlgili makalelerde Ramazan ayının çocukların dinî gelişimi açısından önemli bir eğitim fırsatı olduğu belirtilmektedir (Demirci, 2021). Özellikle sahur, iftar, teravih ve yardımlaşma gibi Ramazan’a özgü uygulamaların çocukların dinî duygularını güçlendirdiği ifade edilmektedir (Kayseri, 2020).

Makalelerde ibadetlerin çocuklara baskı yoluyla değil; sevdilerek, birlikte deneyimlenerek ve olumlu duygular eşliğinde kazandırılması gerektiği üzerinde durulmaktadır (Koç Hancı, 2019b). Bu bağlamda çocukların ibadetlerle ilişkisinde aile ortamının belirleyici rol oynadığı vurgulanmaktadır (S. Akbulut, 2020). Konuya ilişkin bir makalede şu ifadeler yer verilmektedir:

“Sosyal Öğrenme Kuramına göre çocuklar, hayatı gözlemleyerek öğrenirler. Bilginin kalıcı hale gelmesi için önce tecrübe edilmesi ve bir duyguyu açığa çıkarması gerekir. Bu ayı keyifle, aile bağlarını güçlendirerek geçirmek çocuklarımızda unutulmaz bir miras olarak kalacaktır... Önemli olan tatlı hatıralarla ve güzel duygularla o cümleyi hatırlamasıdır” (Ceylan, 2020).

Diyanet Aile Dergisi'nin ibadet eğitimi kapsamında değindiği hususlardan biri de zekât eğitimidir. Bu çerçevede bir makalede zekât ibadetinin eğitimiyle çocuğun paylaşmayı öğrendiği üzerinde durulmuş ve çocukların “zekât okulunda” yetişmesi gerektiği vurgulanmıştır (Soydan, 2022). Bir başka makalede ise çocukların hatıralarında iz bırakacak bayramlar geçirmenin önemine, bayramların çocukların ibadet eğitimine katkı sunduğuna ve onların dini duygularını güçlendirmenin bir yolu olduğuna, dolayısıyla bayramların çocuklarla mutlu bir şekilde geçirilmesi gerektiğine vurgu yapılmıştır (Yılmaz, 2022).

Araştırma bulguları, dergide ibadet eğitiminin; çocukların duygusal gelişimlerini, aidiyet duygularını ve dinî ve sosyal yaşantılarını destekleyen geniş bir eğitim süreci olarak ele alındığını göstermektedir. Bu yönüyle dergide ibadet eğitiminin sevgi, örneklik, deneyim ve aile katılımı çerçevesinde sunulduğu anlaşılmaktadır. Derginin ibadet eğitimiyle ilgili bu yaklaşımı, literatürle uyum içerisindedir. Nitekim Arıcı, çocukları ibadetlere alıştırırken sevginin ön plana alınması ve zorlama tutumlar içerisine girilmemesi gerektiğini belirtmektedir (Arıcı, 2023, ss. 112-113). İbadet eğitimiyle ilgili benzer vurguları Özdemir de yapmaktadır. Ona göre ibadet eğitiminde yetişkinlerin tutum ve davranışları ile kullanacakları metotlar çok önemlidir. Öncelikle çocukların ibadetlere ilgi duymaları sağlanmalı, oyun saatlerine denk gelmeyecek şekilde, çocukların da müsait oldukları zamanlarda ibadete teşvik edilmeli, zorlama yapılmamalıdır. Çocuklar, özellikle mübarek gün ve gecelerde cami kültürüyle birlikte ibadetlere yönlendirilmelidir (Özdemir, 2002).

Mahremiyet Eğitimi

Diyanet Aile Dergisi'nde çocukların dinî gelişimi bağlamında ele alınan konulardan biri de mahremiyet eğitimidir. Araştırma bulgularına göre derginin incelenen sayılarında mahremiyet eğitimiyle ilgili 6 makale tespit edilmiştir. Makalelerde mahremiyet eğitiminin özellikle dijitalleşmenin etkileri çerçevesinde ele alındığı dikkat çekmektedir.

İlgili makalelerde dijital dünyanın mahremiyet sınırlarını belirsizleştirdiği, çocukların kontrolsüz dijital içeriklere maruz kalmasının çeşitli riskler taşıdığı ve ailelerin bu konuda daha bilinçli hareket etmeleri gerektiği vurgulanmaktadır (E. Özdemir, 2020). Bu bağlamda mahremiyetin yalnızca bedenle sınırlı bir kavram olmadığı; kişisel alan, duygu dünyası ve sosyal ilişkileri de kapsayan geniş bir anlam alanına sahip olduğu ifade edilmektedir.

Dergide mahremiyet eğitiminin erken çocukluk döneminden itibaren başlaması gerektiği belirtilmekte; ebeveynlerin hem kendi mahremiyetlerine dikkat etmelerinin hem de çocukların özel alanlarına saygı göstermelerinin önemli olduğu üzerinde durulmaktadır (Kıymışlıoğlu, 2021). Bu yaklaşımın çocukların beden farkındalığı geliştirmeleri, sınır koyabilmeleri ve kendilerini koruyabilmeleri açısından önemli olduğu ifade edilmektedir. Dergide yer alan başka bir değerlendirmede ise mahremiyet eğitiminin aile içerisindeki rolüne dikkat çekilerek şu ifadelerle yer verilmektedir:

“Aile içerisinde erken çocukluk döneminden itibaren mahremiyet eğitime gereken hassasiyet gösterilmeli. Ebeveynlerin kendi beden mahremiyetine dikkat ettikleri kadar çocuklarının da beden mahremiyetine saygı göstermeleri mahremiyet eğitiminin özünü teşkil eder. Bedenleri ile ilgili bir tasarrufta bulunacakları zaman bu husus çocuklara açıklanmalı ve mahrem yerlerinin dokunulmaz alanlar olduğu öğretilmelidir” (Levent Abul, 2020).

Araştırma bulguları, dergide mahremiyet eğitiminin yalnızca dinî bir sorumluluk alanı olarak değil; çocukların psikolojik güvenliğini, beden farkındalığını ve sosyal gelişimini destekleyen önemli bir süreç olarak ele alındığını göstermektedir. Bu yönüyle mahremiyet eğitiminin, özellikle dijitalleşmenin ortaya çıkardığı yeni riskler dikkate alınarak ebeveynin önemli sorumluluklarından biri olarak değerlendirildiği ifade edilebilir. Mahremiyet eğitimi, eğitim psikolojisi disiplinin temel konularından olsa da din eğitiminde de ele alınan konulardan biridir. Literatüre göre çocuğun mahremiyet eğitimi ilk çocukluk döneminde başlar (Arıcı, 2023, s. 57; Benzer bir yorum için bk. Diler, 2014). Çocuk, mahremiyet ile ilgili ailesinin kendisine yönelttiği tutumlar ve aktardığı bilgiler çerçevesinde mahremiyet bilincini kazanmaya başlar (Güneş, 2015). Her ne kadar mahremiyetin cinselliği içerdiği ifade edilse de (Diler, 2014) Uzman Psikolog Lamia Kalender Ergül mahremiyet eğitiminin; cinsel alan yanında kişinin kendi ve başkalarına ait ‘özel’i fark etmesi, sosyal hayatta kendi özel alanlarını koruyabilmesi ve doğru sınırlar koyabilmesini de kapsadığını ifade eder (Kalender Ergül, 2024).

Tema 4: Çocuğun Din Eğitiminde Çevre ve Dijital Ortamlar

Diyanet Aile Dergisi’nde çocukların dinî gelişimi bağlamında üzerinde durulan konulardan biri de çevre ve dijital ortamların çocuk üzerindeki etkileridir. Araştırma bulgularına göre derginin incelenen sayılarında çevre konusuyla ilgili 6, dijital ortamlar ve dijitalleşmenin etkileriyle ilgili ise 30 makale tespit edilmiştir.

Dergide çevre kavramı, çocuğun gelişim sürecini etkileyen önemli unsurlardan biri olarak ele alınmaktadır. Özellikle erken çocukluk döneminde çocukların sosyal çevrelerinden yoğun biçimde etkilendikleri belirtilmekte; aile ortamının ardından arkadaş çevresinin de çocuğun kişilik ve değer gelişimi üzerinde belirleyici olduğu ifade edilmektedir (Güner, 2019a). Bu çerçevede ebeveynlerin çocuklarının sosyal çevrelerini tanımalarının ve onları sağlıklı sosyal ortamlara yönlendirmelerinin önemli olduğu vurgulanmaktadır.

Makalelerde ayrıca çocukların doğa ve çevreyle sağlıklı ilişki kurmalarının önemine değinilmekte; çevre bilinci ve duyarlılığının küçük yaşlardan itibaren kazandırılması gerektiği belirtilmektedir (Üstün, 2019). Bunun yanında arkadaş çevresinin çocukların davranışları ve değer dünyaları üzerindeki etkisine dikkat çekilmektedir. Konuya ilişkin bir makalede şu ifadeler yer verilmektedir:

“Ailesinden sonra bu konuda en etkin bir diğer unsur da bireyin arkadaş çevresidir. Nesil yetiştirmenin temel yolu hiç kuşku yok ki ailede başlar, çevreyle devam eder” (Akbaş, 2019).

Bir başka makalede ise ebeveynlerin çocukların sosyal çevreleri üzerindeki rehberlik görevi şu ifadelerle dile getirilmektedir: *“Çocuğun arkadaş çevresi tanınmalı, nezih sosyal çevrelere dâhil olması için çocuk yönlendirilmelidir”* (İrmak, 2020a).

Araştırma bulgularına göre dergide çevre konusu en yoğun biçimde dijitalleşme bağlamında ele alınmaktadır. İncelenen sayılarda dijital medya, sosyal medya, bilgisayar oyunları, ekran bağımlılığı ve dijital kültürün çocuklar üzerindeki etkilerine ilişkin 30 makale tespit edilmiştir. Bu durum, dijitalleşmenin derginin ebeveynlik söyleminde önemli bir problem alanı olarak değerlendirildiğini göstermektedir. Makaleler, ağırlıklı olarak *Pencere* ve *Çocuğum Büyürken* köşelerinde yer almıştır.

İlgili makalelerde dijital dünyanın çocukların zihinsel, fiziksel ve ahlaki gelişimleri üzerinde çeşitli olumsuz etkiler oluşturabileceği belirtilmektedir (H. E. Akbulut, 2022; Gürdaş, 2019; Şencan, 2019; K. Yaman, 2019; Yaykan, 2022). Diğer yandan kontrolsüz dijital içeriklerin çocukların değer dünyalarını etkileyebileceği, aile içi iletişimi zayıflatabileceği (Özkan, 2019a) ve mahremiyet duygusunu aşındırabileceği ifade edilmektedir (Çuhadar, 2019). Bunun yanında dijitalleşmenin

zaman yönetimi, dikkat dağınıklığı ve sosyal ilişkiler üzerinde oluşturduğu problemlere de dikkat çekilmektedir (Düzgün, 2021b; Güner, 2019b). Konuyla ilgili bir makalede şu ifadeler yer verilmektedir:

“Çağımızdaki teknolojik gelişmelerin, getirdiği kolaylıklarla insana daha fazla zaman kazandırdığı düşünülmektedir. Oysaki sanılanın aksine teknolojinin sunduğu imkanlar, insanın önünde sınırsız bir ilgi ve meşguliyet sahası açtığından bu alanlara bilinçsiz yönelişler çoğunlukla zamanın boş ve yararsız şeylerle zayi edilmesiyle sonuçlanmaktadır” (Baytar, 2019).

Dergide dijitalleşmenin olumsuz etkilerine karşı ebeveynlerin nasıl bir tutum geliştirmeleri gerektiği üzerinde de durulmaktadır. Bu bağlamda ebeveynlerin çocuklarının dijital medya kullanımını takip etmeleri, sınırlar koymaları, çocukları ekran karşısında yalnız bırakmamaları ve medya okuryazarlığı konusunda bilinçli hareket etmeleri gerektiği ifade edilmektedir (Düzgün, 2020b; İnal Karapınar, 2019a; Özkan, 2019a; K. Yaman, 2019). Ayrıca ebeveynlerin dijital dünyayı tanımlarının ve çocuklarıyla güven temelli bir iletişim kurmalarının önemine dikkat çekilmektedir. Konuyu ilişkin bir makalede şu değerlendirme yapılmaktadır:

“Anne babalara büyük iş düşüyor. Bunlardan en önemlisi bu tür gelişmelere ön yargılı ve peşin fikirli yaklaşmamak. Bu, her şeyi onaylayacağınız anlamına gelmiyor ama merak etmeniz, nasıl bir dünya olduğuna dair anlama çabanız çok önemli. İkincisi, anne baba olduğunuzu unutmamak. Siz, ebeveynsiniz. Bu, sürücü koltuğunda sizin oturduğunuz anlamına gelir” (Uluç, 2021).

Araştırma bulguları, dergide çevre ve özellikle dijitalleşmenin çocukların dinî, ahlaki ve psikolojik gelişimleri üzerinde önemli etkiler oluşturduğu anlayışının öne çıktığını göstermektedir. Bu yönüyle ebeveynin, dijital dünyanın ortaya çıkardığı yeni riskler karşısında çocukları yönlendiren, sınır koyan ve bilinç geliştiren bir rehberlik yapması yönünde genel bir panoramanın çizildiği anlaşılmaktadır. Derginin bu perspektifi literatürle de uyumludur. Köylü’ye göre olumsuz çevre şartları, olumlu çevre koşullarına göre daha etkili ve kontrolü nispeten daha zor olduğundan; çocuklara birtakım dini ve ahlaki değerleri kazandırmada, olumlu çevre şartları oluşturmak kadar, çocukları olumsuz yönde etkileyen çevre şartlarından da onları uzak tutmak gerekir (Köylü, 2020, s. 338). Bu bağlamda başta arkadaş çevresi olmak üzere çocukların kitle iletişim araçları, televizyon ve dijital ortamlar gibi çevre unsurlarıyla iletişimi, dikkatle kontrol edilmelidir (M. Z. Aydın, 2022, ss. 185-188; Gün, 2022, s. 198; Köylü, 2020, ss. 338-341). Ancak yapılan araştırmalarda ebeveynlerin, evde dini bir ortam oluşturmada en çok dijital kullanımı konusunda zorlandıkları (Alpaydın vd., 2015), ebeveynlerin dijital dünyada kaygılı, kaderci, bilinçli-kontrollü veya yasağcı tutumlar sergileyebildikleri tespit edilmiştir (Nimet, 2023). Aşırı koruyucu ebeveynler, çocuklarını olumsuz çevre koşullarından koruma düşüncesiyle onları sosyal ve dini eğitim ortamlarından mahrum bırakabilmekte; buna karşılık ilgisiz tutuma sahip ebeveynler ise çocuklarının çevresini ve dijitalle iletişimlerini takip edemeyip, bu durum, çocuğu olumsuz çevrenin etkilerine açık hale getirebilmektedir (Bilecik, 2017). Oysa ki rehberlik etme, kontrollü kısıtlama veya ortak izleme gibi tutumlarla ebeveynlerin çocuklarla dijital medya kullanımına katılmaları, medyanın olumlu yönlerini teşvik etmek ve olumsuz etkilerini azaltmak açısından koruyucu bir işlev sağlamaktadır (Haberli, 2023).

Tema 5: Çocuğun Din Eğitiminde Destekleyici Unsurlar

Çocuk ve Oyun

Diyanet Aile Dergisi’nde çocuğun gelişim süreçlerini destekleyen unsurlardan biri olarak oyun konusu da ele alınmıştır. Araştırmaya konu edilen sayılar içerisinde çocuk ve oyun ilişkisine dair 16 makale tespit edilmiştir.

İlgili makalelerde oyunun çocuk için önemli bir ihtiyaç olduğu vurgulanmaktadır (Ergün, 2022). Bu bağlamda çocukların oyun aracılığıyla kendilerini ifade ettikleri, duygu ve düşüncelerini ortaya koydukları, sosyal ilişkiler geliştirdikleri ve çevrelerini anlamlandırdıkları belirtilmektedir (Asuman, 2022). Ayrıca oyunun çocuğun zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimine katkı sağladığı ifade edilmektedir.

Makalelerde ebeveynlerin çocuklarla oyun oynamalarının önemine de dikkat çekilmektedir (Uyar, 2019; Ünüvar, 2022; E. Yaman, 2020). Bu süreçte çocukla geçirilen zamanın aile içi iletişimi güçlendirdiği ve ebeveyn-çocuk ilişkisini olumlu yönde etkilediği belirtilmektedir. Özellikle dijitalleşme süreciyle birlikte çocukların ekran karşısında uzun süre vakit geçirmelerinin çeşitli problemlere yol açabileceği ifade edilerek çocukların fiziksel ve sosyal oyunlara yönlendirilmesinin önemine vurgu yapılmaktadır.

Konuyla ilgili bir makalede şu ifadeler yer verilmektedir:

“Elinden oyunu alınmış bir çocuk, gelişimi yarım kalmış bir çocuktur. Oyun; çocuğu eğiten, eğlendiren hayati bir unsur, aynı zamanda onun gelişiminin vazgeçilmez bir parçasıdır. Gazzâlî ise çocuğun eğitiminde oyunun önemli bir yeri olduğunu söyler. Ona göre oyun, çocuğu dinlendirir, onun belleğini yeniler ve öğrenme gücünü artırır. Oyun, aynı zamanda, çocukların birbirleriyle tanışıp kaynaşmalarını sağlayan ortak bir iletişim dilidir. Çocuk, oyun kanalı ile iş birliği yapma, kurallara uyma, paylaşma, başkalarının hakkına saygı gösterme ve yardımlaşma gibi sosyal becerileri öğrenir. Çocuk oyun vasıtasıyla kaybetme ve kazanma duygularını öğrenip duygusal olarak gelişir” (Düzgün, 2021b).

Makalelerde ayrıca paylaşma, yardımlaşma, sabır ve kurallara uyma gibi bazı davranışların oyun ortamı içerisinde çocuklara daha kolay kazandırılabilceği belirtilmektedir (Irmak, 2020a).

Genel olarak değerlendirildiğinde dergide oyun, çocuğun gelişim sürecini destekleyen ve aile içi iletişime katkı sağlayan önemli unsurlardan biri olarak ele alınmaktadır. Bu husus, literatürde de genel kabul gören bir anlayıştır (Arıcı, 2023, s. 33; Gümrükçüoğlu, 2017; Yiğit, 2006). Bilgin’e göre çocuklar oyunu oyun olsun diye oynamazlar. Oyun, çocukların hem beden hem de ruhen kendilerini ifade ettikleri ve geliştirdikleri önemli bir uğraş alanıdır (2004, ss. 146-148). Bu nedenle özellikle çocukluk döneminde oyun, dini kavramların ve değerlerin aktarımında etkili bir işlev görür (Demirkol, 2025). Diğer yandan oyun, dijitalleşmenin genç nesli kuşattığı çağımızda, alternatif bir aktivite olarak, çocukların disiplin, takım çalışması, hedef sahibi olma, problem çözme, empati geliştirme ve iletişim becerilerini artırmada katkı sunabilecek bir potansiyele sahiptir (Aktaş, 2025).

Masal, Hikâye ve Çizgi Filmler

Diyanet Aile Dergisi’nde çocuğun gelişim süreçlerini destekleyen unsurlar arasında masal ve çizgi filmler de ele alınmıştır. Araştırmaya konu edilen sayılar içerisinde masal, hikâye ve çizgi filmlerle ilgili 7 makale tespit edilmiştir.

İlgili makalelerde masal ve hikâyelerin çocukların hayal dünyalarını geliştirdiği, duygu ve düşünce dünyalarını zenginleştirdiği belirtilmektedir. Bu bağlamda çocukların masallarla öğrendiği ve o masal karakterleriyle kendilerini özdeşleştirdiği (Yaykan, 2019a), çocuklara kendi tarihimizden onların anlayabilecekleri dilde, seviyelerine uygun kesitler sunmak gerektiği (Çayırpınar, 2019), çizgi filmlerin çocuklara olan olumsuz etkileri (İnal Karapınar, 2019a) vb. hususlar işlenmektedir.

Konuyla ilgili bir makalede şu ifadeler yer verilmektedir:

“Masallar, çocuklarla özdeşleştirilse de aslında yetişkin çocuk ayrımı yapmaksızın bir edebî tür olarak bütün insanlara seslenir. Köy odalarında, akşam sohbetlerinde kendine yer açan masallar insandan insana yol alır... Bu bağlamda

değerler eğitimi açısından masallar yeni bir bakış açısıyla incelemelere tabi tutulmuş, okul öncesi ve ilköğretim evresindeki çocuklar için bir eğitim ve terbiye aracı olarak görülmüştür. Onların fikir ve duygu dünyalarını besleyen birer kaynak mesabesinde dirler. İçerdiği o gizemli atmosfer, serüvenlerle dolu fantastik kurgu, iyilerin galip gelip kötülerin hezimete uğradığı mutlu sonlar masalları çocuklar için ilginç kılmaktadır. Zira masallar çocukların dünyasına yakından seslenir, onların sınır tanımayan hayal güçleriyle paralellik gösterirler. Kalplerindeki masumiyeti pekiştirir, merak duygularını canlı tutarak onları satırlar arasında seyreden maceralara buyur ederler” (Demir, 2022).

Bulgulara göre derginin genel anlayışı içerisinde, çocuğun dini gelişimi açısından masal, hikâye ve çizgi filmler; onların gelişim süreçlerini etkileyen ve eğitim süreçlerini destekleyen unsurlardandır. Bu anlayış, literatürle büyük oranda örtüşmektedir. Nitekim Aydın da Aybey de çalışmalarında bu konuya müstakil başlıklar açmış, çocuklara dini değerlerin aktarımında hikaye ve masalların etkisine vurgu yapmıştır ((Aybey, 2018; M. Z. Aydın, 2022, ss. 347-350). Buna göre masal ve hikâyeler, çocuklara toplumsal değerlerin aktarımında olduğu kadar, soyut kavramları algılamaları, hayal güçlerini geliştirmeleri ve kişisel eğitimlerinde örneklik teşkil edecek unsurları fark etmelerinde etkilidir. Masal ve hikâyeler, özellikle erken çocukluk yıllarında, çocukların dini içerikli soru ve meraklarını gidermede de etkilidir (Arıcı, 2023, s. 58; Hikâyenin din eğitimindeki önemi için ayrıca bk. Okumuşlar, 2006).

Çocuğun Din Eğitimiyle İlgili Kitap Önerileri

Diyanet Aile Dergisinin, çocukların din eğitiminde ebeveynleri desteklemek amacıyla kitap önerilerinde bulunduğu anlaşılmaktadır.

Bulgulara göre dergi sayılarında, 2019 ve 2020 yılları boyunca her sayıda dini içerikli bir çocuk kitabı olmak üzere 24 kitabın tanıtımı bulunmaktadır. Söz konusu eserler, *Kitaplık* isimli köşede tanıtılmıştır. Tamamı Diyanet İşleri Başkanlığı yayınevinden çıkmış olan bu kitaplarda; Peygamber kıssaları, sahabe hayatı, Kur'an'ın mümin insanın hayatındaki önemi, namaz sureleri ve bazı dini kavramların anlamları, kainattaki denge, bilimsel bilgilerin İslami ışığında anlatımı vb. hususlar ön plana çıkmaktadır.

Derginin çocuklara yönelik olan kitap önerileri 2020 Aralık sayısı ile beraber son bulmuş, bu sayıdan sonra çocuk kitabı tavsiyesi yapılmamıştır. Dergide belirli bir süre için yer bulan kitap önerileri, çocukların bilgi ve birikimine katkı sunması yanında, kendilerine rol-model olacak kahramanlar edinmeleri açısından önemlidir (Köylü, 2020, s. 341). Bu itibarla çocuklar, henüz küçük yaşlarda iken kitapla tanıştırılmalı, yaşlarına uygun kitap seçiminde rehberlik edilmelidir (M. Z. Aydın, 2022, ss. 316-318).

Sonuç ve Öneriler

Diyanet Aile Dergisinin 2019-2022 yılları arasındaki sayıları üzerinde gerçekleştirilen bu araştırmada, çocuğun dinî eğitiminde ebeveynin rolüne dair derginin ortaya koyduğu genel çerçeve incelenmiştir. Tespit edilen bulgular, Diyanet Aile Dergisinin, çocukların dini gelişimine dair ebeveyn rollerini; ailenin din eğitimindeki öneminden ideal ebeveyn tutumlarına, aile içi iletişimde dikkat edilmesi gereken hususlardan ebeveynin din eğitimi bağlamında çocuklara karşı görev ve sorumluluklarına, çocuğun din eğitiminde çevre ve dijital ortamların imkan ve sınırlılıklarından oyun, masal, çizgi film ve çocuk kitapları gibi destekleyici unsurlara kadar geniş bir çerçevede ele aldığını ortaya koymuştur. Bu çerçevede dergi, çocuğun dinî gelişim serüveninde ebeveynin üstlendiği rolü, pedagojik bir rehberlik süreci şeklinde ortaya koymuştur.

Çalışmanın en önemli bulgularından biri, ebeveynlerin rol model olmasının derginin eğitim söyleminin temel taşı olduğunu oluşturduğudur. Analiz edilen sayılar boyunca ebeveynler, günlük davranışları, iletişim tarzları ve dini uygulamalarıyla çocukların dini kimliklerini derinden

şekillendiren ilk ve en etkili eğitimciler olarak tutarlı bir şekilde sunulmaktadır. Bu bağlamda dergi, çocukların değerleri öncelikle sözlü talimatlarla değil, ebeveynlerinin tutum ve davranışlarını gözlemleyerek içselleştirdiklerini vurgulamaktadır. Sonuç olarak, dini eğitim salt bilişsel bir süreçten ziyade deneyimsel ve ilişkisel bir süreç olarak kavramsallaştırılmaktadır.

Bir diğer önemli bulgu ise derginin çocuk odaklı ve gelişimsel açıdan uygun bir pedagojik bakış açısını benimsemesidir. Analiz, ebeveyn sevgisi, güven, şefkat, etkili iletişim, danışma ve çocukların gelişimsel özelliklerine saygı gösterilmesinin, başarılı bir din eğitiminin vazgeçilmez bileşenleri olarak defalarca vurgulandığını ortaya koymaktadır. Benzer şekilde, dergi, çocukların duygusal güvenliğini ve ahlaki özerkliğini besleyen destekleyici bir rehberliği savunmaktadır. Bu bakış açısı, çağdaş eğitim psikolojisi ile İslami aile eğitiminin ilkeleri arasında göze çarpan bir yakınlaşmayı yansıtmaktadır.

Bulgular ayrıca, Diyanet Aile Dergisi'nin dijital ebeveynlik, medya okuryazarlığı, mahremiyet eğitimi, duygusal gelişim ve çocukların psikolojik iyilik hali gibi güncel konuları ele alarak aile temelli din eğitiminin kapsamını genişlettiğini göstermektedir. Dergi, dijital ortamları bir tehdit olarak algılamak yerine, ebeveynleri çocukların dijital medya ile etkileşimlerini yönlendirmek için bilinçli ve sorumlu stratejiler geliştirmeye teşvik etmektedir. Bu durum, geleneksel dini rehberliğin çağdaş toplumsal gerçeklikler bağlamında yeniden yorumlanmasına yönelik bir çabayı ortaya koymaktadır.

Dikkat çeken bir başka husus ise dini kaynakların modern eğitim bilgisiyle bütünleştirilmesiyle ilgilidir. Kuran ayetleri ve Peygamberimiz'in hadisleri, dergi genelinde temel normatif çerçeveyi oluşturmaktadır; ancak bu referanslar, gelişim psikolojisi, eğitim bilimleri, iletişim çalışmaları ve aile danışmanlığı alanlarındaki güncel bulgularla birlikte sıklıkla yorumlanmaktadır. Bu disiplinlerarası yaklaşım, derginin dini gelenek ile modern pedagojik bilginin birbiriyle çelişmek yerine birbirini tamamladığı dengeli bir eğitim söylemi oluşturmayı amaçladığını göstermektedir.

Genel olarak çalışma, Diyanet Aile Dergisi'nin manevi gelişimi çocuk gelişiminin psikolojik, duygusal ve sosyal boyutlarıyla birleştiren bir dini ebeveynlik modelini teşvik ettiği sonucuna varmaktadır. Dergide tespit edilen ebeveynlik söylemi hem İslam geleneğine dayanan hem de günümüz ihtiyaçlarına duyarlı bir eğitim felsefesini yansıtmaktadır.

Bu bulgular aynı zamanda çeşitli pratik çıkarımlar da sunmaktadır. İlk olarak, aile odaklı din eğitimi ile uğraşan kurumlar, teolojik ilkeleri çağdaş pedagojik ve psikolojik bilgilerle bütünleştiren eğitim materyalleri geliştirmekten fayda sağlayabilir. İkinci olarak, geleneksel din eğitiminin yanı sıra iletişim becerilerini, olumlu rol model olmayı ve dijital ebeveynlik yetkinliklerini güçlendiren ebeveyn eğitim programlarına daha fazla önem verilmelidir. Üçüncü olarak, Diyanet Aile Dergisi'nin gelecek sayıları, çocukların dini ve ahlaki gelişimini giderek daha fazla etkileyen yapay zeka, sosyal medya, dijital etik, siber zorbalık ve değişen aile yapıları gibi yeni ortaya çıkan zorluklara ilişkin kapsamını daha da genişletebilir.

Bu çalışma, 2019 ile 2022 yılları arasında yayınlanan Diyanet Aile Dergisi sayıları ile sınırlıdır ve yalnızca dergide yayınlanan söylemlere odaklanmaktadır. Sonuç olarak, bulgular okuyucuların dergide sunulan eğitim önerilerini nasıl yorumladıklarına veya uyguladıklarına dair bilgiler sunmamaktadır. Bu nedenle gelecekteki araştırmalar, bu mesajların ebeveynler arasında nasıl karşılandığını inceleyebilir, Diyanet Aile Dergisi'ni diğer dini veya aile odaklı yayınlarla karşılaştırabilir ya da ebeveynleri, eğitimcileri ve çocukların kendilerini içeren ampirik araştırmalar yoluyla kurumsal dini medyanın çocukların dini gelişimini desteklemedeki etkinliğini inceleyebilir.

References

- Adıyaman, E. (2021). Adaletin en küçük vatani: aile. *Diyanet Aile Dergisi*, (31), 14-15.
- Akbaş, B. (2019). Kendimizi ve ailemizi nasıl korumalı? *Diyanet Aile Dergisi*, (4), 22-23.
- Akbaş, B. (2022). Aile değerleri. *Diyanet Aile Dergisi*, (41), 20-21.
- Akbulut, H. E. (2022). Metaverse yeni fakat iyi mi? *Diyanet Aile Dergisi*, (46), 52-55.
- Akbulut, S. (2020). Sorumluluklarımız ve Ramazan. *Diyanet Aile Dergisi*, (16), 4-9.
- Aktaş, H. (2022). Uzmanına sorduk. *Diyanet Aile Dergisi*, (48), 10-13.
- Aktaş, H. (2025). Dijital dünyada çocuk eğitimi: ebeveynlerin dini rehberlik rolü. *Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (27), 143-176. <https://doi.org/10.51553/bozifder.1635047>
- Alpaydın, Y., Ayar, H., & Gümüş, A. (2015). *Çocukların dini gelişiminde ebeveynlerin rolü: beklentiler ve zorlanma alanları*. İLKE İlim Kültür Eğitim Derneği.
- Altıntaş, F. B. (2020). Cennetin müjdecisi: üç kız evlat. *Diyanet Aile Dergisi*, (17), 14-15.
- Annak, B. B. (2019). Sınav kaygısı. *Diyanet Aile Dergisi*, (6), 32-35.
- Annak, B. B. (2020a). Güvende ve güvenli çocuk yetiştirmek. *Diyanet Aile Dergisi*, (13), 32-35.
- Annak, B. B. (2020b). Yabancılaşmaktan yakınlaşmaya. *Diyanet Aile Dergisi*, (23), 24-27.
- Annak, B. B. (2021). Olumsuz değerlendirilme korkusu. *Diyanet Aile Dergisi*, (29), 26-29.
- Arıcı, İ. (2023). *Ailede çocukluk dönemi din eğitimi*. Sonçağ Akademi.
- Asuman, D. (2022). Anne sıkıldım! Oyun kuramayan çocuklar. *Diyanet Aile Dergisi*, (39), 32-35.
- Atalay, Z. (2019). Çocukerkil aileler. *Diyanet Aile Dergisi*, (4), 32-33.
- Ayaz, H. (2020). Göz aydınlığı evlatlarımız arasında adalet. *Diyanet Aile Dergisi*, (21), 14-15.
- Ayaz, H. (2021). Nebevi sünnette dini kimlik inşasının ilk adımı. *Diyanet Aile Dergisi*, (32).
- Ayaz, H. (2022). Emsalsiz merhametiyle Peygamberimiz ve çocuk sevgisi. *Diyanet Aile Dergisi*, (46), 20-21.
- Aybey, S. (2018). Ailenin dini değerleri aktarmadaki rolü ve bu süreçte dikkat edilmesi gereken ilkeler. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 544-560. <https://doi.org/10.15869/itobiad.398540>
- Aybey, S. (2022). Diyanet Aile Dergisi'nin aile bireylerinin din eğitime ve huzuruna katkısı açısından değerlendirilmesi. *Diyanet İlmi Dergi*, (58), 357-394. <https://doi.org/10.61304/did.882410>
- Aydın, H. (2022). Avrupa'da baba olmak. *Diyanet Aile Dergisi*, (38), 66-67.
- Aydın, M. Z. (2022). *Ailede ahlak eğitimi* (8. Baskı). Timaş Yayınları.
- Aydoğdu Demir, R. (2022). Peygamber Mescidi'nde çocuk sesleri. *Diyanet Aile Dergisi*, (47), 20-21.
- Bal, H. (2013). *Nitel araştırma yöntemi*. Fakülte Kitabevi.
- Bayar, S. (2019). Allah'ın emaneti ailenin göz bebeği. *Diyanet Aile Dergisi*, (2), 4-9.
- Bayraktar Karahan, F. (2019). Günümüz dünyasında bir sığınak: aile. *Diyanet Aile Dergisi*, (1), 4-9.

- Baytar, Y. S. (2019). İslam'da zamanın kıymeti ve doğru değerlendirilmesi. *Diyanet Aile Dergisi*, (4), 12-13.
- Bilecik, S. (2017). Anne baba tutumlarının bireylerin din algısına etkisi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 15(33), 7-38.
- Bilgiç, S. (2019). Uzmanına sorduk. *Diyanet Aile Dergisi*, (9), 10-11.
- Bilgin, B. (2004). *İslam ve çocuk* (6. baskı). Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Büyük, E. (2019). Baba nasihatı. *Diyanet Aile Dergisi*, (6), 12-13.
- Cebeci, S. (2015). *Din eğitimi bilimi ve Türkiye'de din eğitimi* (3. bs.). Akçağ Yayınları.
- Ceylan, E. (2020). Uzmanına sorduk. *Diyanet Aile Dergisi*, (16), 10-11.
- Coşkun, S. (2022). Çocuğumu tanıyor muyum? *Diyanet Aile Dergisi*, (48), 32-35.
- Çayırpınar, R. (2019). Okul öncesi dönemde çocuklarda değerler eğitimi. *Diyanet Aile Dergisi*, (9), 32-35.
- Çelem, S. (2019a). Aile olmak. *Diyanet Aile Dergisi*, (1), 12-13.
- Çelem, S. (2019b). Rabbin emaneti çocuklar. *Diyanet Aile Dergisi*, (2), 12-13.
- Çelem, S. (2020). Dünya nimetlerinin kıymetlisi: çocuk. *Diyanet Aile Dergisi*, (22), 12-13.
- Çelem, S. (2021). Eşref-i mahlûkât: insan. *Diyanet Aile Dergisi*, (26), 12-13.
- Çın, A. (2020). Erken çocukluk dönemi din eğitiminde ebeveyn tutumlarının etkisi. *Batman Akademi Dergisi*, 4(2), 45-60. <https://doi.org/https://izlik.org/JA69GB89WE>
- Çuhadar, M. (2019). Medya okuryazarlığı. *Diyanet Aile Dergisi*, (8), 4-9.
- Demil, E. (2019). En güzel sadaka. *Diyanet Aile Dergisi*, (5), 14-15.
- Demil, E. (2020). Fıtrat hadisi. *Diyanet Aile Dergisi*, (16), 14-15.
- Demir, Z. (2019). Hz. Peygamber ve çocuk. *Diyanet Aile Dergisi*, (4), 34-35.
- Demir, Z. (2022). Masalların çocukların gelişimine katkısı. *Diyanet Aile Dergisi*, (46), 34-37.
- Demirci, D. (2021). Ramazan ayının kalbi kadir gecesi. *Diyanet Aile Dergisi*, (29), 24-25.
- Demirkol, N. (2025). Postmodern çocuklukta din eğitimi ve değer aktarımı: dijital çağda ailenin yeni rolü (kuramsal bir inceleme). *Akif*, 55(2), 214-238. <https://doi.org/10.51121/akif.2025.84>
- Diler, R. (2014). Mahremiyet eğitimi ve önemi. *Gaziosmanpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2(1), 69-98.
- Düzgün, A. (2019). Öz denetimli çocuklar yetiştirmek. *Diyanet Aile Dergisi*, (10), 34-35.
- Düzgün, A. (2020a). İletişimde sevgi dili. *Diyanet Aile Dergisi*, (24), 32-35.
- Düzgün, A. (2020b). İnternet çağında sağlıklı çocuk yetiştirmek. *Diyanet Aile Dergisi*, (23), 32-35.
- Düzgün, A. (2020c). Okul başarısında ailenin etkisi. *Diyanet Aile Dergisi*, (16), 32-35.
- Düzgün, A. (2021a). Çocuğumun yeteneğini nasıl geliştirebilirim? *Diyanet Aile Dergisi*, 32-35.
- Düzgün, A. (2021b). Çocuk ve oyun. *Diyanet Aile Dergisi*, (27), 32-35.
- Düzgün, A. (2021c). Çocuklarda motivasyon. *Diyanet Aile Dergisi*, (34), 32-35.

- Düzgün, A. (2021d). İletişimde sevgi dili. *Diyanet Aile Dergisi*, (35), 32-35.
- Düzgün, A. (2022). Çocuklardaki merak duygusunu nasıl destekleyebiliriz? *Diyanet Aile Dergisi*, (38), 32-35.
- Erdoğan Marsak, E. (2022a). Çocukların hakkı var! *Diyanet Aile Dergisi*, (38), 18-19.
- Erdoğan Marsak, E. (2022b). Hz. Peygamber'in çocuklara verdiği değer: oyun ile etkili iletişim. *Diyanet Aile Dergisi*, (45), 18-19.
- Ergün, E. (2022). Çocuklarda oyun ve oyuncağın önemi. *Diyanet Aile Dergisi*, (44), 32-35.
- Fındıkçı, İ. (2019). Uzmanına sorduk. *Diyanet Aile Dergisi*, (10), 10-11.
- Genç, E. (2024). *Diyanet İşleri Başkanlığı Aile Dergisi'nin ailede din eğitimi açısından değerlendirilmesi* [Yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gültekin, A. (2022). Çocuklarımızın ibadete alıştırılması. *Diyanet Aile Dergisi*, (48), 18-19.
- Gümrükçüoğlu, S. (2017). Çocuğun din eğitiminde ailenin rolü. *Kadem*, 3(1), 39-60. <https://doi.org/10.21798/kadem.2017130141>
- Gün, A. (2022). Ailede din eğitimi. içinde İ. Turan & B. Nazıroğlu (Ed.), *Din Eğitimi* (4. Baskı, ss. 185-202). Bilay Yayınları.
- Güner, F. (2019a). Çocuk ve olumsuz duygular. *Diyanet Aile Dergisi*, (10), 32-33.
- Güner, F. (2019b). Sosyal hayatın temeli olarak aile ve nikah bağının önemi. *Diyanet Aile Dergisi*, (11), 20-21.
- Güneş, A. (2015). *Nezakat ve zerafet için mahremiyet eğitimi* (37. bs.). Timaş Yayınları.
- Gürbüz, S., & Şahin, F. (2016). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri felsefe yöntem analiz* (3. Baskı). Seçkin Yayınları.
- Gürdaş, F. (2019). Uzmanına sorduk. *Diyanet Aile Dergisi*, (1), 10-11.
- Haberli, M. (2023). Dijital çağda aile: ebeveynleriyle ilişkisi çerçevesinde gençlik ve din. *Türkiye İlahiyat Araştırmaları Dergisi*, 7(3), 374-389. <https://doi.org/https://doi.org/10.32711/tiad.1245065>
- Hacıömeroğlu, A. (2022). *Diyanet Aile Dergisi'nin değerler açısından incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi.
- Irmak, H. (2020a). Çocuklarda din ve ahlak eğitimi. *Diyanet Aile Dergisi*, (15), 32-35.
- Irmak, H. (2020b). Çocukluktan yetişkinliğe doyumsuzluk. *Diyanet Aile Dergisi*, (17), 30-33.
- Irmak, H. (2020c). Örnek baba Hz. Muhammed. *Diyanet Aile Dergisi*, (19), 34-35.
- Irmak, H. (2021). Çocuklara ölümü anlatmak. *Diyanet Aile Dergisi*, (26), 32-35.
- İnal Karapınar, G. (2019a). Çizgi film deyip geçme! *Diyanet Aile Dergisi*, (8), 32-35.
- İnal Karapınar, G. (2019b). Mükemmel bir çocuk mu? Mutlu bir çocuk mu? *Diyanet Aile Dergisi*, (5), 32-35.
- Kalender Ergül, L. (2024). *Çocuk ve mahremiyet*. Prof. Dr. Kemal Sayar. <https://kemalsayar.com/insana-dair/cocuk-ve-mahremiyet>
- Kalpakçı, E. (2022). Çocuk yetiştirmede denge. *Diyanet Aile Dergisi*, (45), 4-9.
- Karataş, İ. (2021). Somut dönemdeki çocuklarda din algısı ve eğitimi. *Diyanet Aile Dergisi*, (33), 30-33.

- Kayseri, Z. (2020). Ramazan ve çocuk. *Diyanet Aile Dergisi*, (16), 34-25.
- Keseli Ustabaşı, N. (2020). Ailede sorumluluk paylaşımı. *Diyanet Aile Dergisi*, (15), 20-21.
- Kılınç, M. (2019). Doç. Dr. Vehbi Başer ile söyleşi. *Diyanet Aile Dergisi*, (8), 38-41.
- Kılınç, M. (2022). Rüveyda Almaz ile koruyucu aile üzerine. *Diyanet Aile Dergisi*, (42), 40-43.
- Kımışlıoğlu, A. (2021). Cemiyeti inşa eden üç ocak. *Diyanet Aile Dergisi*, (26), 22-23.
- Koç Hancı, H. (2019a). Ailede istişare. *Diyanet Aile Dergisi*, (11), 4-9.
- Koç Hancı, H. (2019b). Hatırda kalabilmek. *Diyanet Aile Dergisi*, (5), 44-45.
- Köylü, M. (2020). Ailede din eğitimi. İçinde M. Köylü & N. Altaş (Ed.), *Din Eğitimi* (11. Baskı, ss. 309-348). Ensar Neşriyat.
- Kurt, Ö. (2021). Çocuklarda öfke kontrolü. *Diyanet Aile Dergisi*, (30), 32-35.
- Levent Abul, L. (2020). Değişen algılar ve mahremiyet bilinci. *Diyanet Aile Dergisi*, (23), 4-9.
- Martı, H. (2019). Aile bağları: en hayırlı müslüman olma fırsatı. *Diyanet Aile Dergisi*, (1), 14-15.
- Martı, H. (2022). Cami ve kadın. *Diyanet Aile Dergisi*, (42), 22-23.
- Nimet, F. (2023). Dijital ebeveynlikte dini tutumlar üzerine nitel bir araştırma. *Eskiyeni*, (49), 393-416. <https://doi.org/10.37697/eskiyeni.1275504>
- Okay, T. (2019). Cami ve aile. *Diyanet Aile Dergisi*, (10), 4-9.
- Okumuşlar, M. (2006). Din eğitiminde etkin bir yöntem olarak hikâye. *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 21(21), 237-252.
- Oras, E. (2020). Uzmanına sorduk. *Diyanet Aile Dergisi*, (20), 10-11.
- Özdemir, E. (2020). İnsan Kâbe’de niye selfie çeker ki? *Diyanet Aile Dergisi*, (14), 46-49.
- Özdemir, Ö. (2019). Ebeveynlere göre ailede çocuğun din eğitimi. *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (47), 313-344.
- Özdemir, Ş. (2002). Çocuğun din eğitiminde ailenin rolü. *Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, (9), 113-131.
- Özkan, M. T. (2019a). Sosyal medya ve asosyalleşmenin eşiği. *Diyanet Aile Dergisi*, (8), 24-27.
- Özkan, M. T. (2019b). Uzmanına sorduk. *Diyanet Aile Dergisi*, (11), 10-11.
- Sağlam, A. (2020). Rahmet ve çocuk. *Diyanet Aile Dergisi*, (22), 14-15.
- Sağlam, A. (2021a). Çocuk eğitimi ve yalan. *Diyanet Aile Dergisi*, (36), 16-17.
- Sağlam, A. (2021b). Peygamber yuvasında bir gönüllü hizmetkar. *Diyanet Aile Dergisi*, (33), 14-15.
- Sarıyıldız, A. S. (2019). Uzmanına sorduk. *Diyanet Aile Dergisi*, (3), 10-11.
- Soydan, G. (2022). Zekât: aile boyu arınma. *Diyanet Aile Dergisi*, (40), 26-27.
- Süleymanoğlu, K. H. (2019). Dindarlığın modern kent yaşamıyla imtihanı. *Diyanet Aile Dergisi*, (1), 18-21.
- Süleymanoğlu, K. H. (2021). Nebevi miras: her can için merhamet. *Diyanet Aile Dergisi*, (28), 4-9.
- Şencan, A. (2019). Çocukluk korkuları. *Diyanet Aile Dergisi*, (3), 32-35.

- Taşdan, D. (2019). Olumsuz aile tutumlarının çocuklar üzerindeki etkileri. *Diyanet Aile Dergisi*, (3), 26-27.
- Tekin, D. (2020). Belki ben o'yum. *Diyanet Aile Dergisi*, (18), 32-33.
- Tuncel, Z. (2022). Uzmanına sorduk. *Diyanet Aile Dergisi*, (40), 10-13.
- Türkmen, E. (2019). Eğitimde ilk adım. *Diyanet Aile Dergisi*, (9), 4-9.
- Uluç, C. (2019). Madde bağımlılığı. *Diyanet Aile Dergisi*, (5), 24-25.
- Uluç, C. (2021). Uzmanına sorduk. *Diyanet Aile Dergisi*, (36), 10-13.
- Uslu, S. (2019). Cennet çiçekleri. *Diyanet Aile Dergisi*, (1), 44-45.
- Uyar, D. (2019). Oyuncak rehberi. *Diyanet Aile Dergisi*, (2), 32-35.
- Ünüvar, G. (2022). Çocuklara koşan ebeveynler. *Diyanet Aile Dergisi*, (45), 12-15.
- Üstün, A. S. (2019). Çocuklara çevre bilinci kazandırmak. *Diyanet Aile Dergisi*, (11), 34-35.
- Yaman, E. (2020). Çocuklarla iletişim ve ders takibi. *Diyanet Aile Dergisi*, (22), 32-35.
- Yaman, E. (2021). Bir yastıkta huzur. *Diyanet Aile Dergisi*, (26), 24-27.
- Yaman, K. (2019). Çocuklar siber şiddet kurbanı olmasın. *Diyanet Aile Dergisi*, (9), 77.
- Yavuz, K. (1987). *Çocukta dini duygu ve düşüncenin gelişmesi*. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Yaykan, M. K. (2019a). Masal kitabım. *Diyanet Aile Dergisi*, (3), 63.
- Yaykan, M. K. (2019b). Prof. Dr. Saadettin Ökten ile Ramazan medeniyeti ve aile üzerine. *Diyanet Aile Dergisi*, (5), 38-41.
- Yaykan, M. K. (2022). Alem içre alem. *Diyanet Aile Dergisi*, (41), 36-37.
- Yazıcı, K. (2019). Baba olmak. *Diyanet Aile Dergisi*, (6), 4-9.
- Yazıcı, M. (2020). Benim koruyucu meleklerim. *Diyanet Aile Dergisi*, (20), 26-29.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10. Baskı). Seçkin Yayınları.
- Yıldırım, F. (2022). Ailemde namaz. *Diyanet Aile Dergisi*, (48), 16-17.
- Yıldız, H. (2019). Halime Yıldız, "Bir camim vardı kubbesinin altında huzur buldum. *Diyanet Aile Dergisi*, (7), 48-51.
- Yılmaz Eminsoy, F. B. (2020a). Aile toplantıları. *Diyanet Aile Dergisi*, (20), 24-25.
- Yılmaz Eminsoy, F. B. (2020b). Uzmanına sorduk. *Diyanet Aile Dergisi*, (23), 10-11.
- Yılmaz Eminsoy, F. B. (2022). Bir hayatı himaye etmek. *Diyanet Aile Dergisi*, (42), 26-29.
- Yılmaz, S. (2022). Çocukluğumun bayram sabahı. *Diyanet Aile Dergisi*, (43), 34-35.
- Yiğit, A. (2006). Çocuğun gelişim özellikleri ve iletişim ilkeleri doğrultusunda ailede din eğitimi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (22), 179-203.
- Yüksel Uysal, Ş. (2019). Evlada kıymetli bağış. *Diyanet Aile Dergisi*, (6), 14-15.

ETHICAL DECLARATIONS**Research and Publication Ethics**

I declare that this article is an original work and was prepared in accordance with the principles of scientific research and publication ethics. The article has not been published elsewhere and is not currently under review by another journal.

All sources used in the study have been cited in accordance with academic standards. I declare that the study does not contain plagiarism, fabrication, falsification, or manipulation of data, and that the research findings have been presented in accordance with the principles of scientific integrity.

Author Contributions

The author single-handedly designed, conducted, and analyzed the study and prepared the report for this article. I have reviewed and approved the final version of the article and agreed to its publication.

Conflict of Interest

I declare that there is no conflict of interest regarding the publication of this manuscript.

Funding

This research did not receive any specific grant, financial support, or funding from any public, commercial, or non-profit funding agencies.

Artificial Intelligence (AI) Usage Disclosure

During the preparation of this manuscript, artificial intelligence tools may have been used solely for limited purposes such as language editing, translation assistance, and stylistic improvement. Any AI-assisted translations or language corrections were carefully reviewed and verified by the author. Artificial intelligence tools were not used to generate the core scientific content, research design, analysis, or scholarly conclusions. All academic responsibility for the content of the manuscript rests entirely with the author.

Copyright and Permissions

I confirm that all necessary permissions for copyrighted materials have been obtained where required and that the manuscript does not violate any intellectual property rights.

Author Approval

I confirm that they have read and approved the final version of the manuscript and consent to its submission and publication.

ETİK BEYANLAR**Araştırma ve Yayın Etiği**

Bu makalenin özgün bir çalışma olduğunu ve bilimsel araştırma ve yayın etiği ilkelerine uygun olarak hazırlandığını beyan ederim. Makale daha önce herhangi bir yerde yayımlanmamış olup başka bir dergide değerlendirme sürecinde değildir.

Çalışmada kullanılan tüm kaynaklar akademik kurallara uygun biçimde atıflanmıştır. Çalışmanın intihal, veri uydurma, veri tahrifi veya manipülasyon içermediğini; araştırma bulgularının bilimsel dürüstlük ilkelerine uygun şekilde sunulduğunu beyan ederim.

Yazar Katkısı

Çalışmanın tasarlanması, yürütülmesi, analizi ve makalenin raporlama aşamasını tek başına yürütmüştür. Makalenin son hâlini okuyup onayladım ve yayımlanmasını kabul ettim.

Çıkar Çatışması

Bu makalenin yayımlanmasına ilişkin herhangi bir çıkar çatışması bulunmadığını beyan ederim.

Finansal Destek

Bu araştırma herhangi bir kamu kurumu, ticari kuruluş veya kâr amacı gütmeyen kuruluş tarafından finansal olarak desteklenmemiştir.

Yapay Zekâ Kullanım Beyanı

Makalenin hazırlanması sürecinde yapay zekâ araçlarından yalnızca dil düzenleme, çeviri desteği ve anlatım iyileştirmesi amacıyla sınırlı ölçüde yararlanılmıştır. Yapay zekâ araçları tarafından yapılan çeviri ve dil düzenlemeleri tarafımdan dikkatle kontrol edilmiştir. Yapay zekâ araçları çalışmanın bilimsel içeriğinin, araştırma tasarımının, analizlerinin veya akademik sonuçlarının oluşturulmasında kullanılmamıştır. Makalenin içeriğine ilişkin tüm akademik sorumluluk bana aittir.

Telif Hakları ve İzinler

Telif hakkı gerektiren materyaller kullanılmışsa gerekli izinlerin alındığını ve çalışmanın herhangi bir fikrî mülkiyet hakkını ihlal etmediğini beyan ederim.

Yazar Onayı

Makalenin son hâlini okudum, onayladım ve yayımlanmasını kabul ettiğimi beyan ederim.

Authors' Contribution Statement / Yazarların Katkı Oranı Beyanı

The researchers' contribution statement is as follows / Araştırmacıların katkı oranı beyanı şu şekildedir:

First author / 1. Yazar %50,

Second author / 2. Yazar %50.